

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060004

SLUTLIGT BESLUT
2024-05-02
Stockholm

Mål nr
M 12177-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-09-14 i mål nr M 1569-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Utposten 2 AB,
c/o Svea Vind Offshore AB Kyrkogatan
24 B
803 11 Gävle

2. Svea Vind Offshore AB, Kyrkogatan
24 B
803 11 Gävle

Ombud för 1 och 2: U.M. och M.P.

3. R.A.

4. L.E.B.

5. N.B.

6. M.E.

7. S-O.E.

Dok.Id 2063780

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 08:00–16:30

8. Folkinitiativet 2023 i Söderhamn

9. N.F.

10. Föreningen Svenskt Landskapsskydd,

11. Försvarsmakten
107 85 Stockholm

12. A.G.

13. G.G.

14. G.H.

15. S.H.

16. T.H.

17. C.J.

18. K.J.

19. A-L.L.

20. T.N.

21. E-L.N.

22. G.N.

23. M.O.

24. A.R.

25. G.R.W.

26. A.S.

27. L.S.

28. E.S.

29. M.S.

30. H-G.S.

31. Ma.S.

32. H.T.

33. K.T.

34. K.W.

35. M.W.

36. B.W.

37. B-M.W.

38. Vision Jungfrukusten Ideell förening,

Motparter

1. Storgrundet Offshore AB,
Surbrunnsgatan 12
114 27 Stockholm

Ombud: Ma.E. och T.S. samt P.W.

2. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 Gävle

3. Söderhamns kommun
826 80 Söderhamn

4. Gävle kommun
801 84 Gävle

5. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
651 81 Karlstad

SAKEN

Tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken för anläggande och drift av vindkraftspark på Storgrundet inom allmänt vattenområde i Gävle och Söderhamns kommuner; nu fråga om undanröjande och återförvisning m.m.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår Storgrundet Offshore AB:s yrkande att Utposten 2 AB:s och Svea Vind Offshore AB:s överklagande ska avvisas.
 2. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
 3. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och visar målet åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.
-

BAKGRUND

Området kring Storgrundet i Söderhamns och Gävle kommuner pekas i havsplanen för Bottniska viken ut för energiutvinning med hänsynstagande till Försvarens intressen och höga naturvärden. Området är vidare utpekade som riksintresse för energiproduktion.

Bolaget Storgrundet Offshore AB (STOAB) erhöll 2011 tillstånd för en vindkraftspark vid Storgrundet inom allmänt vattenområde i Söderhamns kommun. Arbets- och igångsättningstiden har förlängts till september 2026, men tillståndet har inte tagits i anspråk. Bolaget Utposten 2 AB (Utposten) ansökte den 30 oktober 2020 om tillstånd för en vindkraftspark vid Storgrundet i Gävle kommun. Området gränsar till, men överlappar inte, verksamhetsområdet för STOAB:s befintliga tillstånd. STOAB ansökte den 25 maj 2021 om tillstånd för samma ändamål på ett område som sammanfaller med STOAB:s befintliga tillstånd (och avser att ersätta detta) och som därutöver delvis överlappar det område som Utposten sökt tillstånd för. Genom beslut den 5 oktober 2022 avvisade mark- och miljödomstolen Utpostens ansökan på grund av bristande samråd med STOAB i egenskap av innehavare av 2011 års tillstånd. Utposten överklagade avvisningsbeslutet till Mark- och miljööverdomstolen som den 18 januari 2023 gav prövningstillstånd. Utposten vidtog därefter åtgärder för att läka de samordningsbrister som föranlett avvisningsbeslutet (vilka Utposten dock alltjämt bestred) och inkom den 22 maj 2023 till mark- och miljödomstolen med en ny ansökan om tillstånd. Denna ansökan har sedermera övertagits av Svea Vind Offshore AB (Svea Vind).

Mark- och miljödomstolen satte ut det mål som föranletts av STOAB:s ansökan till huvudförhandling i början på juni 2023. I samband med utsättandet av detta mål yrkade Utposten att mark- och miljödomstolen i första hand skulle vilandeförklara målet och i andra hand att huvudförhandlingen skulle ställas in. Utposten anförde till grund för yrkandena att det inom en snar framtid skulle föreligga sådana samtidiga prövningar av ansökningar om skilda verksamheter som medförde tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken. Mark- och miljödomstolen avlog Utpostens yrkanden genom beslut den 24 maj 2023. Utposten inkom med missnöjesanmälan och domstolen

beslöt att beslutet fick överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut.

Huvudförhandlingen i det mål som föranletts av STOAB:s ansökan hölls i mark- och miljödomstolen den 7–9 juni 2023. Genom mark- och miljödomstolens dom den 14 september 2023, som är föremål för prövning i detta mål, gavs STOAB tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken för anläggande och drift av vindkraftspark på Storgrundet inom allmänt vattenområde i Gävle och Söderhamns kommuner.

I det mål där mark- och miljödomstolen avvisat Utpostens ansökan och där Mark- och miljööverdomstolen gett prövningstillstånd meddelade Mark- och miljööverdomstolen slutligt beslut den 22 december 2023. Mark- och miljööverdomstolen undanröjde mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och återförvisade målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling. STOAB har överklagat Mark- och miljööverdomstolens avgörande till Högsta domstolen. Högsta domstolen har ännu inte tagit ställning till frågan om prövningstillstånd.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Utposten 2 AB (Utposten) och **Svea Vind Offshore AB** (Svea Vind) har överklagat mark- och miljödomstolens dom den 14 september 2023 liksom beslutet den 24 maj 2023 att varken vilandeförklara målet eller ställa in huvudförhandlingen och i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom respektive beslut och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Utposten och Svea Vind har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva tillståndsdomen och avslå ansökan i dess helhet eller i vart fall i den del som avser verksamhet i Gävle kommun.

Försvarsmakten har yrkat att villkor 2 i tillståndet ska ändras. **Övriga klaganden (klagandena nr 3–10 och 12–38)** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och avvisa eller avslå ansökan eller undanröja domen och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för förnyad prövning. De

enskilda klagandena har också i förekommande fall vidhållit sina krav på ersättning för värdeminskning av deras fastigheter.

Mark- och miljööverdomstolen har, med stöd av 50 kap. 7 a § rättegångsbalken, inför prövningen av frågan om prövningstillstånd, beslutat att förelägga Storgrundet Offshore AB att yttra sig över Utpostens och Svea Vinds yrkande att mark- och miljödomstolens dom ska undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Storgrundet Offshore AB (STOAB) har motsatt sig att prövningstillstånd meddelas och yrkat att Utpostens och Svea Vinds överklagande ska avvisas på grund av bristande klagorätt. Om prövningstillstånd ges har STOAB motsatt sig yrkandet om undanröjande och återförvisning och även i övrigt motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att ytterligare skriftväxling inte behövs för att ta ställning till Utpostens och Svea Vinds yrkande om undanröjande och återförvisning och konstaterar att den frågan kan prövas utan huvudförhandling (se 23 kap. 6 § miljöbalken jämförd med 50 kap. 13 § fjärde stycket rättegångsbalken).

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Utposten och **Svea Vind** har till stöd för sitt yrkande om undanröjande och återförvisning anfört sammanfattningsvis följande.

Vid tidpunkten för avgörandet i STOAB:s tillståndsmål var Utpostens båda ansökningar anhängiggjorda. Utpostens första ansökan var avvisad, men efter överklagande och meddelat prövningstillstånd låg avvisningsbeslutet för överprövning hos Mark- och miljööverdomstolen. Det fanns således en möjlighet att avvisningsbeslutet skulle komma att undanröjas och ansökan återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning. Mark- och miljödomstolen borde därför åtminstone ha inväntat Mark- och miljööverdomstolens beslut avseende Utpostens första ansökan.

Genom att en ny ansökan anhängiggjordes den 22 maj 2023, det vill säga fyra månader innan domen i detta mål meddelades, har det förelegat två samtidiga ansökningar hos mark- och miljödomstolen. För att tillgodose miljöbalkens övergripande mål och syften har det varit nödvändigt för mark- och miljödomstolen att samordna handläggningen när tillstånd till skilda verksamheter prövas samtidigt.

Vid jämförelse mellan Utpostens och Svea Vinds respektive STOAB:s projekt råder stor skillnad mellan ansökningarna vad gäller planerad elproduktion. Utpostens och Svea Vinds 350 m höga verk kommer generera en betydligt större elproduktion än STOAB:s 290 m höga verk. Förutsatt en frihöjd på 20 m kommer Utpostens och Svea Vinds vindkraftverk ha en svept area som är 50 % större än STOAB:s. Svept area är i stort proportionell mot produktion för vindkraftverk. Utposten och Svea Vind har därtill ett större verksamhetsområde inom Gävle kommun än STOAB. Detta möjliggör för byggnation av fler vindkraftverk och större elproduktion.

Utposten och Svea Vind begärde att målet i första hand skulle vilandeförklaras och i andra hand att huvudförhandlingen skulle flyttas fram. Mark- och miljödomstolen avslog begäran och någon samordnad prövning kunde därför inte genomföras.

Utposten och Svea Vind yrkade en tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken för att åstadkomma en samordnad prövning. Det stod mark- och miljödomstolen fritt att åstadkomma en samordnad prövning på alternativa sätt, såsom kumulation enligt de allmänna reglerna i 14 kap. 1–7 § rättegångsbalken eller genom interna arbetsåtgärder för att säkerställa att samma sats dömde i målen och för att samordna huvudförhandlingarna tidsmässigt.

Mark- och miljööverdomstolen har i rättsfallet MÖD 2011:41 redogjort för behovet att samordna prövningen av den gemensamma miljöpåverkan närhelst det föreligger två ansökningar från olika sökande. Mark- och miljööverdomstolen har vidare uttalat att när tillstånd till skilda verksamheter prövas samtidigt är utgångspunkten att en samordnad prövning ska ske av den gemensamma miljöpåverkan som verksamheterna orsakar (se MÖD 2016:4 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 2 mars 2016 i mål nr M 1064-15).

En fördröjd handläggning av STOAB:s ansökan får ställas mot miljöbalkens portalparagraf och tillgodosendandet av samhällsviktiga funktioner, säkerhetsaspekter och industri- och transportsektorns allt ökande elbehov. Mark- och miljödomstolen har lagt hinder för sig själv att samordna prövningen av ansökningarna. Mark- och miljödomstolen har därmed inte kunnat jämföra projekten i syfte att utröna vad som ur ett allmänt perspektiv utgör god hushållning av det aktuella vattenområdet och områdets lämplighet för energiproduktion på optimalt sätt utifrån miljöbalkens övergripande mål och syfte. Mark- och miljödomstolens dom ska därmed undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen.

STOAB har anfört sammanfattningsvis följande.

Utposten och Svea Vind är inte berörda som sakägare i målet. Mark- och miljödomstolens dom påverkar inte något av dessa bolags rättsställning och angår inte bolagen på det sätt som krävs för att bolagen ska ha rätt att överklaga domen enligt 16 kap. 12 § miljöbalken. Varken Utposten eller Svea Vind bedriver någon verksamhet eller innehar något tillstånd inom eller i anslutning till området för vindkraftspark Storgrundet. Utposten och Svea Vind kan därmed inte på ett konkret sätt skadas eller utsättas för en olägenhet till följd av den verksamhet som beslutet avser på det sätt som krävs för klagorätt.

Mark- och miljödomstolen har inte haft rättsligt eller processekonomiskt motiverade skäl för att kunna besluta om en samordnad prövning av målen. Utposten och Svea Vind saknar därmed grund för sitt påstående att mark- och miljödomstolen skulle ha genomfört en samordnad prövning. Förutsättningarna för att tillämpa en samordnad prövning i fråga om mål med två olika sökanden är högst begränsade (kumulation enligt 21 kap. 3 § miljöbalken förutsätter att målen har samma sökande). Varken lagstiftning eller praxis uppställer en obligatorisk kumulation eller samordnad prövning av tillståndsmål med olika sökanden. Det är upp till domstolen att i det enskilda fallet bedöma möjligheten och lämpligheten i att samordna prövningar. Av rättegångsbalkens bestämmelser om kumulation är det endast 14 kap. 6 § rättegångsbalken som möjligtvis kan tillämpas. Till skillnad från rättegångsbalkens andra kumulationsbestämmelserna är 14 kap. 6 § fakultativ. Mål med samma eller olika parter må, enligt 14 kap.

6 §, handläggas i en rättegång om det är till gagn för utredningen. Vid subjektiv kumulation enligt denna bestämmelse får domstolen således göra en egen bedömning av om de processekonomiska fördelarna överväger olägenheterna och om en kumulation är till nytta för utredningen i målet.

Det får anses uppenbart att en kumulation av målen enligt 14 kap. 6 § rättegångsbalken inte skulle ha varit processekonomiskt motiverad eller till gagn för utredningen.

STOAB gav in sin ansökan till mark- och miljödomstolen i maj 2021 och huvudförhandlingen hölls två år senare, den 7–9 juni 2023. Utpostens andra ansökan gavs in till mark- och miljödomstolen den 22 maj 2023, det vill säga två år efter STOAB:s ansökan och drygt två veckor före huvudförhandlingen. En kumulation hade därför inte medfört några tidsvinster i handläggningen givet att ansökningarna legat – och alltjämt ligger – i helt olika faser i tillståndsprocessen. En samordning av målen hade förhalat avgörandet i STOAB:s mål. Ingen annan myndighet eller part i målet hade anfört att en samordning av målen skulle vara lämplig, eller ens möjlig.

Någon annan möjlighet till samordning utan kumulation av målen har inte heller förelagat. De avgöranden som Utposten och Svea Vind hänvisar till ger inte stöd för en samordnad prövning. Rättsfallet MÖD 2011:41 rörde två sökanden till olika vindkraftverk inom ett och samma område där ansökningarna baserades på en gemensam miljökonsekvensbeskrivning. Mark- och miljööverdomstolen angav i detta fall att en samordnad prövning behövde ske för att möjliggöra en samlad prövning av verksamheternas gemensamma miljöpåverkan och överenskomna gemensamma villkor enligt 16 kap. 8 § miljöbalken. Motsvarande omständigheter föreligger inte i fråga om de nu aktuella vindkraftsparkerna.

I rättsfallet MÖD 2016:4, som rörde tillstånd till två intilliggande vindkraftsparker med gemensam villkorsreglering av kumulativt buller, konstaterade Mark- och miljööverdomstolen att en samordnad prövning och tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken kunde ske eftersom målen hade handlagts och blivit klara för avgörande samtidigt. Båda målen hade prövats parallellt, i princip från inlämnad ansökan till avgörandena samma dag i mark- och miljödomstolen respektive Mark- och miljööverdomstolen.

Även i rättsfallen MÖD 2016:31 och MÖD 2016:32 fastslog Mark- och miljööverdomstolen att en samordnad prövning av två separata mål förutsätter att målen blir klara för avgörande samtidigt.

Det förelåg inte någon giltig grund att vilandeförklara målet enligt 32 kap. 5 § rättegångsbalken. För vilandeförklaring krävs att det för prövning av målet är av synnerlig vikt att fråga som är föremål för annan rättegång eller behandling i annan ordning först avgörs. Om STOAB:s mål skulle invänta en handläggning av Utpostens andra ansökan hade det dessutom krävts en vilandeförklaring under en obestämd och sannolikt lång tid, utan att något giltigt skäl förelåg för en sådan vilandeförklaring. Något skäl att ställa in huvudförhandlingen förelåg inte heller enligt 32 kap. 4 § rättegångsbalken. En annan prövning eller ett eventuellt framtida ärende som rör samma geografiska område utgör inte något hinder eller ett giltigt skäl för att senarelägga förhandlingen. Ett uppskjutet avgörande i STOAB:s mål skulle ha varit oförenligt med kravet i 22 kap. 21 § andra stycket miljöbalken om meddelande av dom så snart möjligt med hänsyn till målets art och omständigheterna i övrigt, samt inom två månader efter avslutad förhandling om inte synnerliga skäl föreligger.

I sammanhanget bör även framhållas att mark- och miljödomstolen inte ansett att en samordnad prövning eller tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken var möjlig avseende Utpostens första ansökan och STOAB:s ansökan, trots att dessa ansökningar låg betydligt närmare varandra i tid i prövningsprocessen. Ansökningarna handlades parallellt av mark- och miljödomstolen under närmare ett och ett halvt års tid innan Utpostens första ansökan avvisades. Det hade varit omotiverat, och oförenligt med principerna om objektivitet och likabehandling, om mark- och miljödomstolen hade gjort olika bedömningar avseende förutsättningar för samordning i förhållande till Utpostens första respektive andra ansökan.

Utposten och Svea Vind har anfört att det skulle ålegat mark- och miljödomstolen att besluta om en samordnad prövning för att ”tillgodose miljöbalkens mål och syfte”. STOAB understryker att miljöbalkens mål och syfte har som ändamål att ge vägledning i materiellt hänseende. Miljöbalkens mål och syfte gör det inte möjligt för domstolar och andra prövningsmyndigheter att frånga processuella bestämmelser för den

miljörättsliga tillståndsprövningen. En tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken förutsätter att en jämkning är möjlig. Det föreligger inga möjligheter att jämka STOAB:s respektive Utpostens och Svea Vinds verksamheter. Resultatet av den ”jämkning” som Utposten och Svea Vind begärt är att STOAB:s verksamhetsområde skulle falla bort i den del som överlappar med Utpostens och Svea Vinds. Det skulle därmed inte vara fråga om en jämkning, utan om en ren reducering av STOAB:s verksamhet till företräde för Utpostens etablering i området. En jämkning skulle under alla omständigheter vara till väsentlig nackdel för STOAB. En jämkning skulle innebära att färre vindkraftverk kan anläggas för vindkraftspark Storgrundet. Elproduktionen skulle kraftigt reduceras till följd av färre verk, turbulens och vakeffekter orsakad av en direkt intilliggande park i förhärskande vindriktning, och vindresurserna i området skulle inte kunna utnyttjas optimalt. Anläggnings- och produktionskostnaderna skulle också bli betydligt högre med färre byggbara vindkraftverk och försvåra en realisering och finansiering av verksamheten.

STOAB:s ansökan baseras på bästa möjliga teknik, nyttjar området optimalt och är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken. STOAB:s sökta dimensioner för vindkraftsparken avser det maximala antalet turbiner och den maximala totalhöjden på vindkraftverken, vilket ligger till grund för bedömningen av verksamhetens miljöpåverkan. Den sökta totalhöjden är ett utfall av avvägningar där STOAB bland annat har vägt in motstående intressen i området, såsom totalförsvaret och landskapsbildpåverkan. STOAB har utformat den planerade verksamheten utifrån bland annat vilken elanslutning som är möjlig att etablera och vilka turbiner som bedöms finnas tillgängliga på marknaden vid tidpunkten för upphandling och byggnation. Verksamheten är i framkant med teknologin och kommer att utvinna vindresurserna i området på ett lönsamt och effektivt sätt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Klagorätt och prövningstillstånd

Mark- och miljödomstolens dom innebär att STOAB har meddelats tillstånd att uppföra en vindkraftspark på ett område som omfattas av Utpostens och Svea Vinds alljämt anhängiga men ännu inte prövade ansökningar. Mark- och miljödomstolens tillståndsdom påverkar därmed direkt Utpostens och Svea Vinds möjligheter att erhålla tillstånd inom detta område. Mark- och miljööverdomstolen bedömer, mot denna bakgrund, att den överklagade domen i detta fall angår Utposten och Svea Vind på sådant sätt att bolagen är klagoberättigade. STOAB:s yrkande att överklagandet ska avvisas ska därför avslås.

Mark- och miljööverdomstolen finner skäl att ge prövningstillstånd i målet och omedelbart pröva Utpostens och Svea Vinds yrkande om undanröjande och återförvisning. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att Utposten och Svea Vind liksom STOAB har slutfört sin talan i den frågan.

Frågan om undanröjande och återförvisning

Bakgrunden till målet är att såväl STOAB som Utposten och Svea Vind är intresserade av att etablera havsbaserad vindkraft inom ett område som är utpekad för energiproduktion. STOAB har ett tidigare tillstånd i området, som dock inte tagits i anspråk, och Utposten har sedan flera år tillbaka planerat för och ansökt om etablering av havsbaserad vindkraft inom ett område som STOAB i ett senare skede också delvis har ansökt om tillstånd för. Vid mark- och miljödomstolen har således funnits ansökningar från två skilda verksamhetsutövare gällande delvis samma område.

Den fråga som Mark- och miljööverdomstolen nu har att ta ställning till är om det funnits skäl för mark- och miljödomstolen att handlägga STOAB:s respektive Utpostens och Svea Vinds ansökningar om tillstånd i en gemensam rättegång eller på annat sätt samordna de båda prövningarna såsom förutsätts i 16 kap. 11 § miljöbalken.

Rättegångsbalkens regler om kumulation i 14 kap. 1–7 § är tillämpliga i mål av detta slag. Av 21 kap. 3 § miljöbalken framgår att även i annat fall än som avses i dessa bestämmelser får mål handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Som framgår av ordalydelsen förutsätter bestämmelsen att det är samma sökande till verksamheterna. Enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis medger 21 kap. 3 § miljöbalken inte handläggning av mål i en och samma rättegång när det som i detta fall är fråga om två skilda verksamhetsutövare.

Frågan är emellertid om det funnits skäl för mark- och miljödomstolen att på annat sätt samordna de båda prövningarna.

Av 16 kap. 11 § miljöbalken framgår att om mål eller ärenden enligt balken om tillstånd eller dispens till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna på grund av att de berör samma naturresurs eller av någon annan orsak inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna, verksamheterna om möjligt ska jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentlig nackdel för någon av dem. Om en sådan jämkning inte kan göras, ska företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med 3 kap. miljöbalken.

I rättsfallet MÖD 2011:41 behandlas frågor om gemensam rättegång alternativt samordnad prövning. Målet rörde två ansökningar om tillstånd till vindkraftsparker, från två olika verksamhetsutövare, där vindkraftsparkerna bedömdes ha överlappande störningsområde för buller med mera. Mark- och miljödomstolen anförde att det faktum att de båda bolagens ansökningar hade handlagts parallellt av länsstyrelsen, att beslutet meddelats samma dag och att tillstånden och villkoren i princip var identiskt utformade inte var tillräckligt för att verksamheten ska ansetts ha prövats i ett sammanhang. Mark- och miljödomstolen återförvisade målet till länsstyrelsen för gemensam prövning men efter överklagande undanröjde Mark- och miljööverdomstolen återförvisningsbeslutet. Mark- och miljööverdomstolen anförde att en förutsättning för gemensam rättegång enligt 21 kap. 3 § miljöbalken är att det är samma sökande, varför bestämmelsen inte var tillämplig. Mark- och miljööverdomstolen framhöll emellertid att en samordnad prövning, i likhet med vad länsstyrelsen gjort, dock ska ske av den

gemensamma miljöpåverkan som verksamheterna orsakar. Målet återförvisades därför till mark- och miljödomstolen för (samordnad) prövning i sak.

En liknande bedömning gjordes i rättsfallet MÖD 2016:4 som handlade om reglering av kumulativt ljud vid etablering av flera vindkraftsparker inom samma påverkansområde. Mark- och miljööverdomstolen anförde att utgångspunkten är att tillståndshavaren ska ha egna begränsningsvärden att förhålla sig till. Om tillstånd till skilda verksamheter prövas samtidigt ska en samordnad prövning ske av den gemensamma miljöpåverkan som verksamheterna orsakar.

Av avgörandena framgår att regelverket ger utrymme för en samordnad prövning även om 21 kap. 3 § miljöbalken inte tillämpas. Detta antingen genom formell kumulation enligt rättegångsbalkens bestämmelser eller genom att handläggningen av målen samordnas utan formell kumulation.

Frågan är därmed om det som Utposten och Svea Vind har anfört innebär att en samordnad prövning borde ha kommit till stånd i detta fall och, om så bedöms vara fallet, det då finns grund för att undanröja tillståndsdomen och föranstalta om förnyad, och samordnad, prövning i mark- och miljödomstolen.

I 50 kap. rättegångsbalken finns bestämmelser om undanröjande av dom och återförvisning till lägre rätt på grund av rättegångsfel. Enligt 50 kap. 26 § respektive 28 § rättegångsbalken har hovrätten möjlighet att undanröja ett avgörande av en tingsrätt om det vid tingsrätten har förekommit rättegångsfel. Bestämmelserna är tillämpliga i detta mål. Vissa rättegångsfel ska medföra undanröjande och återförvisning. Av överrättens allmänna skyldighet att sörja för att mål blir på lämpligt sätt handlagda följer dessutom att det finns ett visst utrymme för den högre rätten att undanröja och återförvisa ett överklagat avgörande även om det inte har förekommit rättegångsfel (jfr såvitt avser hovrätt NJA 1996 s. 676). Undanröjande på annan grund än rättegångsfel ska dock tillämpas med stor restriktivitet (se prop. 1988/89:95 s. 53 och 55, Fitger m.fl., Rättegångsbalken, 2023 JUNO Version 95, kommentaren till 50 kap. 28 § samt Welamson m.fl., Rättegång VI, 2022 JUNO Version 6, s. 124–126). Enligt Welamson måste, för att det ska bli aktuellt för hovrätten att undanröja ett överklagat

avgörande och återförvisa målet till tingsrätten i fall där inget rättegångsfel förekommit, förutsättas att det i hovrätten aktualiseras ett spörsmål som tingsrätten inte har tagit ställning till.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning

Det föreligger mellan STOAB respektive Utposten och Svea Vind motstående intressen gällande etablering av vindkraft vid Storgrundet. Vid tiden för huvudförhandling i det mål som föranletts av STOAB:s ansökan, i juni 2023, fanns ett anhängigt mål grundat på en ansökan från Utposten. Ansökan hade kommit in till domstolen relativt kort tid före huvudförhandlingen. Det har från STOAB:s sida gjorts gällande att någon skyldighet att samordna prövningarna inte förelegat eftersom målen befann sig i olika faser i tillståndsprocessen och att det inte skulle vara förenligt med de processuella regelverket att låta prövningen av STOAB:s ansökan anstå.

Av 3 kap. 1 § miljöbalken framgår att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Bestämmelsen i 16 kap. 11 § samma balk anger att om mål eller ärenden om tillstånd eller dispens till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna berör samma naturresurs eller av någon annan anledning inte kan utövas vid sidan av varandra, ska verksamheterna om möjligt jämkas, och om så inte kan ske, ska företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med 3 kap. miljöbalken.

STOAB respektive Utposten och Svea Vind konkurrerar i detta fall om samma naturresurs. Enda möjligheten att ta ställning till om ansökningarna kan jämkas eller vilken verksamhet som ska ges företräde är att prövningen av de båda ansökningarna samordnas i en instans.

Det är visserligen riktigt, såsom STOAB har anfört, att tillståndsprocesserna inte låg jämsides i tid och att det därmed inte kan anses ha utgjort något rättegångsfel vare sig i förhållande till rättegångsbalkens regel om kumulation (14 kap. 6 §), vilandeförklaring

(32 kap. 5 §) eller hinder för huvudförhandling (32 kap. 4 §) att låta prövningen av STOAB:s ansökan gå vidare. De nu nämnda reglerna ger dock ett betydande bedömningsutrymme och omvänt skulle det, enligt Mark- och miljööverdomstolens mening, inte heller komma i konflikt med dessa bestämmelser om mark- och miljödomstolen hade bedömt att prövningarna skulle samordnas med följd att prövningen av STOAB:s ansökan hade fått anstå. Avgörande för den bedömningen är hur långtgående domstolens samordningsskyldighet, med hänsyn till bestämmelsen i 16 kap. 11 § miljöbalken, kan anses vara i en situation som den aktuella.

Det skulle otvivelaktigt innebära en olägenhet för STOAB om prövningen av bolagets ansökan skulle få skjutas framåt i tiden och avvakta att Utpostens och Svea Vinds ansökan blir klar för avgörande. Det går emellertid inte att bortse från att Utpostens och Svea Vinds ansökan i detta fall utgår från Utpostens första ansökan och att situationen här därmed uppenbarligen skiljer sig från den som skulle vara för handen i allmänhet om en konkurrerande ansökan ges in i nära anslutning till att domstolen i saken ska ta ställning till en sedan tidigare anhängiggjord tillståndsansökan. I detta fall rör det sig dessutom om etablering i ett område som är särskilt utpekade för energiutvinning. För sådana utpekade områden får det anses särskilt angeläget att det kan säkerställas att naturresursen utnyttjas på ett sätt som utgör god hushållning. Miljöbalkens regelverk ger inte företräde för den som först givit in en ansökan. Utan en samordnad prövning kan något sådant ställningstagande som förutsätts i 16 kap. 11 § miljöbalken i frågan om vilken verksamhet som bäst stämmer överens med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken inte komma till stånd. Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att 16 kap. 11 § miljöbalken innebär att prövningen av ansökningarna i detta fall borde samordnats. Behovet av samordning utgör i detta fall en sådan omständighet som motiverar att prövningen av STOAB:s ansökan får anstå; samordning skulle inte komma i konflikt med 22 kap. 21 § andra stycket miljöbalken.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det visserligen inte kan betecknas som ett rättegångsfel att mark- och miljödomstolen inte samordnade prövningen av de båda ansökningarna, men bedömer alltså att samordning borde ha skett för att möjliggöra en

jämkning av ansökningarna eller ett ställningstagande från domstolen till vilken verksamhet som skulle ha företräde med hänsyn till miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Vid denna bedömning blir frågan om det med stöd av den ovan redovisade diskretionära rätten att undanröja en lägre instans dom finns anledning att undanröja domen och återförvisa målet till mark- och miljööverdomstolen.

Även om möjligheten att undanröja en dom och återförvisa ett mål till underrätten, trots att det inte har förekommit något rättegångsfel, ska användas med mycket stor försiktighet bedömer Mark- och miljööverdomstolen att förutsättningar för detta föreligger i detta fall. Mark- och miljödomstolens handläggning har inneburit att domstolen inte har tagit ställning till en fråga som har betydelse för om det sökta tillståndet ska ges. Det rör sig alltså om en sådan situation som särskilt pekats ut i doktrin där undanröjande och återförvisning kan komma i fråga. Mark- och miljödomstolen är den enda instans som i det uppkomna processuella läget har möjlighet att göra en samordnad prövning. Skulle Mark- och miljööverdomstolens tidigare beslut att undanröja mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut gällande Utpostens första ansökan stå sig blir det för övrigt än mer tydligt att den samordnade prövningen ska ske vid mark- och miljödomstolen. Utgången i det målet har dock ingen självständig betydelse för den bedömning som Mark- och miljööverdomstolen gör i detta mål.

Mark- och miljödomstolens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för en samordnad prövning.

Mark- och miljööverdomstolen understryker att detta beslut visserligen innebär att prövningen av ansökningarna ska samordnas i mark- och miljödomstolen efter återförvisningen. Beslutet innefattar dock inte någon prövning av om ansökningarna kan jämkas eller vilken verksamhet som ska ha företräde om jämkning inte kan ske. Det är mark- och miljödomstolen som har att ta ställning till detta vid sin slutliga prövning av ansökningarna. Utgången av prövningen av STOAB:s ansökan efter återförvisningen kan alltså bli densamma som i den nu undanröjda domen.

Mark- och miljööverdomstolen anmärker avslutningsvis att då detta beslut meddelas med utgångspunkt i Utpostens och Svea Vinds yrkande om undanröjande och återförvisning och utan kommunicering av övriga överklaganden, beslutet inte innefattar något slutligt ställningstagande från Mark- och miljööverdomstolens sida till övriga parter klagorätt.

Avgörandet får inte överklagas.

(Beslutet under punkten 1, se 49 kap. 3 § andra stycket och 54 kap. 5 § rättegångsbalken och jfr NJA 1972 s. 624. Beslutet under punkten 2, se 54 kap. 8 § 3 rättegångsbalken. Beslutet under punkten 3, se 54 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken.)

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand, Gösta Ihrfelt, referent, och tekniska rådet Annika Billstein Andersson (deltog inte i beslutet under punkterna 1 och 2) samt tf. hovrättsassessorn Johan Corell.

Rättelse/komplettering

Dom, 2023-09-14

Rättelse, 2023-09-20

Beslut av: rådmannen Lars Nyberg

I domen på sid 10 har villkor 31 fallit bort. Villkoret har följande lydelse.

31. Stgrundet Offshore AB ska genomföra ett uppföljande undersökningsprogram avseende vindkraftparkens påverkan på fladdermöss under en period om tre (3) år som ska påbörjas fem (5) år efter att undersökningsprogrammet enligt villkor (30) har avslutats och enligt samma tidsperioder som anges i villkor (30). Länsstyrelsen i Gävleborgs län har rätt att besluta om undantag från ett uppföljande undersökningsprogram om resultaten från den första undersökningsperioden enligt villkor (30) visar på ingen eller mycket låg fladdermusaktivitet inom vindkraftparken.

SÖKANDE

Storgrundet Offshore AB,
Surbrunnsgatan 12
114 27 Stockholm

Ombud: Ma.E.

Ombud: T.S.

Ombud: P.W.

SAKEN

Tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken för anläggande och drift av vindkraftpark på Storgrundet inom allmänt vattenområde, Gävle och Söderhamns kommuner.

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen lämnar Storgrundet Offshore AB tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för att inom allmänt vattenområde i södra Bottenhavet, inom Gävle och

Söderhamns kommuner och inom område, enligt bilaga 1, uppföra och driva en gruppstation för vindkraft omfattande högst 51 vindkraftverk med en totalhöjd om maximalt 290 meter.

Mark- och miljödomstolen lämnar vidare Storgrundet Offshore AB tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för att inom samma område som meddelats tillstånd till enligt ovan utföra arbeten i vatten för uppförande av vindkraftverk, transformatorstationer och mätmaster samt nedläggning av elkablar för starkström mellan vindkraftverken och transformatorstationer inom området.

Mark- och miljödomstolen slutför den specifika miljöbedömningen och godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Mark- och miljödomstolen avvisar de i målet framställda ersättningsyrkandena avseende markvärdesförsämring.

Mark- och miljödomstolen avvisar de yrkanden om återkallelse av Storgrundet Offshore ABs sedan tidigare gällande tillstånd som framställts av enskilda privatpersoner (Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 juni 2011, mål nr M 8211-10).

Mark- och miljödomstolen avslår Utposten ABs yrkanden i målet.

Tillståndet gäller i 45 år från det att från den tidpunkt då Storgrundet Offshore AB anmäler till tillsynsmyndigheten att verksamheten eller del av denna tagits i drift.

Storgrundet Offshore AB ska till Länsstyrelsen i Gävleborgs län utge ersättning för rättegångskostnader med 176 000 kr.

Övriga i målet framställda yrkanden avslås.

Villkor

1. Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Storgrundet Offshore AB har uppgett i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i målet.

Vindkraftparkens utformning

2. De slutliga positionerna för vindkraftverk och transformatorstation ska bestämmas efter samråd med Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Försvarmakten, Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. Den slutliga placeringen av vindkraftverken ska godkännas av Länsstyrelsen i Gävleborgs län efter inhämtande av synpunkter från Försvarmakten.
3. Separationsavståndet mellan vindkraftverken ska vara mellan 1,5-2 km, eller det avstånd som Försvarmakten godkänner.
4. Avståndet mellan vindkraftverk och Storjungfruns fyr ska vara minst åtta (8) km.
5. Vindkraftverken ska ges en enhetlig utformning och diskret färgsättning, med undantag för den hindermarkering som vindkraftverken ska förses med enligt villkor 11.

Information

6. Storgrundet Offshore AB ska i god tid innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas informera Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Försvarmakten och Kustbevakningen om tidpunkt för arbetenas start. Myndigheterna ska informeras fortlöpande om arbetenas fortskridande från miljö- och säkerhetssynpunkt, samt när arbetena har avslutats.
7. Storgrundet Offshore AB ska senast en månad innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas lämna in en skriftlig arbets-och tidplan till Länsstyrelsen i Gävleborgs län som omfattar de olika anläggningsmomenten

Sjösäkerhet m.m.

8. Innan byggnation påbörjas ska en beredskaps- och räddningsplan utarbetas efter samråd med Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Kustbevakningen, Sjöfartsverket samt berörda kommuner. Planen ska bland annat omfatta uppgifter om insatser för sjöräddning, skydd av miljön vid eventuella oljeutsläpp och bärgning av eventuella skadade fartyg. Planen ska även redovisa ansvarsfördelning, tillgängliga räddningsresurser och bogserbåtskapacitet i områdets närhet.

9. Storgrundet Offshore AB ska minst tre (3) månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för vindkraftparken samråda med Transportstyrelsen och Sjöfartsverket om en handlingsplan och erforderliga åtgärder för att minimera riskerna för sjöfarten, ändringar i angränsande farleder och farledsutmärkningar samt om eventuella sjöräddningsinsatser. Storgrundet Offshore AB ska bekosta dessa skyddsåtgärder samt ta fram och genomföra farledsåtgärder med anledning av projektet.

Vidare ska Storgrundet Offshore AB ansvara för att vindkraftpark och farledsutmärkningen anpassas så att säkerhetsavstånd kan upprätthållas mellan vindkraftverk och omgivande farleder. Inför samrådet ska Storgrundet Offshore AB ta fram en marin riskanalys avseende risker för sjötrafiken under anläggningsfasen med förslag på riskreducerande åtgärder.

10. Under anläggningsfasen ska området övervakas. Fartyg som riskerar att navigera fel i förhållande till vindkraftparken ska varnas.

11. Vindkraftverken ska förses med hindermarkering för sjöfarten och luftfarten enligt Transportstyrelsens föreskrifter. En flyghinderanmälan ska genomföras när vindkraftverken installerats.

12. Senast sex (6) veckor innan byggnation påbörjas ska Sjöfartsverkets Ufs-redaktion via ufs@sjofartsverket.se samt Sjöfartsverkets lotsområde Gävle via gavle@sjofartsverket.se meddelas. Informationen ska innehålla uppgifter

om område, tidplan, omfattning, kontaktvägar till arbetsledning samt eventuella andra uppgifter av betydelse för sjötrafiken. Vid ändrad information ska uppdatering inges. Angivande av koordinater ska ske i SweRef 99 TM.

13. När anläggningsarbetena har slutförts ska Storgrundet Offshore AB utföra en sjömätning av de områden inom vindkraftparken som berörts av anläggningsarbeten, samt områden i anslutning till vindkraftparken där farleder och farledsutmärkning behöver justeras eller ändras till följd av anläggandet av vindkraftparken. Resultaten ska inges till Sjöfartsverket för uppdatering av sjökort. Innan data från sjömätning översänds ska kontakt tas med Sjöfartsverket via ufs@sjofartsverket.se.
14. Storgrundet Offshore AB ska, senast sex (6) månader innan anläggningsarbetet påbörjas, utreda och kartlägga vindkraftsparkens potentiella påverkan på radiotäckningen från Sjöfartsverkets radiostationer. Utredningar och åtgärder för att bibehålla radiotäckning ska ske i samråd med Sjöfartsverket och bekostas av Storgrundet Offshore AB. När vindkraftparken har driftsatts ska Storgrundet Offshore AB utreda vindkraftparkens påverkan på sjöfartens navigationsradar och, vid behov, i samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen vidta och bekosta åtgärder för att minimera störningar från vindkraftparken på fartygsradar och radiotäckning.

Pålning och sedimentspill

15. Sedimentspill vid anläggningsarbeten ska i görligaste mån undvikas. Grumlande anläggningsarbeten får inte bidra till att koncentrationen av suspenderade sediment överstiger 25 mg/l på 1 km avstånd från anläggningsplatsen. Grumlande anläggningsarbeten får med hänsyn till lekområden för fisk inte bidra till att koncentrationen av suspenderade sediment överstiger 20 mg/l under maj–juni och september–november inom områden som är grundare än tio meter.

Om kontroll av sedimentspridningen visar att värdena har överskridits ska försiktighetsåtgärder vidtas, såsom att arbetena reduceras eller tillfälligt upphör, för att värdena inte ska överskridas. Storgrundet Offshore AB ska därefter så långt möjligt säkerställa att ett överskridande inte upprepas.

16. Inför pålningsarbeten ska akustiska skrämsemetoder användas för att minimera risken för förekomst av säl i närheten av arbetsområdet. Pålning ska därefter i erforderlig omfattning inledas med soft-start varefter styrkan successivt trappas upp, så kallad ramp-up.
17. Vid pålning får undervattensljudet inte överstiga värdena enkel puls SEL 170 dB re 1 μ Pa2s på ett avstånd om 750 m från ljudkällan. Vid överskridande av värdena ska åtgärder omedelbart vidtas för att minska pålningsljudet så att värdena inte överskrids.
18. Till skydd för gråsäl får pålning av fundament inte ske närmare än 20 km från Natura 2000-området Axmar-Gåsholma under februari och mars om kutning förekommer i Natura 2000-området.
19. Till skydd för lekande fisk får pålning av fundament inte ske under maj, juni, oktober och november.

Ljud

20. Under anläggningsfasen får ljud från anläggningsarbeten inte överskrida de värden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15). Länsstyrelsen i Gävleborgs län får, efter anmälan från Storgrundet Offshore AB, medge undantag för bullrande arbeten vid andra tidpunkter och för tillfälliga överskridanden av de riktvärden som följer av de allmänna råden.
21. Den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftverken under drift får inte överstiga 35 dB(A) utomhus vid bostad.

Till den slutligt föreslagna layouten ska det bifogas en ljudberäkning för tydliggörande av att föreslagna villkor kan innehållas med den slutliga verksplaceringen och vald turbinmodell.

Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar. Kontroll ska ske under det första året från det att vindkraftparken tagits i drift. Kontroll ska därefter ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer.

Avfall och kemikalier

22. Behållare innehållande olja och andra kemikalier ska förses med läckageskydd så att läckage till havet förhindras. Det ska finnas utrustning för uppsamling av oljespill från turbiner och transformatorer. Anläggningsdelar som innehåller olja eller andra miljöskadliga ämnen ska ha dubbla barriärer förutsatt att det är tekniskt möjligt. I annat fall ska läckagevakter finnas för upptäckt av eventuella läckage.
23. Lågsavlig olja ska användas vid drift av de dieselmotorer som används under anläggningsperioden. Länsstyrelsen i Gävleborgs län får dock för avgränsat arbete eller för viss motor medge undantag från kravet.
24. Avfall och restprodukter, såväl fast som flytande, ska källsorteras och förvaras så att risk för förorening eller andra olägenheter inte uppstår samt transporteras till land för omhändertagande.

Marinarkeologi

25. Om marinarkeologiska lämningar påträffas inom arbetsområdet ska fynd rapporteras till Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Vid planering av vindkraftparkens anläggningsdelar (fundament, kablar och transformatorstationer och erosionsskydd) ska byggnationer och andra typer av bottenarbeten som företas närmare än 100 meter från ytterkant av en

arkeologisk lämning eller indikation i god tid samrådas med Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Säkerhet för avvecklingskostnader

26. Storgrundet Offshore AB ska ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om 6,2 miljoner kronor i 2023 års prisnivå för varje vindkraftverk som ska anläggas, för avhjälpan och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Revidering av säkerhetens storlek ska göras vart femte år från och med det år då tillståndet vinner laga kraft. Så länge behovet av ekonomisk säkerhet kvarstår ska säkerhetsbeloppet indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för lagakraftvunnet tillstånd utgör bas. Säkerheten ska förvaras av Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Anläggande av fundament för vindkraftverk får inte påbörjas förrän säkerheten har godkänts av mark- och miljödomstolen.

Säkerheten får ställas etappvis om anläggningen utförs i olika etapper. Storgrundet Offshore AB ska till Länsstyrelsen i Gävleborgs län redovisa hur etappindelning avses utföras. Anläggande av fundament för vindkraftverk får inte påbörjas förrän säkerhet för hela den etapp som avses uppföras har godkänts.

Återställande

27. Områden för tillfälliga grävningar för kabelnedläggning ska efter slutförda anläggningsarbeten i så stor utsträckning som möjligt återställas med liknande bottenmaterial.

28. Vid en avveckling av verksamheten ska åtgärder för återställande vidtas, innefattande att vid behov och i dialog med berörda myndigheter återställa botten i möjligaste mån, återställa sjösäkerhetsanordningar i området samt genomföra kontrollsjömätning. Nedmonterade delar av vindkraftverken ska återvinnas i den mån det är möjligt. Verksamheten ska anses nedlagd om vindkraftparken, med fungerande elanslutning, inte producerat och levererat elektricitet till elnätet under en sammanhängande tid om två (2) år.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län får besluta i vilken omfattning vindkraftparkens anläggningar och kablar ska tas bort och vilka övriga avvecklingsåtgärder som behöver vidtas.

Kontrollprogram

29. Kontrollprogram för verksamheten vid vindkraftparken ska finnas och följas för anläggningsskedet och driftskedet samt för ett framtida avvecklingsskede. Kontrollprogrammet ska upprättas i samråd med Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till Länsstyrelsen i Gävleborgs län senast tre (3) månader innan respektive skede inleds. Av kontrollprogrammet ska framgå hur egentillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod

Undersökningsprogram

30. Ett undersökningsprogram som omfattar uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss under perioden 15 april – 15 oktober ska tas fram av Storgrundet Offshore AB för godkännande av Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Undersökningsprogrammet ska avse en period om tre (3) år från den tidpunkt då Storgrundet Offshore AB anmält till Länsstyrelsen i Gävleborgs län att verksamheten eller del därav tagits i drift. Programmet ska lämnas till Länsstyrelsen i Gävleborgs län för godkännande senast sex (6) månader innan driftsättning av vindkraftparken.

Vindkraftverken ska fram till dess att undersökningsprogrammet avslutats, driftregleras (bat-mode) när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 6 m/s vid verkens nav och temperaturen samtidigt är högre än 14 °C. Detta gäller från solnedgången till soluppgången under perioden 1 augusti – 15 oktober. Driftreglering behövs inte vid kraftigt regn eller dimma även om förhållandena angivna ovan råder.

Storgrundet Offshore AB ska årligen tillhandahålla Länsstyrelsen i Gävleborgs län resultaten från undersökningarna under undersökningsperioden.

Delegationsvillkor

Mark- och miljödomstolen överlåter till Länsstyrelsen i Gävleborgs län med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken att:

1. Besluta om undantag i enlighet med villkor 20 och 23 samt om avvecklingsåtgärder i enlighet med villkor 28.
2. Föreskriva en driftreglering i enlighet med de vind- och väderförhållanden och under den tidsperiod som anges i villkor 30 under perioderna 1 augusti – 15 oktober eller 15 april – 31 maj om resultatet från undersökningsprogrammet av fladdermöss påvisar en stor aktivitet av fladdermöss och det bedöms föreligga en betydande risk för påverkan på fladdermöss från verksamheten.
3. Besluta om undantag från uppföljande undersökningsprogram avseende fladdermöss enligt villkor 31.
4. Besluta om undantag från sådan driftreglering om ett uppföljande undersökningsprogram enligt villkor 31 eller annan uppföljning visar på låg förekomst av fladdermöss i vindkraftparken och driftreglering inte kan anses motiverat med hänsyn till nyttan av dessa skyddsåtgärder jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Igångsättningstid

Verksamheten ska ha satts igång senast tio (10) år från det att tillståndet vinner laga kraft.

Arbetstid

Arbetena för vattenverksamhet som ansökan avser ska vara utförda senast tio (10) år från det att tillståndet vinner laga kraft.

Oförutsedd skada med anledning av vattenverksamhet

Anspråk på ersättning med anledning av oförutsedda skador av vattenverksamheten fastställs till tio (10) år från arbetstidens utgång

Återkallande av tidigare tillstånd

När detta tillstånd tas i anspråk för det verksamhetsområde som ligger inom Söderhamns kommun upphör tillståndet meddelat genom Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 juni 2011, mål nr M 8211-10, att gälla.

Ansökningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer slutligt prövningsavgiften till 400 000 kronor.

STORGRUNDET OFFSHORE ABS ANSÖKAN

Anslutningskablar för att ansluta vindkraftparken till elnätet på land omfattas inte av ansökan utan prövas i särskild ordning. Nedläggning av starkströmskablar på den del av havsbotten som i legal mening utgörs av kontinentalsockeln (vattenområden utanför gränsen för enskilt vatten) kräver tillstånd enligt lag (1966:314) om kontinentalsockeln ("KSL"). Tillstånd enligt KSL kommer att sökas dels för internkabelnätet, dels för anslutningskablar från vindkraftpark Storgrundet fram till gränsen för enskilt vatten.

Tillstånd enligt KSL meddelas av regeringen efter handläggning av Näringsdepartementet. Ansökan kommer att inges när anslutningspunkten till elnätet är beslutad och Storgrundet Offshore AB (nedan "Bolaget") därmed kunnat fastställa sträckningen för kabelkorridoren till land.

Projektet innehar för närvarande koncession för linje för anslutning av en vindkraftpark vid Storgrundet till överliggande nät. Vid förändringar eller behov av ny koncession för anläggning och drift av anslutningskablar mellan vindkraftparken och slutligt vald anslutningspunkt kommer nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857) att sökas. Koncession söks och prövas av Energimarknadsinspektionen. För nedläggning av anslutningskablar kommer även tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att sökas.

De tillstånd enligt KSL, ellagen och miljöbalken som krävs för nedläggning och drift av anslutningskablar (och internkabelnät vad avser KSL) kommer i möjligaste mån att sökas samlat för att möjliggöra effektiva prövningsprocesser samt sammanhållna miljöbedömningar och villkor.

Den sökta verksamheten berör inte något Natura 2000-område eller annat utpekade skyddat område enligt 7 kap. miljöbalken. Tillstånd eller dispens enligt 7 kap. miljöbalken krävs därför inte.

Bakgrund

Vindkraftpark Storgrundet projekteras av Bolaget, vilket är en del av den internationella wpd-koncernen. I Sverige drivs havsbaserade projekt genom det svenska dotterbolaget wpd Offshore Stockholm AB. Wpd har erfarenhet av utveckling, byggnation, finansiering och drift av över 2 250 vindkraftverk i Europa och Asien, såväl landbaserade som havsbaserade, med en sammanlagd kapacitet om mer än 5 100 MW. Wpd har cirka 2 700 medarbetare runt om i världen. Den svenska delen av wpd har projekterat och utvecklat flera vindkraftsprojekt i Sverige. Wpd-koncernen har idag tre havsbaserade vindkraftparker i drift.

Bolaget har projekterat en vindkraftpark i Gävlebukten utanför ön Storjungfrun sedan år 2006. Vindkraftparken meddelades tillstånd år 2011 (Mark och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt M 8211-10). Tillståndet omfattar som mest 70 vindkraftverk med en maximal totalhöjd om 180 meter. Tillståndet har inte tagits i anspråk.

De senaste årens snabba teknikutveckling inom vindkraft har medfört att de verk som idag kan byggas och finns på marknaden är betydligt högre och effektivare än för enbart några år sedan. För att på ett optimalt sätt nyttja de goda förutsättningarna för vindkraft på Storgrundet har Bolaget utrett förutsättningarna för en utökad produktion, vilket har lett fram till aktuell ansökan. Jämfört med befintligt tillstånd omfattar den nya ansökan ett större projektområde, men med färre vindkraftverk och med en totalhöjd om högst 290 meter. Den förväntade årliga produktionen beräknas uppgå till cirka 3 000–3 500 GWh, vilket motsvarar elförbrukningen för upp till cirka 700 000 hushåll. Detta kan jämföras med de 700–800 GWh som befintligt tillstånd skulle möjliggöra.

Tillståndet omfattar även tillstånd för tillhörande transformatorstation och nedläggande av elkablar inom gruppstationen och för landanslutning på fastigheten X.

Projektet har även genom två beslut från Energimarknadsinspektionen i november 2015 (dnr 2012-101441 och 2012-101442) meddelats nätkoncession för anslutningsledningar från den planerade vindkraftparken till elnätet. Besluten avser dels en 130 kV-ledning mellan en ny transformatorstation vid Storgrundet till en planerad nätstation i Sunnäs, dels en 130 kV-ledning från den planerade stationen i Sunnäs till transmissionsnätstationen i Grönviken.

Yrkanden

Verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken

Bolaget ansöker om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för att inom allmänt vattenområde i södra Bottenhavet, inom Gävle och Söderhamns kommuner och inom område, enligt bild 1, uppföra och driva en gruppstation för vindkraft omfattande högst 51 vindkraftverk med en totalhöjd om maximalt 290 meter.

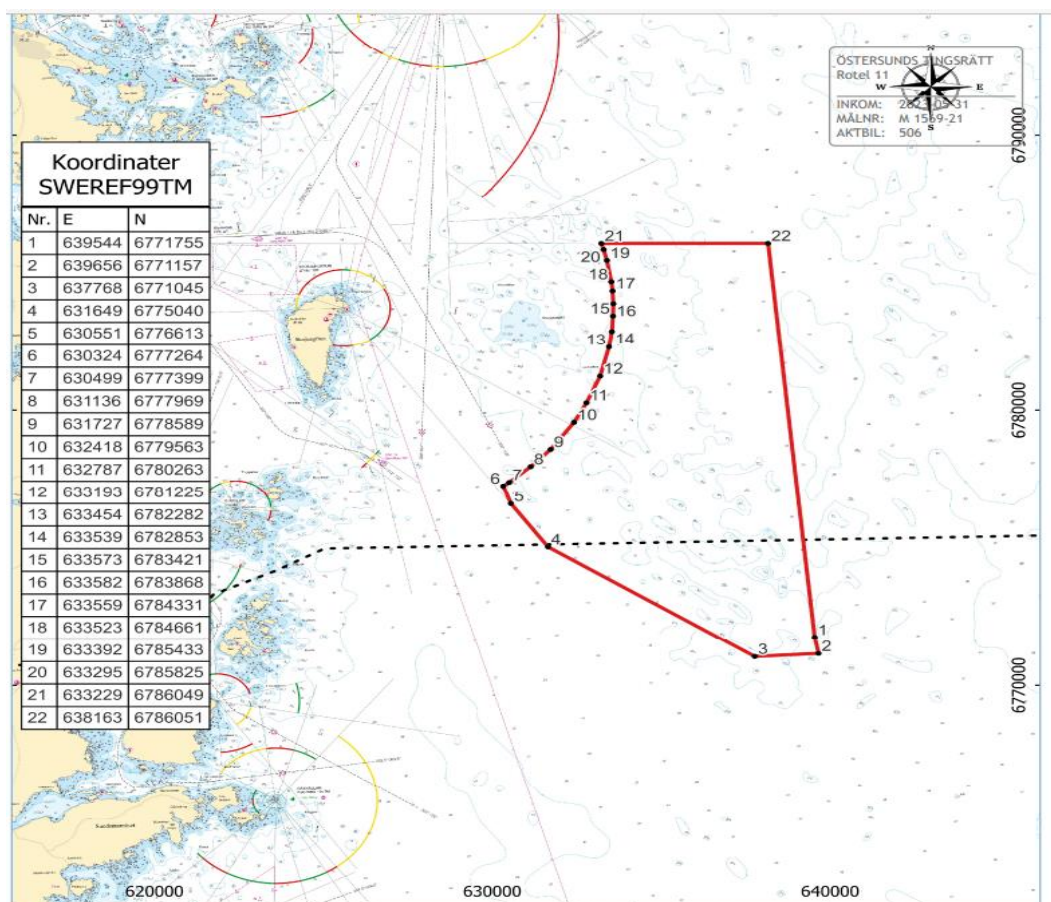

Bild 1. Sökt verksamhetsområde.

Verksamhet enligt 11 kap. miljöbalken

Bolaget ansöker om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för att inom samma område som meddelats tillstånd till enligt ovan utföra arbeten i vatten för uppförande av vindkraftverk, transformatorstationer och mätmaster samt nedläggning av elkablar för starkström mellan vindkraftverken och transformatorstationer inom området.

Övriga yrkanden

Vidare yrkar Bolaget att domstolen förordnar:

- (i) att tillståndet ska gälla under en tid om 45 år från den tidpunkt då Bolaget anmäler till tillsynsmyndigheten att verksamheten eller del av denna tagits i drift
- (ii) att verksamheten som ansökan avser ska ha satts igång senast tio (10) år från det att tillståndet vinner laga kraft
- (iii) att arbetena för den vattenverksamhet som ansökan avser ska vara utförda senast tio (10) år från det att tillståndet vinner laga kraft
- (iv) att den tid inom vilken anspråk på ersättning i anledning av oförutsedda skador av vattenverksamheten ska fastställas till fem (5) år efter utgången av den arbetstid som anges i punkt (iii) ovan
- (v) att den till ansökan tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen godkänns;

Förslag till villkor mm

Ansökningsavgift

Bolaget föreslår att mark- och miljödomstolen inte ändrar den fastställda prövningsavgiften om 400 000 kronor från beslutet den andra juni 2021.

Villkor

1. Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Bolaget har uppgett i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i målet.

Vindkraftparkens utformning

2. De slutliga positionerna för vindkraftverk och transformatorstation ska bestämmas efter samråd med länsstyrelsen, Försvarmakten, Sjöfartsverket och Transportstyrelsen. Den slutliga placeringen av vindkraftverken ska godkännas av länsstyrelsen efter inhämtade synpunkter från Försvarmakten.
3. Separationsavståndet mellan vindkraftverken ska vara mellan 1,5-2 km, eller det avstånd som Försvarmakten godkänner.
4. Avståndet mellan vindkraftverk och Storzjungfruns fyr ska vara minst åtta (8) km
5. Vindkraftverken ska ges en enhetlig utformning och diskret färgsättning, med undantag för den hindermarkering som vindkraftverken ska förses med enligt villkor 11.

Information

6. Bolaget ska i god tid innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas informera länsstyrelsen, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Försvarmakten och Kustbevakningen om tidpunkt för arbetenas start. Myndigheterna ska informeras fortlöpande om arbetenas fortskridande från miljö- och säkerhetssynpunkt, samt när arbetena har avslutats.
7. Bolaget ska senast en månad innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas inge en skriftlig arbets- och tidplan till länsstyrelsen som omfattar de olika anläggningsmomenten

Sjösäkerhet m.m.

8. Innan byggnation påbörjas ska en beredskaps- och räddningsplan utarbetas efter samråd med länsstyrelsen, Kustbevakningen, Sjöfartsverket samt berörda kommuner. Planen ska bland annat omfatta uppgifter om insatser för sjöräddning, skydd av miljön vid eventuella oljeutsläpp och bärgning av

eventuella skadade fartyg. Planen ska även redovisa ansvarsfördelning, tillgängliga räddningsresurser och bogserbåtskapacitet i områdets närhet.

9. Bolaget ska minst tre (3) månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för vindkraftparken samråda med Transportstyrelsen och Sjöfartsverket om en handlingsplan och erforderliga åtgärder för att minimera riskerna för sjöfarten, ändringar i angränsande farleder och farledsutmärkningar samt om eventuella sjöräddningsinsatser. Verksamhetsutövaren ska bekosta dessa skyddsåtgärder samt ta fram och genomföra farledsåtgärder med anledning av projektet. Vidare ska Bolaget ansvara för att vindkraftpark och farledsutmärkningen anpassas så att säkerhetsavstånd kan upprätthållas mellan vindkraftverk och omgivande farleder. Inför samrådet ska bolaget ta fram en marin riskanalys avseende risker för sjötrafiken under anläggningsfasen med förslag på riskreducerande åtgärder.
10. Under anläggningsfasen ska området övervakas. Fartyg som riskerar att navigera fel i förhållande till vindkraftparken ska varnas.
11. Vindkraftverken ska förses med hindermarkering för sjöfarten och luftfarten enligt Transportstyrelsens föreskrifter. En flyghinderanmälan ska genomföras när vindkraftverken installerats.
12. Senast sex (6) veckor innan byggnation påbörjas ska detta meddelas till Sjöfartsverkets Ufs-redaktion via ufs@sjofartsverket.se samt Sjöfartsverkets lotsområde Gävle via gavle@sjofartsverket.se. Informationen ska innehålla uppgifter om område, tidplan, omfattning, kontaktvägar till arbetsledning samt eventuella andra uppgifter av betydelse för sjötrafiken. Vid ändrad information ska uppdatering inges. Angivande av koordinater ska ske i SweRef 99 TM.

13. När anläggningsarbetena har slutförts ska Bolaget utföra en sjömätning av de områden inom vindkraftparken som berörts av anläggningsarbeten, samt områden i anslutning till vindkraftparken där farleder och farledsutmärkning behöver justeras eller ändras till följd av anläggandet av vindkraftparken. Resultaten ska inges till Sjöfartsverket för uppdatering av sjökort. Innan data från sjömätning översänds ska kontakt tas med Sjöfartsverket via ufs@sjofartsverket.se.

14. Bolaget ska, senast sex (6) månader innan anläggningsarbetet påbörjas, utreda och kartlägga vindkraftsparkens potentiella påverkan på radiotäckningen från Sjöfartsverkets radiostationer. Utredningar och åtgärder för att bibehålla radiotäckning ska ske i samråd med Sjöfartsverket och bekostas av Bolaget. När vindkraftparken har driftsatts ska Bolaget utreda vindkraftparkens påverkan på sjöfartens navigationsradar och, vid behov, i samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen vidta och bekosta åtgärder för att minimera störningar från vindkraftparken på fartygsradar och radiotäckning.

Pålning och sedimentspill

15. Sedimentspill vid anläggningsarbeten ska i görligaste mån undvikas. Grumlande anläggningsarbeten får inte bidra till att koncentrationen av suspenderade sediment överstiger 25 mg/l på 1 km avstånd från anläggningsplatsen. Grumlande anläggningsarbeten får med hänsyn till lekomyråden för fisk inte bidra till att koncentrationen av suspenderade sediment överstiger 20 mg/l under maj–juni och september–november inom områden som är grundare än tio meter.

Om kontroll av sedimentspridningen visar att värdena har överskridits ska försiktighetsåtgärder vidtas, såsom att arbetena reduceras eller tillfälligt upphör, för att värdena inte ska överskridas. Bolaget ska därefter så långt möjligt säkerställa att ett överskridande inte upprepas.

16. Inför pålningsarbeten ska akustiska skrämselfmetoder användas för att minimera risken för förekomst av säl i närheten av arbetsområdet. Pålning ska därefter i erforderlig omfattning inledas med soft-start varefter styrkan successivt trappas upp, så kallad ramp-up.
17. Vid pålning får undervattensljudet inte överstiga värdena enkel puls SEL 170 dB re 1 μ Pa2s på ett avstånd om 750 m från ljudkällan. Vid överskridande av värdena ska åtgärder omedelbart vidtas för att minska pålningsljudet så att värdena inte överskrids.
18. Till skydd för gråsäl får pålning av fundament inte ske närmare än 20 km från Natura 2000-området Axmar-Gåsholma under februari och mars om kutning förekommer i Natura 2000-området.
19. Till skydd för lekande fisk får pålning av fundament inte ske under maj, juni, oktober och november.

Ljud

20. Under anläggningsfasen får ljud från anläggningsarbeten inte överskrida de värden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15). Länsstyrelsen får, efter anmälan från Bolaget, medge undantag för bullrande arbeten vid andra tidpunkter och för tillfälliga överskridanden av de riktvärden som följer av de allmänna råden.
21. Den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftverken under drift får inte överstiga 35 dB(A) utomhus vid bostad. Till den slutligt föreslagna layouten ska det bifogas en ljudberäkning för tydliggörande av att föreslagna villkor kan innehållas med den slutliga verksplaceringen och vald turbinmodell. Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom närfältsmätningar och beräkningar. Kontroll ska ske under det första året från det att vindkraftparken tagits i drift. Kontroll ska därefter ske så snart det föreligger förändringar i verksamheten som kan medföra ökade ljudnivåer.

Avfall och kemikalier

22. Behållare innehållande olja och andra kemikalier ska förses med läckageskydd så att läckage till havet förhindras. Det ska finnas utrustning för uppsamling av oljespill från turbiner och transformatorer. Anläggningsdelar som innehåller olja eller andra miljöskadliga ämnen ska ha dubbla barriärer förutsatt att det är tekniskt möjligt. I annat fall ska läckagevakter finnas för upptäckt av eventuella läckage.
23. Lågsvavlig olja ska användas vid drift av de dieselmotorer som används under anläggningsperioden. Länsstyrelsen får dock för avgränsat arbete eller för viss motor medge undantag från kravet.
24. Avfall och restprodukter, såväl fast som flytande, ska källsorteras och förvaras så att risk för förorening eller andra olägenheter inte uppstår samt transporteras till land för omhändertagande.

Marinarkeologi

25. Om marinarkeologiska lämningar påträffas inom arbetsområdet ska fynd rapporteras till länsstyrelsen. Vid planering av vindkraftparkens anläggningsdelar (fundament, kablar och transformatorstationer och erosionskydd) ska byggnationer och andra typer av bottenarbeten som företas närmare än 100 meter från ytterkant av en arkeologisk lämning eller indikation i god tid samrådats med länsstyrelsen.

Säkerhet för avvecklingskostnader

26. Bolaget ska ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om 6,2 miljoner kronor i 2023 års prisnivå för varje vindkraftverk som ska anläggas, för avhjälpande och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Revidering av säkerhetens storlek ska göras vart femte år från och med det år då tillståndet vinner laga kraft. Så länge behovet av ekonomisk säkerhet kvarstår ska säkerhetsbeloppet indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för lagakraftvunnet tillstånd utgör bas. Säkerheten ska tillställas Länsstyrelsen i Gävleborg län. Anläggande av

fundament för vindkraftverk får inte påbörjas förrän säkerheten är godkänd av länsstyrelsen.

Säkerheten får ställas etappvis om anläggningen utförs i olika etapper. Anläggande av fundament för vindkraftverk får då inte påbörjas förrän säkerhet för hela den etapp som avses uppföras har godkänts av länsstyrelsen.

Återställande

27. Områden för tillfälliga grävningar för kabelnedläggning ska efter slutförda anläggningsarbeten i så stor utsträckning som möjligt återställas med liknande bottenmaterial.

28. Vid en avveckling av verksamheten ska åtgärder för återställande vidtas, innefattande att vid behov och i dialog med berörda myndigheter återställa botten i möjligaste mån, återställa sjösäkerhetsanordningar i området samt genomföra kontrollsjömätning. Nedmonterade delar av vindkraftverken ska återvinnas i den mån det är möjligt. Verksamheten ska anses nedlagd om vindkraftparken, med fungerande elanslutning, inte producerat och levererat elektricitet till elnätet under en sammanhängande tid om två (2) år. Länsstyrelsen får besluta i vilken omfattning vindkraftparkens anläggningar och kablar ska tas bort och vilka övriga avvecklingsåtgärder som behöver vidtas.

Kontrollprogram

29. Kontrollprogram för verksamheten vid vindkraftparken ska finnas och följas för anläggningsskedet och driftskedet samt för ett framtida avvecklingsskede. Kontrollprogrammet ska upprättas i samråd med länsstyrelsen. Förslag till kontrollprogram ska lämnas till länsstyrelsen senast tre (3) månader innan respektive skede inleds. Av kontrollprogrammet ska framgå hur egentillsyn, besiktning och kontroll ska ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod

Undersökningsprogram

30. Ett undersökningsprogram som omfattar uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss under perioden 15 april – 15 oktober ska tas fram av bolaget för godkännande av länsstyrelsen. Undersökningsprogrammet ska avse en period om tre (3) år från den tidpunkt då verksamhetsutövaren anmält till länsstyrelsen att verksamheten eller del därav tagits i drift. Programmet ska lämnas till länsstyrelsen för godkännande senast sex (6) månader innan driftsättning av vindkraftparken.

Vindkraftverken ska fram till dess att undersökningsprogrammet avslutats, driftregleras (bat-mode) när medelvindhastigheten under 10 minuter är lägre än 6 m/s vid verkens nav och temperaturen samtidigt är högre än 14 °C. Detta gäller från solnedgången till soluppgången under perioden 1 augusti – 15 oktober. Driftreglering behövs inte vid kraftigt regn eller dimma även om förhållandena angivna ovan råder.

Bolaget ska årligen tillhandahålla länsstyrelsen resultaten från undersökningarna under undersökningsperioden.

Delegationsvillkor

Mark- och miljödomstolen överlåter till länsstyrelsen med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken att:

1. Besluta om undantag i enlighet med villkor 20 och 23 samt om avvecklingsåtgärder i enlighet med villkor 28.
2. Föreskriva en driftreglering i enlighet med de vind- och väderförhållanden och under den tidsperiod som anges i villkor 30 under perioderna 1 augusti – 15 oktober eller 15 april – 31 maj om resultatet från undersökningsprogrammet av fladdermöss påvisar en stor aktivitet av fladdermöss och det bedöms föreligga en betydande risk för påverkan på fladdermöss från verksamheten.

3. Besluta om undantag från uppföljande undersökningsprogram avseende fladdermöss enligt villkor 31.

4. Besluta om undantag från sådan driftreglering om ett uppföljande undersökningsprogram enligt villkor 31 eller annan uppföljning visar på låg förekomst av fladdermöss i vindkraftparken och driftreglering inte kan anses motiverat med hänsyn till nyttan av dessa skyddsåtgärder jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Ianspråktagande

När detta tillstånd tas i anspråk för det verksamhetsområde som ligger inom Söderhamns kommun upphör tillståndet meddelat genom Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 juni 2011, mål nr M 8211-10, att gälla.

Motivering till föreslagna villkor

Tillståndstid

Med den nu rådande tekniken förväntas havsbaserade vindkraftverk ha en livslängd om cirka 35 år. Den utveckling som förutses inom branschen är att vindkraftverkens livslängd kommer bli allt längre, för att inom några år beräknas ha en livslängd om minst 40 år. Med hänsyn till att tillståndstiden även ska inrymma nödvändig tid för avveckling och nedmontering av vindkraftverk och övriga installationer, anser Bolaget att en lämplig tillståndstid är 45 år. Detta möjliggör ett optimalt nyttjande av vindkraftverken i enlighet med bland annat kravet på resurshushållning.

Sedimentspridning

Sediment grumlas framförallt under anläggningsfasen. Spridningen av sediment bedöms bli lokal, kortvarig och av liten magnitud. Sedimenthalten kan bli hög i direkt anslutning till anläggningsplatsen men sedimentplymen späds snabbt ut och huvuddelen av sedimentet i vattenmassan sedimenteras till botten inom några timmar.

Området kring Storgrundet är potentiellt ett lek område för strömming, vilket också har lyfts fram under samrådet. Leken sker utspritt över ett större kustområde, där Storgrundet troligen utgör en av flera möjliga leklokaler. Storgrundet bedöms inte vara ett kärnområde för strömmingslek, utan strömmingens vår- och höstlek sker utspritt i kustområdet och vanligtvis i grunda områden (ned till tio meters djup).

Bolaget har för konsekvensbedömningarna, till undvikande av att risken för påverkan på lekande strömming underskattas, gjort antagandet att strömmingslek kan förekomma i verksamhetsområdet, samt att leken skulle kunna sammanfalla med tiden för anläggningsarbeten. Sedimentationens påverkan på fisk bedöms bli liten på grund av dess lokala spridning och begränsning i tid. För att säkerställa att negativ påverkan på fisk och dess ägg och larver minimeras kommer Bolaget tillse att sedimentspill vid anläggningsarbeten i görligaste mån undviks, samt att suspenderande sediment i vattenmassan från anläggningsarbeten närhelst på året inte får överstiga koncentrationen 25 mg/l på 1 km avstånd. Under känsliga perioder för lekande fisk under vår (maj-juni) och höst (september– november) åtar sig Bolaget, som ytterligare försiktighetsmått, att inte bidra till att halten av suspenderande sediment överstiger 20 mg/l inom grundområdena på Storgrundet (områden grundare än tio meter). Med beaktande av dessa begränsningar i sedimenthalt bedöms påverkan på fisk bli försumbar.

Ljud från pålning

Till skydd för säl och fisk som kan störas av höga ljudnivåer föreslås begränsningar av undervattensljudet under anläggningsfasen i samband med pålningsarbeten. Villkoren innebär att skyddsåtgärder kommer att vidtas för att säkerställa att säl och fisk avlägsnar sig från arbetsområdet innan pålningsarbeten med full styrka påbörjas.

Det finns dokumenterad forskning och erfarenhet, från bland annat studier i Danmark och Tyskland, rörande användning av skrämmor som styrker att de är effektiva metoder för att mota bort marina däggdjur och fisk. Efter användning av akustisk skrämsemetod kommer pålningsarbete inledas med så kallad soft-start

med ramp-up (långsam ökning av pålningsenergin). Detta medför i än högre utsträckning att marina däggdjur och fisk förflyttar sig från ljudkällan, vilket ytterligare minimerar risken för skadliga effekter.

För att säkerställa att säl och fisk inte utsätts för skadliga ljudnivåer åtar sig Bolaget också en högsta ljudnivå för undervattensljud vid pålningsarbeten.

Ljud och skuggor från vindkraftverken

Enligt gällande riktvärden avseende ljud från vindkraftverk ska vindkraftverk i drift inte medföra en ekvivalent ljudnivå överstigande 40 dB(A) utomhus vid bostäder.

Med hänsyn till de värden i omgivningen kring framförallt ön Storjungfrun, som lyfts fram i samrådssynpunkter och i dialog med bland annat fastighetsägare, föreslås istället ett begränsningsvärde som innebär att ljud från vindkraftverken inte får överskrida 35 dB(A) utomhus vid bostäder. Kontroll av ljudnivån föreslås ske enligt gällande mätstandarder, genom närfältsmätningar och beräkningar, med närmare reglering i kontrollprogrammet.

Marinarkeologi

Bolaget kommer inför start av anläggningsarbeten att undersöka positionerna för varje fundament och planerad kabeldragning för att säkerställa att det inte förekommer marinarkeologiska fynd på de aktuella platserna där arbeten vidtas. Påträffas marinarkeologiska lämningar kommer detta anmälas till och hanteras på sätt som kulturmiljölagen (1988:950) föreskriver.

Kostnader för avveckling

Bolaget föreslår att Bolaget inför byggnation ska ställa ekonomisk säkerhet i enlighet med vad som framgår av det föreslagna villkoret. Syftet med säkerheten är att säkerställa finansiering av avhjälpande och andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Då det slutliga antalet vindkraftverk som kommer att byggas inte är fastställt behöver den ekonomiska säkerheten uppgå till en viss summa för varje vindkraftverk som uppförs.

Områdesbeskrivning

Verksamhetsområdet

Området för den planerade vindkraftparken Storgrundet är beläget i Gävlebukten, cirka 11 km utanför fastlandet och cirka åtta km öster om ön Storjungfrun, Verksamhetsområdet ligger inom Gävle och Söderhamns kommuner i Gävleborgs län. Söderhamn ligger cirka 22 km nordväst och Gävle cirka 46 km sydväst om området. Närmaste bebyggelse finns på ön Storjungfrun.

Djupförhållandena inom verksamhetsområdet varierar mellan cirka 3-50 meter, med ett medeldjup om cirka 30 meter. Inom verksamhetsområdet finns ett grundområde benämnt Storgrundet.

Medelvindhastigheten har beräknats till cirka 9 m/s på 150 meters höjd över havet, med förhärskande vindriktning från sydväst och nordväst. Verksamhetsområdets havsbotten domineras av storblockig morän på sedimentär och kristallin berggrund, med ökande inslag av sand och sedimentationsbottnar i djupare områden.

Planförhållanden

I Söderhamns kommuns översiktsplan från 2020 anges att kommunen ställer sig positiv till etablering av vindkraft i kommunen. Vindkraftsetablering hänvisas primärt till områden som är utpekade som riksintressen för vindbruk. Av Gävle kommuns översiktsplan framgår att etablering av stora och medelstora vindkraftsanläggningar i första hand ska ske inom områden som utpekats som riksintresse för vindbruk. Storgrundet framhålls som ett område för vindkraftsetablering, eftersom det är ett sådant utpekad riksintresseområde, förutsatt att andra intressen såsom farleder och höga naturvärden inte påtagligt skadas.

I Havs- och vattenmyndighetens havsplan klassas området som användningsområde för energiutvinning (E) och utredningsområde för sjöfart. Särskild hänsyn ska i området tas till totalförsvarets intressen (f) och höga naturvärden (n).

Riksintressen och andra skyddade områden

Verksamhetsområdet inrymmer ett område som utgör riksintresse för vindbruk.

Två utpekade riksintresseområden för farled överlappar delvis verksamhetsområdet, medan ytterligare ett löper öster om verksamhetsområdets ytterkant. I närheten av Storgrundet finns flera områden som är utpekade som riksintressen för naturvård och ett område som är utpekad som riksintresse för kulturmiljövård. Cirka 55 km nordväst om verksamhetsområdet finns en väderradar som utgör riksintresse för totalförsvaret.

Områden utpekade som riksintresse för yrkesfiske finns väster och öster om verksamhetsområdet, varav det närmaste ligger knappt tre km väster om verksamhetsområdet.

Natura 2000-området Axmar-Gåsholma är beläget cirka 6,5 km sydväst om verksamhetsområdet. Området syftar till att skydda vissa naturtyper, bland annat sandbankar, laguner, rev, myrsjöar, och även vissa arter, såsom gråsäl, storlom, havsörn och fiskgjuse. Ytterligare Natura 2000-områden finns cirka 12 km nordväst om verksamhetsområdet (Stenöorn) respektive cirka 20 km sydost om verksamhetsområdet (Finngrunden Östra och Västra bank).

Ön Storjungfrun är ett naturreservat upprättat för att bevara den biologiska mångfalden, vårda och bevara den värdefulla naturmiljön och tillgodose behov av område för friluftslivet.

Ytterligare naturreservat är belägna på cirka 6-14 km avstånd från verksamhetsområdet.

Beskrivning av verksamheten

Omfattning och utformning

Vindkraftparken kommer som mest att omfatta 51 vindkraftverk med en totalhöjd om högst 290 meter. Vilka vindkraftverk, inklusive dess storlek och effekt, som

installeras beror på vilka vindkraftverk som bedöms möjliga att anlägga och som finns tillgängliga på marknaden vid tidpunkt för detaljprojektering och byggnation. Vindkraftparken beräknas kunna producera upp emot 3 500 GWh, beroende på antal vindkraftverk och turbineffekt. Den installerade effekten bedöms kunna uppgå till 20 MW per vindkraftverk, vilket ger en total installerad effekt om 1 020 MW.

Bolaget ansöker om en utformning av vindkraftparken med flexibilitet vad gäller slutlig placering av vindkraftverk, kablar, mätmaster och transformatorstationer inom verksamhetsområdet. Den slutliga placeringen av fundament och kablar kan då optimeras med hänsyn till i huvudsak val av fundament- och turbinmodeller, vindkraftverkens storlek, tekniska förutsättningar samt miljö- och bottenförhållanden.

Vindkraftverk

Den tekniska utvecklingen går snabbt och det saknas förutsättningar att vid tidpunkten för ansökan ange specifikationer om typ och fabrikat för vindkraftverken som kan upphandlas och utgör den bästa tekniken vid tidpunkten för byggnation. Vid val av vindkraftverk kommer dock hänsyn att behöva tas till de begränsningar som tillståndet sätter upp, däribland att sökt totalhöjd för vindkraftverken kommer uppgå till högst 290 meter.

Transformatorstationer

Inom verksamhetsområdet kan en transformatorstation för högspänningsväxelström (HVAC) komma att installeras. Transformatorstationerna omvandlar spänningen till den nivå som är anpassad för överföring till land, normalt från 66–120 kV i det interna kabelnätet till 120–400 kV i anslutningskablarna. Transformatorstationer anläggs på fundament av motsvarande slag som för vindkraftverk.

Fundament

Vindkraftverk och transformatorstationer är förankrade i havsbotten via fundament. För vindkraftpark Storgrundet övervägs flera olika typer av fundament, däribland monopile-fundament, gravitationsfundament och jacket-fundament. Det slutliga valet av fundament görs efter detaljprojektering och med hänsyn tagen till bland

annat de specifika bottenförhållandena. Erosionsskydd (såsom sten, sandsäckar eller madrasser) kan behöva anläggas för att förhindra att fundamentens stabilitet försämras över tid.

Kablar och anslutning

Vindkraftverken kopplas samman med bottenförlagda kablar i ett kabelnät inom verksamhetsområdet. Den totala längden kablar inom vindkraftparken beror på antalet vindkraftverk. Vid maximalt antal vindkraftverk beräknas internkabelnätets längd uppgå till cirka 100 km. Det interna nätet kopplas samman i en transformatorstation, för vidareöverföring av elen till land genom anslutningskablar med högre spänning än de interna kablarna.

Anslutningspunkt till elnät har ännu inte slutligt bestämts. Det finns idag planer på utbyggnad av elnätet utmed kusten och en dialog förs med Svenska kraftnät om en eventuell anslutning till en ny dubbel 400 kV-ledning enligt det s.k. ”Kustpaketet” i NordSyd-programmet. Vilken anslutningspunkt som väljs kommer att påverka hur kabeldragningen till havs och över land utformas samt den totala kabellängden.

Mätstationer

Meteorologisk utrusning i form av mätmaster och LIDAR (ljusradar) kan komma att installeras inom verksamhetsområdet. En mätmasters totalhöjd kommer uppgå till maximalt 170 meter.

Projektets faser

Anläggningsfas

I anläggningsfasen ryms flera olika anläggningsåtgärder, vilka kan indelas i olika steg: detaljanalys och förberedande åtgärder, installation av fundament, transformatorstationer, mätmaster och internt kabelnät, samt uppförande av vindkraftverk. Anläggningen av vindkraftparken kommer sannolikt att behöva ske över flera säsonger då vissa moment är väderberoende.

Som ett första led i anläggningsfasen kommer Bolaget att genomföra förberedande utrednings- och anläggningsåtgärder, bland annat undersökning och detaljanalys av

bottenförutsättningar, geologi och geotekniska förutsättningar. Utifrån denna analys fastställs vindkraftparkens utformning och slutliga positioner vad gäller vindkraftverk, teknik och annan infrastruktur.

Under nästföljande led installeras fundament för vindkraftverk och transformatorstationer. Fundamenten tillverkas på land och transporteras via installationsfartyg till verksamhetsområdet. Det närmare tillvägagångssättet för installationen (eventuell bearbetning av havsbotten, pålning, borrning m.m.) varierar beroende på fundamentstyp och platsspecifika bottenförhållanden. Undervattenskablar kan antingen grävas ned eller läggas på havsbotten. Den hårda botten som dominerar verksamhetsområdet kan försvåra nedgrävning av kablar. I det fall kablar inte grävs ned, utan läggs på botten, kan de vid behov skyddas genom exempelvis stenblock, sediment, betongmadrasser eller andra typer av skydd.

Driftsfas

När vindkraftparken är i drift kommer vindkraftverken att producera energi i vindhastigheter mellan cirka 3–30 m/s, beroende på atmosfäriska förhållanden och turbindesign. Maximal effekt nås normalt vid en vindhastighet om 12 m/s. Energi beräknas produceras under cirka 90 procent av årets alla timmar.

Under driftfasen kommer service- och underhållsarbeten att utföras. Sådana arbeten innefattar bland annat inspektion av vindkraftverk, fundament, kablar och transformatorstationer, utbyte av utrustning och komponenter eller fluider och oljor samt hantering av erosionsskydd.

Transporter till vindkraftparken kan ske med båt eller helikopter.

Avvecklingsfas

Avvecklingen av en vindkraftpark sker i huvudsak i tre faser. I ett första steg sker riskanalyser och planering av avvecklingen. Därefter förbereds vindkraftverken för nedmontering genom att delar avlägsnas från vindkraftverken och olja eller fluid i vindkraftverken avlägsnas eller hanteras. Slutligen nedmonteras vindkraftverken med hjälp av kranar och fartyg. Efter nedmonteringen transporteras komponenterna

till land för återanvändning, återvinning eller deponi. Särskilda avvecklingsmetoder finns även för fundament, transformatorstationer och kablar.

Miljökonsekvenser

Konsekvensbedömningarna är baserade på värsta fall-scenarion, varvid påverkan på varje aspekt har bedömts utifrån den utformning av vindkraftparken som kan medföra de mest långtgående effekterna.

Bottenflora och bottenfauna

Den bottenflora och bottenfauna som observerats inom verksamhetsområdet är vanlig inom regionen och förekommer i huvudsak inom de grunda, blockrika delarna av verksamhetsområdet. Inga rödlistade eller känsliga arter har noterats.

Växtligheten utgörs av en algflora som främst karakteriseras av fintrådiga rödalger och ishavstofs. Vegetationsutbredning har observerats ner till cirka 19 meters djup och majoriteten av den observerade vegetationen finns i anslutning till verksamhetsområdets grundare delar.

Vindkraftparkens totala bottenanspråk beräknas som mest uppgå till cirka 0,5 procent av verksamhetsområdets totala yta. Vindkraftverken kommer att anläggas förhållandevis djupt (djupare än tio meter) där vegetationens utbredning, och därmed även associerad fauna, är liten eller obefintlig. Förlusterna av habitat blir därför lokala och begränsade.

Anläggningsarbeten kan medföra sedimentspridning som tillfälligt kan påverka vattenkvaliteten och öka grumligheten. Bottenfloran och bottenfaunan bedöms dock inte vara känslig för sedimentspridning samtidigt som sedimentspridningens utbredning bedöms bli lokal, kortvarig och med försumbar konsekvens.

Verksamhetsområdet präglas också av grovkornigt material som inte sprids i samma utsträckning som finkornigt material.

I drift kan vindkraftparken ge upphov till en viss reveffekt, där enstaka arter av bottenflora och bottenfauna lokalt kan komma att utöka sin utbredning kring varje

vindkraftverk. Med hänsyn till att havsbotten redan domineras av ett hårdbottensamhälle bedöms påverkan till följd av reveffekter bli försumbar. Under avvecklingsfasen kommer sedimentspridning uppstå och viss habitatförlust kan uppstå om vindkraftverkens fundament och kablar avlägsnas. Konsekvensen bedöms bli försumbar med hänsyn till den lokala påverkan.

Sannolikheten för att stabila ansamlingar av lösdrivande tång (*Fucus* spp.) skulle påverkas negativt är obefintlig. Bolaget kommer dock att undersöka positionerna för fundamenten innan anläggningsarbete påbörjas. Om stabila ansamlingar av lösdrivande tång (AA.H1.Q2, AA.M1Q2, AA.J1Q2) påträffas vid dessa positioner åtar sig Bolaget att rapportera detta till länsstyrelsen och att samråda med länsstyrelsen om lämplig hantering. Positionernas placering är också föremål för samråd med länsstyrelsen.

Fisk

Storgrundet är beläget i en kustnära miljö med fiskarter av både marint ursprung och sötvattenursprung. I verksamhetsområdet förekommer ett antal olika fiskarter, däribland strömming, lax och sik. Ingen av de arter som har inventerats i området är rödlistad. Området bedöms vara ett potentiellt lekområde samt födo- och uppväxtlokal för strömming.

Anläggningsarbeten på havsbotten kan orsaka sedimentspridning. Hur fiskfaunan påverkas av detta styrs i stor utsträckning av hur omfattande sedimentspridningen är i tid och rum samt vilka arter, livsstadier och lekmiljöer som finns på platsen. Generellt sett är rom och larver känsligare för grumling än äldre fiskar. De flesta fiskarter har en tolerans för kortvarig grumling då de är anpassade till de variationer som förekommer naturligt i haven, såsom kraftig grumling vid stormar som rör upp bottenmaterial i vattenmassan eller regnskurar som för med sig partiklar från land.

Fiskarnas känslighet för sedimentspridning inom verksamhetsområdet bedöms som måttlig. Beräkningar visar att utbredningen av sedimentspridningen kommer vara lokal, begränsad och mycket kortvarig. Med hänsyn till möjliga lokaler för lekande

fisk inom verksamhetsområdet kommer åtgärder vidtas för att begränsa halter av suspenderande sediment vid grumlande arbeten. Påverkan från sedimentspridning på fisk bedöms sammantaget bli försumbar.

Undervattensbuller kan påverka vissa fiskarter där störningskänsligheten är som störst under anläggningsfasen, såsom plötsliga och kraftiga ljud som orsakas genom pålning. Fiskar undflyr dock normalt de områden där arbeten med höga ljud pågår. Skyddsåtgärder kommer vidtas för att undvika att fisk utsätts för negativ påverkan till följd av höga ljudnivåer.

Under driftsfasen kan magnetiska fält uppkomma kring kablar, vilket bedöms få en försumbar konsekvens för fisk. Inom verksamhetsområdet kan en ökad mängd fisk, och på sikt även en ökad produktion av fisk, förväntas till följd av vindkraftparkens reveffekt.

Sammanfattningsvis bedöms påverkan på fisk vara försumbar till liten under anläggningsfasen, respektive försumbar eller positiv under driftsfasen.

Marina däggdjur (gråsäl)

Inom verksamhetsområdet förekommer gråsäl då Storgrundet sannolikt utgör ett födosöksområde för arten. Gråsälen har en gynnsam bevarandestatus och en stark population i Östersjön.

Sälar kan påverkas genom undanträngning på grund av ljud från anläggningsarbeten. Givet att skyddsåtgärder används vid pålning, vilket är den anläggningsmetod som är mest ljudintensiv, bedöms påverkan vara kortvarig och av liten magnitud då sälar i området ges möjlighet att förflytta sig från platsen innan pålningsarbeten påbörjas. När bullrande arbeten upphört förväntas sälen återvända till det berörda området. Buller från vindkraftverken under driftsfasen bedöms inte påverka sälens levnadsmönster.

Reveffekten från vindkraftverken kan ha en indirekt positiv påverkan på säl om vindkraftverken leder till en ökad mängd fisk i området och därmed ökar födotillgången för säl inom vindkraftparken.

Sammanfattningsvis bedöms verksamhetens påverkan på marina däggdjur vara liten under anläggnings- och avvecklingsfasen och försumbar under driftsfasen.

Fåglar

Flera inventeringar av fågelförekomst inom verksamhetsområdet har utförts, vilka sammantaget har visat att sjöfågelfaunan är relativt fattig i området och att Storgrundet inte är av betydelse som rast- och övervintringslokal. Huvuddelen av de sträckande fåglarna flyttar utefter kusten och passerar inte över Storgrundet. Fåglar undviker generellt områden där de riskerar att träffas av rotorbladen, vilket kan medföra en något längre flyttväg. Detta bedöms dock ha en marginell påverkan.

Sammantaget bedöms konsekvensen på fågel under vindkraftparkens drift vara liten.

Fladdermöss

Det har inte noterats några fladdermöss vid inventering av fladdermusförekomst inom verksamhetsområdet. Det är dock möjligt att fladdermöss passerar verksamhetsområdet vid lugnt väder, men det finns inget som tyder på att området ligger i en viktig sträckled för fladdermöss, vilket överlag medför låg kollisionsrisk.

Fladdermöss kan lockas till vindkraftparker för födosök eftersom insekter kan dras till vindkraftverk. Av denna anledning kan vindkraftparker generellt medföra en ökad kollisionsrisk för fladdermöss. För att säkerställa att fladdermöss inte påverkas negativt av verksamheten avser Bolaget utreda förekomst av fladdermus när vindkraftparken driftsatts. Om det noteras en ökad förekomst av fladdermöss efter vindkraftverkens uppförande kan åtgärder vidtas för att undvika kollisioner, såsom att vindkraftverken förses med driftstyrning när fladdermöss förekommer i området

(innebärande att vindkraftverken vid svaga vindar stängs av vid de tider som fladdermössen är aktiva) eller motsvarande åtgärd.

Den sammanlagda bedömningen är att påverkan på fladdermöss blir försumbar

Kulturmiljö

Verksamheten är inte belägen inom något utpekad riksintresse för kulturmiljö. Inga fornlämningar eller vrak finns registrerade inom området. Bolaget har låtit genomföra en marin arkeologisk studie som identifierat indikationer på potentiella lämningar i verksamhetsområdet. Dessa kommer att undersökas närmare innan anläggningsåtgärder vidtas och det kommer att säkerställas att inga lämningar berörs av fundament eller kablar.

I kustmiljön med skärgård och öar kring Storgrundet finns flera samhällen som har traditioner av lokalt yrkesfiske. Detta har satt spår i kulturmiljön som utgörs av gamla fiskelägen och fiskehamnar. På ön Storjungfrun består kulturmiljön bland annat av gamla fiskestugor, en fyr och ett kapell. Kulturmiljön är starkt förknippad med yrkesfisket, vilket inte bedöms påverkas till följd av verksamheten.

Sjöfart

Det finns ingen allmän farled inom det planerade verksamhetsområdet. Det finns dock tre utpekade riksintresseområden för farled i närheten, varav verksamhetsområdet delvis överlappar två sådana områden. Öster om verksamhetsområdets ytterkant finns också mindre farleder. Farlederna trafikeras i huvudsak av lastfartyg och mindre fiske- och fritidsbåtar. Bolaget har efter samråd anpassat verksamhetsområdet med hänsyn till farleder och sjöfarten i området.

Anläggningsarbetena kommer medföra en ökad trafikerörelse i området och arbetsfartygen kommer bland annat att korsa farleder. Konsekvensbeskrivningen avseende sjöfart utgår från den nautiska riskanalys som har tagits fram, i vilken det föreslås säkerhetsavstånd, skydds zoner och alternativa rutter för fartygstrafik. Åtgärder kommer att vidtas för att hålla övriga fartyg på ett tillräckligt

säkerhetsavstånd. Vidare kommer arbetsfartygens positioner att meddelas i underrättelser till sjöfarten.

Vindkraftparkens fysiska närvaro innebär att en mindre del av sjötrafikens rutter till angränsande hamnar kommer att behöva justeras. Detta innebär dock endast mindre förlängningar av resvägen jämfört med de nuvarande huvudsakliga rutterna. En viss skyddszon kommer att behöva inrättas runt respektive vindkraftverk och större fartyg. Vidare kan ett ankringsförbud komma att inrättas.

Konsekvensen för sjöfarten bedöms sammantaget bli liten.

Totalförsvaret

Den planerade verksamheten bedöms inte påverka totalförsvarets intressen i området.

Luftfart

Det finns inga större flygplatser med reguljärflyg i den planerade vindkraftparkens närområde och inga s.k. MSA-tytor (Minimum Sector Altitude) berörs. Enligt genomförd flyghinderanalys används inte området av luftfarten i någon omfattning av betydelse och vindkraftparken medför ingen påverkan på kommunikationsutrustning. Vindkraftverken kommer att förses med hinderbelysning för att undvika kollisioner mellan flygplan och vindkraftverk.

Yrkesfiske

Riksintressen för yrkesfiske finns som närmast knappt tre km från verksamhetsområdet och dessa utgör fångstområde för fisk. Någon försämring av betydelse för fångsterna i riksintresseområdena bedöms inte uppkomma.

Verksamhetsområdet bedöms inte vara ett område av betydelse för yrkesfisket. Fångstdata från Havs- och vattenmyndigheten visar att ingen fångst är rapporterad inom verksamhetsområdet under åren 2009–2019. Vidare medför vindkraftparken inget hinder mot fortsatt fiske inom parken. Sannolikt kommer fiske med trålning

dock inte vara möjligt av säkerhetsskäl och ankringsförbud kommer troligen att införas inom området.

Genom anläggning av fundament och erosionsskydd till vindkraftverken kommer artificiella rev att skapas. De artificiella reven kommer att ha en positiv påverkan på flera fiskarter och även ge en lokalt ökad produktivitet, vilket sammantaget bedöms leda till en positiv påverkan på fiskebeståndet.

Den sammantagna bedömningen är att verksamheten medför en försumbar påverkan på yrkesfisket.

Rekreation och friluftsliv

Söderhamns och Gävles skärgårdar med sina många öar är populära rekreationsområden. Friluftsliv och rekreation i anslutning till verksamhetsområdet är främst knutet till ön Storjungfrun med dess fiskehamnar och fiskebyar.

Vindkraftparken bedöms inte förhindra förutsättningarna för rekreation, friluftsliv och turism. Med hänsyn till avståndet till ön Storjungfrun kommer ljudpåverkan bli liten och verksamheten kommer inte medföra ljud som överskrider 35 dB(A) utomhus vid bostad. Eventuellt ljud från verksamheten kommer därtill att maskeras av ljud från hav och vind.

Landskapsbild

Vindkraftparken kommer att förändra landskapsbilden, främst från ön Storjungfruns östra sida och den närmast belägna bebyggelsen på ön (som i huvudsak utgörs av fritidsboenden). De som bor och vistas på ön kommer uppleva en förändring av landskapsbilden, eftersom den obrutna horisonten delvis försvinner och då hinderbelysning kan ses nattetid. Vindkraftparken kommer även att synas från andra öar och från vissa utblickar i fastlandets kuststräcka. Synbarhetsanalys och visualiseringar har tagits fram. Utifrån landskapets känslighet och grad av påverkan på landskapsbilden bedöms konsekvensen bli måttlig till stor i skärgårdslandskapet närmast vindkraftparken. På fastlandet och på längre avstånd inom skärgården kommer vindkraftparken inte uppfattas som ett lika dominerande inslag, varför konsekvensen på landskapsbilden successivt avtar.

Särskilt om vattenverksamheten

Rådighet

Bolaget innehar den vattenrättsliga rådighet som krävs enligt 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Som grund för rådigheten åberopar Bolaget medgivande från Kammarkollegiet enligt beslut den 1 april 2020. Inget enskilt vattenområde berörs av den sökta verksamheten.

Oförutsedd skada

Bolaget anser att de skador som kan uppstå med anledning av den ansökta verksamheten är av sådan art att de kan observeras i samband med eller i snar anslutning till åtgärdernas utförande. Inga direkta skador bedöms uppkomma och i det fall skador likväl uppkommer bör skadereglering lämpligen ske inom ramen för bestämmelserna om ersättning för oförutsedd skada. Bolaget yrkar att tiden inom vilken anspråk på ersättning i anledning av oförutsedda skador av vattenverksamhet ska fastställas till fem år, räknat från utgången av den av domstolen bestämda arbetstiden.

Tillåtlighet enligt miljöbalken

De allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)
Inom wpd-koncernen finns en lång och gedigen erfarenhet av vindkraftsetablering till havs. Vidare har Bolaget arbetat med att projektera en vindkraftpark vid Storgrundet sedan 2006. Bolaget har genom åren inhämtat ett omfattande kunskapsunderlag rörande det aktuella området, bland annat genom de många inventeringar och utredningar som utförts i området. Den kunskap som Bolaget har förvärvat ligger till grund för utformningen av den sökta verksamheten samt för bedömning av miljökonsekvenser och val av skyddsåtgärder.

De externa sakkunniga och underentreprenörer som Bolaget anlitar för arbete med bland annat miljöbedömningar, undersökningar, byggnation och drift besitter erforderlig kunskap och erfarenhet.

Sammantaget har Bolaget den erfarenhet och kunskap som krävs för att bedriva den sökta verksamheten och uppfyller därmed kunskapskravet.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken)

Försiktighetsprincipen beaktas genomgående i alla projektets faser. Genom föreslagna villkor och skyddsåtgärder, bland annat vad gäller påverkan i form av sedimentspridning och undervattensbuller, säkerställs att försiktighetsprincipen iakttas, att bästa möjliga teknik används för att minimera påverkan på miljö och människors hälsa, samt att någon skada eller störning på någon art inte uppkommer i konflikt med 4 § artskyddsförordningen.

Slutliga val av vindkraftmodell, fundament och teknik för övriga installationer kommer ske efter detaljprojektering och i samband med upphandling. Detta säkerställer att anläggningen kommer att kunna etableras och drivas med bästa möjliga teknik. Genom att vindkraftverkens slutliga position fastställs efter detaljprojektering och teknikval möjliggörs också ett uppfyllande av försiktighetsprincipen, eftersom hänsyn då kommer kunna tas till platsspecifika förutsättningar.

Produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken)

Verksamheten kommer innebära hantering av en begränsad mängd kemikalier. Kemikaliehantering kommer att ske enligt väl utarbetade rutiner och produktval med hänsyn till undvikande av risker för skada på människors hälsa eller miljö.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)

Etableringen av vindkraftparken bidrar till en samhällsviktig energiomställning, en ökad produktion av förnybar el i Sverige samt den politiska målsättningen att landet ska ha en helt förnybar energiförsörjning år 2040. Vindkraft är en ren energikälla som inte efterlämnar någon miljöskuld till kommande generationer. Ett optimalt utnyttjande av vindenergin i området är vidare förenligt med god hushållning.

Bolaget förutser att vindkraftverken, efter avveckling, i stor utsträckning kan återvinnas och återanvändas. Verksamheten förväntas inte ge upphov till något avfall av betydelse och eventuellt avfall kommer att omhändertas och i möjligaste mån återvinnas.

Lokalisering (2 kap. 6 § miljöbalken)

När det gäller lokaliseringsprincipen bedöms verksamhetsområdet vara ytterst lämpligt för etablering av vindkraft. Storgrundet är utpekad som riksintresse för vindbruk med goda vindförhållanden och lämpliga geografiska och geologiska förutsättningar för anläggandet av en vindkraftpark. Området är även utpekad för energiutvinning i förslag till havsplaner. Berörda kommuners översiktsplaner pekar också ut området som lämplig lokalisering för havsbaserad vindkraft.

Den föreslagna lokaliseringen av verksamheten är också vald med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. De motstående intressena till en vindkraftsetablering i området får anses vara förhållandevis få.

Riksintressen 3-4 kap miljöbalken

Projektområdet berör flera riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. En del av Storgrundet utgör riksintresse för vindbruk. Vindkraftparkens utformning har anpassats till andra riksintressen i området och är inte oförenlig med några andra riksintressen. Verksamheten kommer bidra till att uppfylla regionens energimål för produktion av förnyelsebar energi samt bidra till de nationella utbyggnadsmålen för vindkraften i Sverige. Därmed kommer ianspråktagandet av mark- och vattenområden användas till det ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning.

Miljö kvalitetsnormer 5 kap. miljöbalken

För området gäller miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster. Verksamheten bedöms inte ha någon negativ påverkan för vattenförekomsten inom och i angränsning till vindkraftparken. Vindkraftparken bedöms inte heller försvåra förbättring av status för någon av miljö kvalitetsnormerna.

Skyddade områden 7 kap. miljöbalken

Det finns inga skyddade områden i närheten av verksamhetsområdet som kan påverkas av den ansökta verksamheten. Verksamheten är således tillätlig i förhållande till 7 miljöbalken.

Samråd

Bolaget har genomfört samråd med berörda myndigheter, enskilda berörda och allmänheten enligt bestämmelserna om samråd i 6 kap. miljöbalken.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket yttrade sig i målet gällande komplettering och efter kungörelsen men frångick sina bedömningar i målet och meddelade att de inte skulle delta i processen i sitt yttrande den 23 september 2022 (aktbilaga 344).

Nedan redovisas sammanfattningsvis de yttranden som kommit in till mark- och miljödomstolen i målet.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Tillåtlighet

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan då en etablering av en vindkraftspark inom ansökt område sammantaget bedöms vara positivt ur ett hållbarhetsperspektiv och medföra begränsad och acceptabel miljöpåverkan i övrigt. Platsen bedöms vara väl lämpad och är utpekad i Hav- och vattenmyndighetens havsplaner. En etablering bedöms även bidra till att uppnå de regionala och nationella målen både om utsläppsminskningar och om utökad förnybar energiproduktion.

Länsstyrelsen bedömer vidare att verksamheten kan tillåtas utifrån miljö kvalitetsnormerna enligt vattenförvaltningsförordningen.

Länsstyrelsen bedömer att påverkan på fågelsträck och födosökande fågel kommer bli begränsad och att verksamheten kan tillåtas även utifrån dessa aspekter.

Länsstyrelsen anser att ytterligare och ändrade villkor behövs för att skydda människor och miljö i tillräcklig omfattning jämfört med Bolagets ansökan. Bristerna är dock inte så stora att ansökan inte kan tillstyrkas och dessutom kan de avhjälpas med ytterligare och redigerade villkor.

Yrkanden

Länsstyrelsen yrkar att Bolagets förslag till villkor ska kompletteras med ytterligare några villkor och att några av Bolagets förslag till villkor har en annan lydelse.

Länsstyrelsen yrkar även på ersättning för kostnader i samband med prövningen med sammantaget 176 000 kr. Vilket Bolaget medgav under huvudförhandlingen.

Synpunkter på Bolagets yrkanden

Länsstyrelsen anser att tiden för oförutsedd skada ska sättas till tio år. Länsstyrelsen delar Bolagets uppfattning att de mest sannolika oförutsedda skadorna bör uppträda snabbt men bedömer samtidigt att tiden för oförutsedd skada bör vara 10 år då det kan förekomma skador som utvecklas gradvis. Det är inte bara verksamheten i anläggningsfasen som kan ge upphov till oförutsedda skador. Länsstyrelsen anser vidare att vindparken i sin helhet är en vattenanläggning och att det vore bra om det är tydligt att även oförutsedda skador som uppkommer av vattenanläggningen i sig ingår

Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas inberäknat gjorda kompletteringar. Kompletteringarna har i huvudsak omfattat marin kulturmiljö, bentisk flora och fauna samt fågel.

Marina naturvärden

Länsstyrelsen anser att en etablering av vindkraftsparken i enlighet med de förslag på villkor som Bolaget framför inte utgör en stor påverkan på naturvärdena marina däggdjur, bottenfauna, undervattensväxtlighet och habitat. Länsstyrelsen delar Bolagets villkorsförslag. Länsstyrelsen har i bedömningen lagt särskild stor vikt på

villkorsförslag gällande naturvärden. I bedömningen har också hänsyn tagits till att etableringen sker i områden djupare än 10 meter.

Fisk och fiske

Länsstyrelsen gör bedömningen att verksamheten kan tillåtas ur ett fisk- och fiskeperspektiv. I området finns förväntade fiskarter för dessa vattendjup, som på samma vattendjup längre in vid kusten. Området kommer även fortsättningsvis efter eventuell utbyggnad vara ett potentiellt lekområde för sik, strömming och andra fiskarter av samma omfattning som idag.

Området ligger utanför utpekade riksintresseområden för yrkesfisket och har idag ringa betydelse för yrkesfisket. Fiske efter sik, lax, havsöring, abborre och gädda bedrivs på andra områden. Strömmingsfisket bedrivs idag på många och stora områden vid vår kust och antalet idag tillgängliga, icke nyttjade fångstplatser som kan nyttjas i det småskaliga strömmingsfisket ökar stadigt allteftersom antalet yrkesfiskare minskar i jämn takt.

Fladdermöss

Området är inte känt för att utgöra något flyttstråk för fladdermöss och är sannolikt inte det heller då det är långt mellan Sverige och Finland där Storgrundet befinner sig. Däremot är det inte osannolikt att fladdermöss längst med Gävleborgs kust födosöker längst med öarna väster om Storgrundet på sensommaren och hösten. Eventuellt sträcker migrerande fladdermöss över havet direkt från Hornslandet utanför Hudiksvall ner till Gävlebukten. Det har påträffats arter som trollpipistrell vid kusten vid Vallvik och då arten är en känd långdistansflyttare som migrerar över Östersjön (vid kända flyttstråk) är det möjligt att arten, som är en högriskart, flyger vid Storgrundet.

Länsstyrelsen bedömer att verksamhetsutövaren ska säkerställa att fridlysta arter inte påverkas i den grad att förbuden i artskyddsförordningen överträds. I dagsläget saknas, av uppenbara skäl, kunskap om hur omfattande fladdermusaktiviteten kommer att vara i området då vindparken är anlagd. I denna situation bör försiktighetsprincipen råda.

Bolaget menar att sannolikheten att fladdermöss födosöker ute vid Storgrundet är låg då området inte sammanfaller med någon migrationssträcka över Östersjön. Bolaget menar att det saknas förutsättningar för att fladdermöss ska födosöka vid vindkraftparken under våren. Bolaget föreslår ett villkor som innebär undersökning av fladdermöss under perioden 15 maj – 15 oktober. Detta skulle undersöka om fladdermöss flyger förbi området under vår- och höstmigration samt om födosökande individer befinner sig i området på sommaren. Länsstyrelsens accepterar att Bolaget undersöker förekomsten av fladdermöss under en sammanhängande period. Länsstyrelsen anser dock att undersökningen bör påbörjas senast den 15 april, och inte den 15 maj som Bolaget föreslår. Länsstyrelsen anser att det är för sent att påbörja undersökningen 15 maj för att undersökningen ska få med eventuell vårmigration. För att utvärdera vindkraftens påverkan på fladdermöss behöver förekomsten undersökas grundligt på våren även om den kan antas vara låg.

Bolaget anser inte heller att driftreglering (bat-mode) är nödvändigt på våren då förekomsten av fladdermöss anses vara mycket låg. Därför föreslår Bolaget att bat-mode enbart är motiverad under den senare delen av perioden, det vill säga 1 augusti – 15 oktober. Bolaget föreslår att delegationsvillkor D2 ska ge länsstyrelsen möjlighet att föreskriva bat-mode även under perioden för potentiell vårmigration om det skulle visa sig förekomma fladdermöss under den perioden. Länsstyrelsen samtycker till förslaget då förekomsten antas vara låg under våren men vill understryka att undersökningar bör göras under ovan angiven period (det vill säga med start 15 april). Då inga studier har gjorts i området under denna tidsperiod behövs fakta för att undvika att anta påståenden som är felaktiga.

Bolaget anser att utformningen av undersökningsprogrammet, inklusive antal och placering av detektorer samt hur driftstyrningen ska ske, lämpligen regleras i det undersökningsprogram som ska godkännas av länsstyrelsen innan vindkraftparken driftsätts. Länsstyrelsen håller med om att exakta placeringen kan anpassas i undersökningsprogrammet men att minst tio procent av verken bör vara utrustade

med detektorer. Länsstyrelsen uppskattar att tio procent bör ge en representativ bild av fladdermössens aktivitet i parken. Efter varje säsong görs en utvärdering. Utifrån aktivitetstätheten bestäms om gränsvärdena för bat-mode behöver ändras. Om en mycket hög aktivitet observeras vid ett eller flera vindkraftverk bör en direkt observation genomföras, dvs att en fysisk person undersöker platsen med detektor och värmekamera, för att säkerhetsställa att den registrerade fladdermusaktiviteten överensstämmer med observationerna.

Bolaget anser att det inte är nödvändigt med ett kontrollprogram efter avslutad treårsperiod. Bolaget motiverar detta med att undersökningsprogrammet efter driftsättning kommer att generera god kunskap och övervakningsdata över hur fladdermöss rör sig i området och vindkraftparkens påverkan på fladdermöss. Utöver detta menar Bolaget att det är osannolikt att förhållandena skulle komma att förändras fem år senare i sådan bemärkelse att det motiverar ett uppföljande undersökningsprogram, i synnerhet inte eftersom verksamheten kommer att vara densamma som under den första treåriga undersökningsperioden. Länsstyrelsen håller inte med Bolaget i detta. Utifrån de resultat som framkommer under den första treårsperioden kan det vara mycket aktuellt att utvärdera hur fladdermössen utnyttjar området även det åttonde driftåret, och två till tre år därefter. Länsstyrelsen anser inte att det går att försumma möjligheten att området nyttjas av fladdermöss i den grad att artskyddsförordningen träder i kraft. Både undersökningsprogrammet och kontrollprogrammet är viktiga för att avgöra den kumulativa påverkan inom andra verk eller andra vindkraftsparkers påverkan inom denna park. Om det visar sig vara ingen eller mycket låg fladdermusaktivitet under den första treårsperioden kan kontrollprogrammet uteslutas. Detta först efter dialog med länsstyrelsen.

Kontrollprogrammet bör utvärdera fladdermusaktiviteten på nytt fem år efter avslutad treårsperiod, förslagsvis med en ny treårsperiod. Detta för att få en uppfattning om vindkraftsparkerna har en påverkan på fladdermusaktiviteten samt avgöra den kumulativa effekten av vindkraftparker då allt fler offshore-projekt är på gång.

Buller ovanför vatten

Gällande buller yrkar länsstyrelsen att ljudnivån från verksamheten efter det att vindkraftsanläggningen har tagits i drift, ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivån 35 dB(A) utomhus inkluderat öar större än 2500 m².

Detta grundar sig i vägledning från Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets vägledning om buller från vindkraftverk anger att utomhus inom friluftsområden ska riktvärdet 35 dB(A) gälla. Med friluftsområden avses i det här sammanhanget område i översiktsplan för det rörliga friluftslivet eller andra områden som nyttjas mer frekvent för friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och där en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Att villkoret endast ska gälla på land och öar större än 2500 m² är enligt länsstyrelsen att se som ett mer rimligt och mildare villkorsförslag jämfört med det alternativ som länsstyrelsen anser finns, det vill säga att villkoret ska gälla inom hela riksintresset Axmarkusten (riksintresse för naturmiljön), och då även de delar av riksintresset som omfattas av havsvattenyta. Vad gäller öar större än 2500 m² anser länsstyrelsen att den begränsningen är rimlig för att villkoret inte ska gälla på mindre kobbar och skär placerade längre ut i havet. Att en gräns sätts vad gäller storlek på öar skapar också en tydlighet för vilka områden som omfattas av villkoret. Bolaget anger vidare att det förekommer ett begränsat friluftsliv i vindkraftsområdet. Länsstyrelsen anser inte att detta är relevant för prövningen av villkoret. Det som är relevant är friluftslivet inom riksintresset. Länsstyrelsen anser att det faller in under definitionen för ett område som nyttjas mer frekvent för friluftsliv. Utifrån länsstyrelsens kunskap om hur området besöks anser länsstyrelsen att det är särskilt tydligt att öarna Storjungfrun, Kusön och Kusö kalv besöks med ändamålet friluftsliv.

Tidsbegränsning undervattensljud

För att undvika påverkan på lekande fisk ska pålning inte ske under maj, juni, oktober och november. Vid indikationer på kutande säl inom Axmar-Gåsholmas

natura 2000-område ska pålning inte heller ske under februari och mars inom 20 km från kutningsplatsen.

Länsstyrelsen anser att anläggningsarbetet bör planeras utifrån t.ex. lek- och parningsperioder samt andra artspecifika hänsynstaganden. Undervattensljud anses kunna påverka fisk och marina däggdjur vid känsliga tidpunkter såsom vid lek eller kutning trots skrämsemetoder med "ramp up" eftersom djuren då har extra starka incitament att vara på den valda platsen och inte låter sig skrämmas iväg lika enkelt. Då den planerade vindkraftsparken Storgrundet finns i närheten av Axmar-Gåsholmas Natura 2000-område och området är utpekat för att skydda gråsäl behöver särskild hänsyn tas till påverkan på arten.

För fisk anges i Vindvals rapport 6723 (2016) att fiskyngel inte skadas lika lätt som vuxen fisk. Länsstyrelsen bedömer därför att det är rationellt att skydda fisk (strömming och sik) under lekperioden men att rom och yngel förefaller kunna klara sig bra i området trots att pålning pågår. Med anledning av detta föreslår länsstyrelsen att pålning inte ska ske under strömmingens lekperiod (maj-juni) eller sikens lekperiod (oktober-november).

Ekonomisk säkerhet

Länsstyrelsen anser att Bolaget tagit hänsyn till de aspekter som bör omfattas av den ekonomiska säkerheten. Vad gäller den ekonomiska säkerhetens storlek anser länsstyrelsen att det dock är svårt att ta ställning. Bolaget hänvisar bland annat till kostnadsberäkningar som gjorts för havsbaserade vindkraftsprojekt i Tyskland. Det finns dock inget medföljande underlag från det projektet, till exempel gällande höjden på vindkraftverken, vilket är en förutsättning för att kunna ta ställning till korrektheten för beräkningarna gällande parken i Tyskland. Därmed kan länsstyrelsen inte heller göra jämförelser mellan parkerna. Utifrån detta landar länsstyrelsen att det inte går att ta ställning till den ekonomiska säkerhetens storlek.

Vid huvudförhandlingen utvecklade Bolaget hur säkerheten har beräknats. Länsstyrelsen godtog därefter Bolagets förslag till den ekonomiska säkerhetens storlek

Hållbarhetsperspektiv

Inledningsvis ser länsstyrelsen en etablering av vindkraftspark inom ansökt område positivt ur ett hållbarhetsperspektiv. Länsstyrelsen konstaterar att vindkraft är en klimatvänlig energiproduktion då den genererar relativt låga utsläpp av koldioxid per producerad kilowattimme sett över anläggningarnas livscykel. Länsstyrelsen är positiv till utveckling av förnybar energi i länet, så som vindkraft, för att minska beroendet av ändliga naturresurser, minska klimatpåverkan och bidra till positiv utveckling i en region med stora energibehov och goda förutsättningar för vindkraft. Det är en nödvändighet att tillåta vindkraftutbyggnaden om länsstyrelsen ska bidra till att nå samhällsmålet om 100 procent förnybar/fossilfri elproduktion till år 2040. En utbyggnad av vindkraft är också nödvändig för att i förlängningen nå de nationella klimatmålen och Sveriges åtaganden gentemot EU och Parisavtalet. Flera prognoser visar på ett ökat elbehov om minst 300 TWh till 2045 där vindkraften ingår som en del produktionen. I den regionala energi- och klimatstrategin finns det ett av mål om att vindkraftsproduktionen i länet ska uppgå till 5 TWh år 2030.

Det redovisade materialet visar att platsen är väl lämpad för verksamheten. Platsen är utpekad i Havs- och vattenmyndighetens havsplaner. Det finns flera utpekade områden i Bottenhavet där det pågår processer om tillstånd, både med Bolaget och med andra aktörer, vilket visar att det finns stor potential inom det geografiska området. Nollalternativet skulle innebära svårigheter att uppnå de regionala och nationella målen både om utsläppsminskningar och om möjligheten till förnybar energiproduktion.

Då det inom området redan finns beslut om vindkraftspark ses det naturligt att detta uppdateras för att tillse att bästa tillgängliga teknik kan användas. Om vindkraftsparken anläggs enligt ansökan ger det ett större tillskott av förnybar energi med färre antal verk. Med högre verk används de ingående resurserna på ett

mer effektivt sätt. Även den totala ytan för fundament minskar då antalet verk blir färre men högre vilket leder till att mindre bottenyta kommer att tas i anspråk i förhållande till andelen förnybar elproduktion jämfört med tidigare tillstånd.

Att anlägga produktion av förnybar el i Bottenhavet gör att elen kommer att produceras i ett område av landet där det sker en snabb utveckling av elintensivindustrin, både i befintliga anläggningar och framtida etableringar. Det ger industrin möjlighet att med långsiktighet planera för att ställa om till en mer hållbar verksamhet. Enligt rapport Elkraftförsörjning i Gävleborg har Gävleborgs län en negativ energibalans med mellan 0,5 och 1,7 TWh/år. Där framkommer även, enligt Svenska Kraftnät, att nuvarande kapacitetsläge är hanterbart vid vanlig tillväxt. Gävleborgs kommuner anser att kapaciteten behöver stärkas för att kunna möta efterfrågan på kapacitet från elintensiv industri som det finns ett uttalat behov av.

Länsstyrelsens syn på Bolagets förslag på villkor

Villkor gällande pålning

Länsstyrelsen bedömer att villkoren är acceptabla men att länsstyrelsens förslag till tidsbegränsning av undervattensljud utgör en skärpning rörande pålning.

Villkor gällande oljeläckage

Länsstyrelsen anser att det är oklart vilket skydd mot oljeläckage som finns. För att bättre beskriva vad som avses menar länsstyrelsen att villkoret kan kompletteras enligt följande: ”Typiskt sett ska anläggningsdelar som innehåller olja eller andra miljöskadliga ämnen ha dubbla barriärer. Då detta är tekniskt omöjligt ska läckagevakter finnas så att eventuella läckage upptäcks snabbt”.

Innefattar begreppet ”behållare” turbiner och transformatorer eller innebär Bolagets villkorsförslag att det ska finnas utrustning för uppsamling av läckt olja från turbiner och transformatorer. I de fall det finns dubbla barriärer och läckagevakter är länsstyrelsen nöjd med säkerheten mot läckage av olja m.m.

Villkor gällande marinarkeologi

Länsstyrelsen bedömer att villkoret lämpligen preciseras ytterligare exempelvis med följande tillägg. ”Vid planering av vindkraftsparkens infrastruktur (verksplatser, kablar, transformatorstationer, dumpningsplatser mm), ska byggnationer och andra typer av bottenarbeten som företas i buffertzoner som sträcker sig 100 meter från ytterkant av respektive lämning/indikation i god tid samrådats med länsstyrelsen”.

I dessa samråd kommer länsstyrelsen att göra en individuell bedömning av behovet av fortsatt marinarkeologisk utredning (steg 2). Både indikationens och verksamhetens egenskaper samt avståndet däremellan ska vägas in. Syftet med utredningens andra steg, där de bedöms nödvändiga, är att klargöra vilka indikationer som utgör fornlämningar, vilka som utgör övriga kulturhistoriska lämningar och vilka som kan avfärdas som t.ex. naturformationer. Bekräftade forn- och kulturlämningar kommer i den fortsatta processen att hanteras enligt bestämmelserna i Kulturmiljölagen (1988:950) 2 kap.

Villkor gällande kontrollprogram

Här bedömer länsstyrelsen att det även ska framgå vilka delar av det kommande kontrollprogrammet som aktualiseras av de olika momenten exempelvis genom att avsluta den andra meningen med ”samt de aktiviteter som ska vidtas med anledning av kontrollprogrammet.”.

Försvarsmakten

Försvarsmakten tillstyrker Bolagets ansökan om uppförande av 51 vindkraftverk med en totalhöjd om 290 meter inom angivet verksamhetsområde under förutsättning att nedan angivna villkor beaktas:

- vindkraftsverken ska uppföras med samma separationsavstånd på 1 500- 2 000 meter. Skulle bottenförhållandena göra att separationsavstånden blir ojämna behöver avstånden vara större
- varje enskilt vindkraftverks exakta placering inom angivet verksamhetsområde ska godkännas av Försvarsmakten innan anläggningsarbetet för respektive verk påbörjas

- inget tillstånd till ytterligare vindkraftsutbyggnad lämnas inom område B146 i havsplan för Bottniska viken.

Föreslaget verksamhetsområde är delvis lokaliserat inom det område som benämns B146 ("Storgrundet") i havsplan för Bottniska viken. Området har i förslaget till havsplan fått beteckningen "Efn", vilket bl.a. innebär att särskild hänsyn ska tas till försvarsintresset. Försvarsmakten har dock i sitt yttrande valt att utgå ifrån de planeringsförutsättningar som framgår av förslaget till havsplan.

Utbyggnad av vindkraft inom det aktuella verksamhetsområdet kommer att påverka Försvarsmaktens uppdrag och verksamhet negativt, då sökt verksamhet kommer att påverka ett område som utgör ett riksintresse för totalförsvaret.

Försvarsmakten vill förtydliga att villkoret att varje enskilt vindkraftsverks exakta placering ska godkännas av Försvarsmakten innan anläggningsarbetet påbörjas, som slutligen kan komma att innebära att färre än 51 vindkraftverk kommer att kunna uppföras, för att det ska kunna säkerställas att inte påtaglig skada på riksintresset uppstår.

Försvarsmakten kan vidare inte godta en utbyggnad av sökt vindkraftspark på Storgrundet om tillstånd lämnas till ytterligare vindkraft inom område B146, eftersom ytterligare etablering av vindkraft inom området skulle innebära en sammanlagd, kumulativ, påverkan som skulle medföra påtaglig skada på riksintresset.

Bygg- och miljönämnden Söderhamns kommun (Bygg- och miljönämnden)

Vindkraftparkens livslängd

Underlaget har inkonsekvent faktaunderlag, ett förtydligande behövs angående parkens livslängd. Om livslängden är 40 år behöver det förklaras då vindkraftverkens livslängd bara är 25 år enligt vad Bygg- och miljönämnden kan utröna i uppgifter från Energimyndigheten mfl.

Riksintresse Naturvård

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att ”tre kilometer från den planerade vindkraftsparken ligger ett utpekat riksintresse för naturvård, Axmarkusten (områdesnummer X 74) där bland annat ön Storjungfrun ingår. Värdet i området ligger i dess orördhet”. Genom att bygga en vindkraftspark kan området inte längre anses som opåverkat. Ansökan behöver kompletteras med en utredning som belyser hur områdets orördhet ska bevaras när en vindkraftsetablering sker.

Kemikalier

I den tekniska beskrivningen räknas de oljor och fluider som kan komma att användas vid drift av en transformatorstation upp. Ett förtydligande av vilken typ av freon som används behövs samt en förklaring till varför det behövs 450 kubikmeter diesel i varje transformatorstation.

Ansökan behöver kompletteras med en beskrivning av hur spill av oljor, fluider och övriga kemikalier detekteras samt hur spill hanteras ute i vindkraftsparken.

Kabelnät

Den uppskattade längden av det interna kabelnät är ca 100 km. Enligt den tekniska beskrivningen kan kablarna antingen tas bort eller lämnas kvar till viss del vid avveckling av verksamheten. Ansökan behöver kompletteras med en uppskattning av mängden kabel som lämnas kvar i samband med vindkraftsparkens avveckling.

En undersökning för att utreda om de kvarlämnade kablarna påverkar möjligheterna till att använda området där vindkraftsparken är placerad för en ny omgång vindkraftverk eller om platsen endast kan användas en gång för vindkraftverk behöver göras.

I miljökonsekvensbeskrivningen anför Bolaget att ” En av vindkraftens många fördelar är att etableringen i stort sett är reversibel, och lämnar nästan inga spår i landskapet efter demontering och återställande”. Det uttalandet stämmer inte om fundamentens nedre del och elkablar lämnas kvar. Miljökonsekvensbeskrivningen

behöver kompletteras med korrekta uppgifter samt vilka konsekvenser som kan uppstå för djur- och växtarter när fundament och kablar lämnas kvar.

Hantering av kablar i det interna kabelnätet behöver utredas ytterligare. Det finns fler metoder än nedgrävning och täckning av kablar som Bolaget beskriver i sin miljökonsekvensbeskrivning. Det tyder på att ansökan inte är tillräckligt utredd angående bästa möjliga teknik och en komplettering behöver utföras.

Hantering av massor

På flera ställen i miljökonsekvensbeskrivningen och i den tekniska beskrivningen nämns hantering av massor, både i samband med installation av vindkraftverk och nedläggning av kablar. Det kan vara ballast som tillförs när gravitationsfundament ska sänkas, kablar som ska täckas med stenblock eller sediment. I hanteringen ingår både muddring, utjämning av botten, täckning av elkablar mm. En beskrivning av hur dessa massor ska hanteras saknas och en komplettering behövs. Det gäller både de massor som uppstår vid installation och de massor som behöver tillföras utifrån.

Sediment

Underlaget visar på effekter från grumling som uppstår av naturliga sedimentet. Vid borrning förs djupare liggande material upp till ytan. Ansökan behöver kompletteras med en undersökning av den kemiska sammansättningen av dessa massor för att säkerställa att dessa inte påverkar flora och fauna negativt.

Undervattensljud

Regler eller gränsvärden saknas för undervattensljud. Det aktuella kunskapsläget visar endast om organismer hör ett ljud eller ej. Beskrivning av om eller hur de påverkas av undervattensbuller saknas. Det finns heller inga gränsvärden att luta sig mot när bedömningen av miljöpåverkan ska utredas vilket är en brist särskilt vid etableringar som den av vindkraftsparker i den storleken som aldrig tidigare byggts. Utredningar har t ex konstaterat att strömning kan höra ett vindkraftverk 12 - 16 km men hur de påverkas är inte utrett. Det framgår att "Ljud dämpas mer av mjuka bottnar än av hårda bottnar samt att ljud sprids längre i vatten än i luft. Låga

frekvenser hörs lägre bort än höga frekvenser. Hur djur påverkas av undervattensljud och lågfrekvent ljud bör undersökas både i samband med etablering av vindkraftsparken och följas upp under drift.

Reglering av undervattensljud och riktvärden bör tas fram innan stora havsbaserade vindkraftsparker etableras för att säkerställa att betydande miljöpåverkan inte uppstår.

Fisk

Miljökonsekvensbeskrivningen visar att delar av ansökansområdet är ett potentiellt lekområde för strömming. En undersökning av detta bör genomföras och kompletteras till ansökan. Ansökan bör också kompletteras med undersökningar om det finns fler fiskarter som har lekområde i projektområdet samt hur just dessa fiskarter påverkas av buller och sedimentspridning. Bygg- och miljönämnden håller inte med om Bolagets uppfattning att underlaget avseende fisk är omfattande och aktuellt. Provfiske genomfördes 2007 och gonadundersökningar 2012. De senaste årens minskning i fångst av strömming medför att nyare undersökningar krävs.

En uppföljning av hur olika fiskarter påverkats av etableringen bör genomföras efter idrifttagande av anläggningen. Bygg- och miljönämnden anser att detta bör skrivas in som ett villkor i tillståndsbeslutet.

Under en period 2011-2016 fanns ett tillfälligt fredningsområdet där allt fiske, inklusive fiske av sik, var förbjudet. Detta område låg inom vindkraftsparkens projektområde. Siken har under de senaste årtiondena haft en negativ trend och även om trenden brutits är det fortsatt viktigt att fisken inte störs. I den kompletterade miljökonsekvensbeskrivningen står det att sik endast fångats i låga antal vilket styrker behovet av fortsatt skydd för siken. Detta tyder på att miljökonsekvensbeskrivningen inte har tillräckligt med utredningar och behöver kompletteras.

Fladdermöss

Bat-mode bör installeras på alla vindkraftverk för att undvika att fladdermöss skadas av rotorbladen. Bygg- och miljönämnden anser att detta bör skrivas in som ett villkor i tillståndsbeslutet.

Beräkningsunderlag avveckling

Ansökan bör kompletteras med ett förtydligande om kostnader för avveckling av vindkraftsparken är uppräknad med förväntad inflation under parkens livslängd eller om den är beräknad efter dagsaktuella kostnader.

Avvecklingskostnader för en transformatorstation är redovisad men i den tekniska beskrivningen står att det kommer att bli upp till fyra transformatorstationer därför behöver uppgifterna räknas om för att ge den totala kostnaden och kompletteras i denna ansökan. Avvecklingskostnaden har en stor osäkerhetsfaktor.

Krav på att återanvändning av konstruktionen bör ställas. Bygg- och miljönämnden anser att detta bör skrivas in som ett villkor i tillståndsbeslutet. En tydligare beskrivning av hur vingarna ska omhändertas behövs, inte endast en hänvisning till att teknikutvecklingen går snabbt. Ett worst-case scenario där kostnader för deponering behöver räknas fram som komplettering. Angående återanvändning av vindkraftsdelar önskar Bygg- och miljönämnden ett förtydligande rörande vad som menas med att de nedmonterade delarna ska återvinnas så långt det är möjligt och ekonomiskt rimligt.

Gävle kommun

Gävle kommun bedömer att ett genomförande av ansökt tillstånd om uppförande av vindpark inom Storgrundet stödjer ett behov av fossilfritt producerad energi vilket är en nödvändighet i ett samhälle som ställer om till ett fossilfritt samhälle.

Ur kommunens perspektiv avseende god mark- och vattenanvändning går ansökan i linje med beslutad översiktsplan för Gävle kommun.

Bolaget har i ansökan visat att bullernivåerna kommer att underskrida 35 dBA ekvivalent som riktvärde, utomhus vid bostäder. Bolaget har även föreslagit att 35 dBA ska sättas som villkor i ett eventuellt tillstånd. Därmed kan bedömas att Bolaget har tagit hänsyn till kommunens synpunkter om buller.

Bilaga till ansökan avseende fotomontage möter kommunens krav på tydlig redovisning av hur landskapsbilden påverkas.

Ansökan anger att placering av anläggningen anpassats till farleder och sjöfart i området vilket möter kommunens inställning enligt gällande översiktsplan för Gävle kommun.

I delar som andra expertmyndigheter (Länsstyrelsen, Naturvårdsverket) lämnar synpunkter avstår Gävle kommun från att lämna synpunkter. Det gäller bland annat bottenfauna, säl och fladdermöss.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU har inget att invända mot att ansökan beviljas. SGU bedömer att de utförda undersökningarna är tillräckliga för Bolagets bedömningar i miljökonsekvensbeskrivningen.

Vid prövning av ärenden enligt kontinentalsockellagen, där även 2 kap. miljöbalken tillämpas, menar SGU att tillåtligheten svårligen kan prövas om havsbotten inte undersökts noggrant. Ett detaljerat geologiskt underlag, från havsbottenytan och ned till berört djup under havsbottenytan, är enligt SGU en förutsättning för att möjliggöra relevanta konsekvensbedömningar av eventuella risker samt skyddsåtgärder i samband med verksamhet av detta slag.

Den planerade verksamheten innebär åverkan på havsbotten, i form av bland annat borring, plöjning, spolning eller liknande och kommer medföra att sediment rörs upp och sprids och att vattnet grumlas, med risk för påverkan på biota. Om sediment innehåller miljögifter riskerar dessa att remobiliseras och påverka biota.

Bolagets områdesbeskrivning över föroreningar i sediment samt underliggande rapport beskriver att Bolaget låtit utföra en undersökning av miljögiftsinnehållet i sediment på fyra platser inom området. Det beskrivs dock inte på vilket geologiskt underlag man bestämt var sedimentprovtagning för analys av miljögiftsinnehåll skulle ske. Eftersom eventuella miljögifter nästan enbart återfinns i yngre finkorniga sediment (postglaciala leror) är det av stor vikt att utbredningen av denna sedimenttyp inom området är känd samt att prover för analys av miljögiftsinnehåll tas i sådana sediment för att få ett relevant underlag för beskrivning av eventuella konsekvenser.

I andra delar av miljökonsekvensbeskrivningen, inklusive bilagor, nämns dock att Bolaget låtit utföra undersökningar med eller haft tillgång till underlag i form av data från dels sidoavsökande sonar (sonarkartering) dels flerstråleekolod (multibeamekolod). Bolaget anger även att man bland annat haft tillgång till data i form av ett ”högupplöst sedimentlager” samt data över ”hårdbotten”. Det framgår dock inte om något eller flera av dessa underlag ligger till grund för bedömningar avseende grumling och spridning av eventuella miljögifter. Det finns heller ingen information kring dessa underlags detaljeringsgrad.

Bolaget ansöker om tillstånd enligt den s.k. box-modellen vilket innebär att den exakta placeringen av vindkraftverken samt dragningen av kablar beslutas efter att tillstånd erhållits. Det är SGUs uppfattning att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivning i sådant fall bör grundas på detaljerad information om bottenförhållandena över hela det aktuella området, för att möjliggöra relevanta riskbedömningar och eventuella åtgärder inom hela området.

För bedömningar kring rimligheten i Bolagets förslag på skyddsåtgärder och försiktighetsmått relaterade till risker förknippade med grumling och spridning av eventuella miljögifter hänvisas till andra remissinstanser, med expertkunskap om marin flora och fauna samt dess eventuella skyddsbehov.

Statens geotekniska institut (SGI)

SGI vill uppmuntra den sökande att utreda möjligheterna att använda naturanpassade erosionsskydd för att gynna biologisk mångfald och för att erhålla god ekologisk status i området.

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen noterar att den nautiska riskanalysen föranlett en alternativ utformning av vindkraftparken med reducerad utbredning för att minska påverkan på sjöfarten i området jämfört med den ursprungliga utformningen. Sammantaget bedömer Transportstyrelsen att den nautiska riskanalysen påvisar att vindkraftparken bör kunna uppföras utan att den medför allvarliga risker för sjöfarten eller allvarliga risker för negativ miljöpåverkan till följd av fartygsolyckor under förutsättning att hänsyn tas till de åtgärdsförslag som föreslås i ansökan samt att synpunkterna i detta yttrande beaktas.

Då verkens slutliga placeringar inte är fastslagna kan Transportstyrelsen inte i detalj yttra sig om vilka sjöfartsrelaterade åtgärder som kan bli nödvändiga under projektets anläggnings-, drift- och avvecklingsfas.

Inverkan på riksintresse sjöfart

Transportstyrelsen konstaterar att den planerade vindkraftsparkens utbredning innebär en inskränkning på riksintresset för sjöfart i området men att Bolaget bedömer att vindkraftparken inte medför att riksintressets värde påverkas på ett betydande sätt. En ändring av farleder och riksintresse bör ytterst hanteras i dialog med Sjöfartsverket och Trafikverket. Transportstyrelsen vill dock framhålla att vid ett resonemang kring inskränkningar i riksintresset och farlederna i förhållande till vindparken så bör en eventuell trafikökning i framtiden beaktas. Riskerna med dagens rutter anses vara mycket låga tack vare den låga trafikintensiteten som råder i området men vid en trafikökning i framtiden kan detta komma att ändras.

Transportstyrelsen noterar även att sjöfartens trafikmönster kan komma att ändras i området till följd av vindkraftsetableringen. Farleden söder om Storjungfrun kan t.ex. komma att bli mer attraktiv i framtiden. Av den nautiska riskanalysen framgår även att utrymmet vid passagen mellan Storjungfrun och vindkraftparken är

begränsat. Med ett säkerhetsavstånd på 520 m till parken kommer fartygen passera nära grundområden vid Storjungfrun varför lämpligheten till trafik med större fartyg i denna passage kan behöva omvärderas med en vindkraftpark enligt förslaget.

Transportstyrelsen har även tagit del av Bolagets komplettering med anledning av yrkandet i andra hand där Bolaget beskriver de kumulativa effekter som kan uppstå om tillstånd meddelas enligt andrahandsyrkandet för den del som ligger inom Gävle kommun med en etablering enligt befintligt tillstånd från 2011 (mål nr M 8211-10). Detta skulle innebära en större påverkan för sjöfarten i området enligt Transportstyrelsens bedömning då det inte är möjligt att placera de yttersta vindkraftverken på raka rader samt att farlederna inskränks i större utsträckning. Åtgärdsförslagen beträffande sjöfarten bör även tillämpas i detta fall.

Säkerhetsavstånd

Av den nautiska riskanalysen framgår att nödankring är dimensionerade för beräkning av säkerhetsavståndet (520 m). Beräkningarna baseras bl.a. på vissa antaganden om hur lång tid det behövs för att hinna nödankra i förhållanden till hur snabbt fartygen driver i vissa situationer. Antaganden bedöms i de flesta fall vara konservativa. Enligt vår uppfattning råder det dock viss osäkerhet kring dessa antaganden. Tidsåtgång för fatta beslut i kritiska situationer och rutinerna ombord kan variera mycket mellan olika fartyg. Transportstyrelsen noterar även att fördubbling av trafiken i framtiden skulle medföra att sannolikheten för såväl grundstötning som interaktion med vindkraftparken fördubblas.

Baserat på bl.a. internationella riktlinjer utgivna av The Nautical Institute och PIANC där nautiska faktorer och risk för störning på radar beaktas rekommenderar Transportstyrelsen ett säkerhetsavstånd på minst 0,5 nautiska mil (926 meter) mellan vindkraftpark och närliggande fartygsstråk. Transportstyrelsen uppfattar att detta säkerhetsavstånd är möjligt att upprätthålla mellan passerande sjötrafik och vindkraftparken i de allra flesta fall t.ex. genom justering av farledsutmärkningen i området. Transportstyrelsen saknar beaktandet av risker förknippade med iskast vid beräkningen av säkerhetsavstånd.

Påverkan navigationsutrustning

Den planerade vindkraftparken kan komma att ge störningseffekter på fartygs navigationsutrustning, i synnerhet radar. Då störningar kan innebära negativ inverkan på sjösäkerheten anser Transportstyrelsen att det är viktigt att hänsyn tas till detta i samband med detaljprojekteringen och vid uppförandet av de individuella vindkraftverken. De vindkraftverk som det idag projekteras för är stora och den faktiska radarstörningseffekten av stora verk med ett större avstånd mellan varje verk bör studeras särskilt för att utröna om justeringar i angivna avstånd skulle vara rimligt. Om störningar på fartygs navigationsutrustning uppkommer till följd av anläggningens uppförande bör lämpliga åtgärder omedelbart vidtas för att reducera eller eliminera dessa.

Verkens utformning och placering

Verkens slutliga placeringar bör ske så att förekommande siktlinjer och farledsutmärkning (fyrar, enslinjer etc.) inte skymms. För att minimera risken för att vindkraftverken faller mot omgivande farleder bör verken förankras på bästa sätt. De bör även utformas så att skador vid eventuell påsegling minimeras. Utformning och placering bör ske med hänsyn tagen till riskerna med störningseffekt på radar och annan navigationsutrustning. Hänsyn bör även tas till riskerna med iskast och behov av säkerhetsavstånd till följd av detta.

Anläggningsfas

Risker förknippade med projektets anläggningsfas bör kartläggas och utvärderas. En handlingsplan bör tas fram i samråd med sjöfartsmyndigheterna. Arbetsområdet bör t.ex. avlysas för övrig sjötrafik samt utmärkas med tillfälliga sjösäkerhetsanordningar.

Med tanke på närliggande farleder är det mycket viktigt att anläggningen uppförs så att negativ påverkan för sjöfartens framkomlighet och säkerhet minimeras och så att negativ miljöpåverkan till följd av fartygsolyckor inte uppstår. Bolaget bör ansvara för kontinuerlig övervakning av arbetsområdet under hela etableringsfasen.

Inrättandet av en säkerhetszon om 500 m kring projektbaserade arbetsfartyg uppges säkerställa att kollisioner inte sker med andra fartyg under anläggningsfasen.

Transportstyrelsen finner det något oklart vad som avses med dessa zoner.

Miljökonsekvensbeskrivningen antyder att sjötrafik inte kommer att tillåtas inom skyddszonen. Transportstyrelsen vill betona att det inte finns lagligt stöd att inför förbudzoner kring arbetsfartyg som en tredje part inte har rätt att tillträda.

Transportstyrelsen är av uppfattningen att fartyg som deltar i operationen ska följa de internationella sjövägsreglerna i alla situationer och att säkerhetszoner är zoner där tillståndsinnehavaren har skyldighet att upprätta rutiner för att skydda fartygen i projektet genom sjösäkerhetshöjande åtgärder såsom informationsåtgärder och handlingsplaner då andra fartyg närmar sig skyddsområdet.

Utmärkning av vindkraftverk

Vindkraftverken ska utmärkas för sjöfarten med sjösäkerhetsanordningar enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2017:66) om utmärkning till sjöss med sjösäkerhetsanordningar.

Vindkraftverken ska utmärkas för luftfarten enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2020:88) om markering av föremål som kan utgöra en fara för luftfarten och om flyghinderanmälan.

Förändring av farledsutmärkning

Enligt den nautiska riskanalysen rekommenderas ny farledsutmärkning mellan Storjungfrun och vindkraftsparken samt omsektorering av vissa fyrar.

Transportstyrelsen saknar dock ett mer konkretiserat förslag om vilka farledsåtgärder som bedöms nödvändiga till följd av vindkraftsetableringen. Detta bör senast klargöras i samband med den slutliga placeringen av vindkraftverken och ske i samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen.

Farledsutmärkningen bör även anpassas för att upprätthålla ett säkerhetsavstånd mellan vindkraftpark och omgivande sjötrafikstråk.

Det bör ankomma på Bolaget att ansvara och ombesörja för flytt och ändring av farledsutmärkning till följd av etablering vindkraftparken.

Transportstyrelsen vill i sammanhanget betona att modern och uppdaterad sjömätning är en förutsättning vid ny farledsdragning, etablering av ny farledsutmärkning och vid justering av fyrsektorer och befintliga farleder. Av den anledningen bör det ankomma på Bolaget att även ombesörja för att sjömätning sker i de vattenområden, utanför vindkraftparken, där farleder och farledsutmärkning behöver justeras eller ändras till följd av anläggandet av parken.

Det bör även framgå tydligare av villkoren att Bolaget ansvarar för att ta fram och genomföra farledsåtgärder med anledning av projektet och att vindkraftpark och farledsutmärkningen anpassas så att säkerhetsavstånd kan upprätthållas mellan park och omgivande farleder.

Landansluten kabel

Ur sjöfartssynpunkt bör förläggning av kabel ske så att påverkan för sjötrafiken minimeras dvs. den bör inte placeras i områden där ankring förväntas kunna ske såvida inte övertäckning eller nedgrävning sker. Transportstyrelsen finner det olämpligt att förlägga oskyddad kabel i farleder och de bör korsa dessa så vinkelrätt som möjligt. Eventuellt ankringsförbud till följd av kabeln bör begränsas i sin omfattning för att minimera påverkan för sjöfarten.

Sjö- och miljöräddning

En plan i händelse av sjöolycka i anslutning till eller inom vindkraftparken i samband med dess anläggnings-, drift- och avvecklingsfas bör tas fram i samråd med sjöfartsmyndigheterna (Sjöfartsverket och Kustbevakningen).

Avvecklingsfas

Efter avveckling ska Bolaget återställa vattendjupet i området och genomföra kontrollsjömätning enligt internationell standard FSIS-444 samt återställa sjösäkerhetsanordningar som ändrats/flyttas med anledning av vindkraftparkens uppförande.

Övrigt

Transportstyrelsens vill avslutningsvis påminna om att med stöd av Sjötrafikförordningen (SFS 1986:300) 3 kap 4 § kan projektet komma att behöva vidta lämplig åtgärd, i händelse av att sjöfarten vilseleds eller på annat sätt distraheras av vindkraftparken.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket anser att ansökan bör avslås. Sjöfartsverket noterar att ansökningsprocessen varit snårig, omfattande, med många olika yrkanden och ibland med bristfälliga underlag, t.ex. avsaknad av kartunderlag. Sjöfartsverket bedömer att anläggandet av vindkraftparken i enlighet med ansökan kommer att ha påverkan på sjötrafiken i området och bidra till en ökad riskbild, minskad tillgänglighet och ökad miljöbelastning från passerade fartyg. Området ligger över de riksintresseklassade fartygstråken 53 och farled 634 med sjötrafik bl.a. till hamnarna Vallvik, Orrskär och Ala.

Sjöfartsverket noterar att Trafikverket i sitt yttrande till domstolen avstyrker ansökan med anledning av att vindkraftparkens verksamhetsområde överlappar riksintresse farled.

Sjöfartsverket anser fortsatt, som huvudprincip, att riksintresse farled ska skyddas från intrång av ex. fasta anläggningar till havs och att det ska vara ett tillräckligt säkerhetsavstånd mellan riksintresset och anläggningen. Såsom området för vindkraftparken är utformad i ansökan så inte bara angränsar utan överlappar ytan för vindkraftparken ytan för riksintresse farled både i norr och i söder samt även i öster i och med ett nödvändigt säkerhetsavstånd saknas. Att huvudinseglingen, norr om Storgrundet, till hamnarna Vallvik, Orrskär och Ala lämnas orörd (med en ev. mindre justering av ytan) och att det sätts ett tillräckligt säkerhetsavstånd är avgörande.

För att belysa detta kan följande nämnas:

- Hamnarna i Orrskär, Vallvik och Ala är ytterst viktiga för regionen. Orrskär är dessutom klassad som riksintresse kommunikationer/hamn och allmän hamn.

Vidare planeras för Orrskärs hamn, vad Sjöfartsverket erfar, en expansion med ytterligare en kaj och utökat verksamhetstillstånd med dubblerad godsvolym från 550 000 ton till 1 000 000 ton/år. Detta innebär att antalet anlop, även med större fartyg, potentiellt kan öka betydligt.

- Då inseglingen söder om parkområdet kommer att påverkas av en vindkraftsetablering kan man förvänta att just den norra inseglingen i ännu större utsträckning kommer bli det primära vägvalet för sjötrafiken som ska till ovan nämnda hamnar och därmed bidrar till en ökning av trafiken i den norra inseglingen. Att dessutom flytta den fartygstrafiken norrut som föreslås i ansökan kommer ge en ytterligare förlängd resväg samt förtätning av trafiken

- I området bildas varje år, i olika utsträckning, havsis vilket innebär särskilda och ibland mycket svåra isförhållanden för sjötrafiken. Isen gör att farleder och etablerade trafikstråk utradas och då är allt tillgängligt vatten med tillräckligt stort djup, föremål för sjötrafik. Fartygen behöver då, ibland med assistans av isbrytare, kunna välja den väg genom isen som möjliggör passage. Vilken väg som är mest lämplig varierar snabbt, ofta beroende av vindriktning. Fartyg som fastnat i isen och väntar på assistans av isbrytare behöver ha möjlighet att driva med isen utan att riskera grundstötning eller kollision med ett fast föremål. Sjöfartsverket anser, med den extremt snabba utvecklingen gällande havsbaserad vindkraft, att det på ett övergripande plan krävs forskning och simuleringar för att utreda hur etableringen av vindkraft till havs kommer att påverka isbildning, isdrift, vallbildning och därmed vintersjöfarten och den taktiska isbrytningen. Detta för att ge mer kunskap kring förutsättningarna för samexistens mellan vindkraftsparker och vintersjöfart. Då denna kunskap ännu inte finns är det ytterligare en stark anledning till att säkerhetsavstånd bör sättas konservativt.

- Sjöfartsverket vill även påminna om att ett prioriterat område i regeringens nationella godstransportstrategi är att främja en överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart och järnväg. Effektiva och säkra sjövägar är en del i att främja detta. Att minimera försämringarna för sjötrafiken är därför viktigt.

Mot bakgrund av resonemangen ovan anser Sjöfartsverket att säkerhetsavståndet mot den norra inseglingen bör sättas till minst 2200m (ca.1,2 nm) vilket är i enlighet med de beräkningar som återfinns i den nautiska riskanalysen. Dessa beräkningar är i sin tur baserade på de erkända internationella riktlinjerna som PIANC tagit fram. Dock anser Sjöfartsverket att avståndet kan mätas från södra gränsen för vit sektor från Vallviks fyr (motsvarande av Bolaget föreslagen norra gräns för vindkraftparkens yta) till den yttersta punkten på vindkraftverken.

Om vindkraftparkens föreslagna yta justeras enligt ovan anser Sjöfartsverket att tillstånd kan medges.

Om domstolen, i sin samlade bedömning, anser att ansökan ska tillstyrkas har Sjöfartsverket synpunkter gällande Bolagets förslag på villkor. En ansökan av typ boxmodell, vilket föreslås, lämnar mycket obesvarat. Därför anser Sjöfartsverket att ett sådant bifall kräver omfattande och skarpa villkor.

Efter villkor (4) bör följande villkor ges:

(X) Vindkraftverk eller transformatorstationer ska ha ett minsta avstånd på 2200 meter till fyren Vallviks vita sektor och dess förlängning. Detta villkor är för att säkerställa att parkens yta möjliggör ett tillräckligt säkerhetsavstånd till den norra inseglingen. Detta villkor kan utgå om vindkraftparkens utbredning, så som Sjöfartsverket angett, regleras på annat sätt.

Villkor (9)

Bolaget ska minst tre (3) månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för vindkraftparken samråda med Transportstyrelsen och Sjöfartsverket om en handlingsplan och erforderliga åtgärder för att minimera riskerna för sjöfarten,

ändringar i angränsande farleder och farledsutmärkningar samt om eventuella sjöräddningsinsatser. Verksamhetsutövaren ska bekosta dessa skyddsåtgärder samt ta fram och genomföra farledsåtgärder med anledning av projektet. Vidare ska bolaget ansvara för att vindkraftpark och farledsutmärkningen anpassas så att säkerhetsavstånd kan upprätthållas mellan vindkraftverk och omgivande farleder. Inför samrådet ska bolaget ta fram en marin riskanalys avseende risker för sjötrafiken under anläggningsfasen med förslag på riskreducerande åtgärder.

Villkoret innehåller flera delar och Sjöfartsverket uppfattar det som att det syftar till att en maritim riskanalys ska tas fram av Bolaget för att utreda riskerna och ge förslag på riskreducerande åtgärder under anläggningsfasen (vilka ska genomföras och bekostas av Bolaget) samt Bolaget ska ansvara för ändringar av utmärkning pga. byggnationen plus något om eventuella sjöräddningsinsatser (vilket kanske främst hanteras i villkor 8). Vad gäller föreslagen ändring är det för att det främst avser risk snarare än störning.

Villkor (14)

När vindkraftparken har driftsatts ska Bolaget utreda vindkraftparkens påverkan på sjöfartens navigationsradar och, vid behov, i samråd med Sjöfartsverket och Transportstyrelsen vidta och bekosta åtgärder för att undvika minimera störningar från vindkraftparken på fartygsradar och radiotäckning mot sådana störningar.

Villkoret bör kompletteras med följande villkor:

Bolaget ska, senast sex (6) månader innan anläggningsarbetet påbörjas, utreda och kartlägga vindkraftsparkernas potentiella påverkan på radiotäckningen från Sjöfartsverkets radiostationer. Utredningar och åtgärder för att bibehålla radiotäckning ska ske i samråd med Sjöfartsverket och bekostas av Bolaget.

Motivering Eventuell radioproblematik bör utredas innan byggnationsstart. Därav ett eget villkor. Då kan det avgöras om det behövs ex. simuleringar och vilka åtgärder som behöver göras i samband med byggnation. Radiotäckningen i och på utsidan av parken är viktigt, inte minst ur ett sjöräddningsperspektiv, och måste fungera även under byggnationen

Trafikverket

Det av ansökan berörda området överlappar med Trafikverkets riksintresse för sjöfart, farled 53 Grundkallen - Söderhamn/Hudiksvall samt farled 634 Storjungfrun - Ljusnefjärden - Orrskär. Trafikverket ansvarar för den strategiska infrastrukturplaneringen för sjöfart i samråd med Sjöfartsverket. Det föreslagna parkområdet ligger inom farleder som är utpekade som riksintresse för kommunikation. Trafikverket bevakar riksintresse för kommunikation enligt 3 kap 8 § miljöbalken och områden som är utpekade som riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen.

Det föreslagna parkområdet har reducerats men överlappar fortfarande farleder i den västra, sydvästra samt norra delen av parkområdet. Trafikverkets samlade bedömning är att den föreslagna etableringen med kvarvarande områden som överlappar farlederna kommer att försvåra utnyttjandet av riksintresset för sjöfart varför Trafikverket avstyrker ansökan.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB har inget att invända.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet har inga synpunkter att lämna.

Svea Vind Offshore AB och Utposten 2 AB (Utposten)

Yrkanden

Utposten yrkar att mark- och miljödomstolen ska avvisa Bolagets ansökan. En godkänd miljökonsekvensbeskrivning utgör en processförutsättning för tillstånd enligt miljöbalken.

Utposten yrkar i andra hand att Bolagets verksamhet ska jämkas enligt 16 kap. 11 § miljöbalken på så sätt att verksamhetsområdet inte ska tillåtas överlappa det område vari Utposten planerar verksamhet. Genom sådan jämkning kommer båda verksamheterna att kunna samexistera på ett sätt som medför ett ur samhällsperspektiv optimalt nyttjande av aktuellt område för vindkraftsändamål.

Utposten yrkar i tredje hand att mark- och miljödomstolen vid sin prövning av den i målet aktuella verksamhetens tillåtlighet avslår Bolagets ansökta verksamhet i den del som avser det överlappande området vari Utposten planerar verksamhet då verksamhet i enlighet med Bolagets ansökan inom denna del inte på bästa sätt kommer medföra en från allmän synpunkt god hushållning enligt 3 kap. miljöbalken.

Förstahandsyrkandet (Brister i beslutsunderlaget)

Utposten har uppmärksammat flera fel och brister i den framtagna miljökonsekvensbeskrivningen avseende bland annat samrådsprocessen, kumulativa bedömningar samt landskapsbild. Utposten noterar att dessa brister utgör sådana väsentliga brister i miljökonsekvensbeskrivningen att denna inte ska godkännas. Då en godkänd miljökonsekvensbeskrivningen utgör en processförutsättning ska ansökan avvisas. I vart fall innebär avsaknaden av beskrivningarna att domstolen inte kommer kunna göra en fullständig prövning, varför ansökan ska avslås. Utposten noterar härvid att ett eventuellt godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen skulle komma att leda till att olika krav ställs på olika branschaktörers underlag och därmed att prövningsmyndigheterna tillämpar bestämmelserna på olika sätt. Det är väsentligt för branschen tillika tillsynsmyndigheten att en enhetlig spelplan sätts för en likriktning i prövningssammanhang i syfte att öka förutsebarhet och i förlängningen snabbare handläggningar av tillståndsansökningar hos prövningsmyndigheten.

Samråd

Utposten har noterat att Bolaget har avgränsat kretsen särskilt berörda till en radie av fyra kilometer med hänvisning till att detta avstånd utgör praxis. Utposten ifrågasätter om en sådan praxis existerar. Utposten noterar istället att flera vindkraftsprojektörer för havsbaserade vindkraftparker gör en betydligt vidare avgränsning, allt från 11 km och upp till 15 km. Utposten noterar att det finns flertalet områden med fritidsbebyggelse som ligger inom 10 km respektive 15 km från nuvarande projektområde.

Utposten hemställer att domstolen vid sin bedömning om huruvida erforderliga processuella förutsättningar föreligger även prövar om Bolaget ska anses ha samrått i erforderlig omfattning med särskilt berörda om radien för bestämmande av denna krets enbart har fastställts till fyra kilometer. En sådan snäv avgränsning överensstämmer inte med de erfarenheter Utposten har. Det är angeläget att branschen och länsstyrelsen i egenskap av central samrådspart får ramar för en lika och enhetlig tillämpning av dessa bestämmelser, särskilt i en sådan viktig fråga som avgränsning av kretsen särskilt berörda och riktade inbjudningar till desamma.

Avsaknad av kumulativa beräkningar

Bolaget har underlåtit att redovisa kumulativa bedömningar avseende planerad vindkraftpark med avseende på Utpostens ansökta verksamhet.

En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt 6 kap. 35 § p. 4 miljöbalken innehålla ”en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser.” Med miljöeffekter avses, enligt 6 kap. 2 § miljöbalken, även kumulativa effekter. I kommentaren till miljöbalken anges att det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken följs.

Verksamhetsutövaren har ett eget ansvar för att identifiera, beskriva och bedöma miljöeffekterna av verksamheten eller åtgärden. Miljökonsekvensbeskrivningen ska kunna möjliggöra för prövningsmyndigheten att sedan göra en egen identifiering, beskrivning och slutlig bedömning av miljöeffekterna, enligt 6 kap. 43 § miljöbalken.

Vid tidpunkten för Bolagets framtagande av ansökningshandlingarna inklusive miljökonsekvensbeskrivningen (ansökan gavs in april 2021) var Utpostens ansökan redan anhängiggjord (gavs in september 2020), varför Vindpark Utposten 2 rätteligen skulle ha ingått i miljökonsekvensbeskrivningen för en bedömning av kumulativa effekter, inte minst ur aspekten landskapsbild och ljud. Bolaget har emellertid inte redovisat någon bedömning av kumulativa effekter som skulle kunna uppkomma i samband med anläggning och drift av Vindpark Utposten 2. Enligt

Utpostens exempellayout kommer större delen av antalet vindkraftverk förläggas i intilliggande områden av det överlappande delområdet.

Det ska framhållas att såväl Naturvårdsverket som Försvarsmakten har uppmärksammat denna brist i ansökningshandlingarna. Naturvårdsverket anför, till skillnad från vad Bolaget har framfört i målet, att det inte enbart är befintliga och tillståndsgivna verksamheter som ska ingå i bedömningen, och eftersom det inte går att förutse i vilken ordning mark- och miljödomstolen kommer att pröva de olika vindkraftparkerna bör Bolaget ta höjd för detta i sin utredning och beskriva kumulativa effekter för att möjliggöra en bedömning av den totala miljöpåverkan i varje enskilt ärende. Härvid ska också tilläggas att det inte enbart handlar om en ordningsföljd, utan Bolaget måste ta höjd för att en eller flera av ansökta verksamheter beviljas, vilket måste beaktas i bedömningen av kumulativ påverkan. Försvarsmakten har i målet överlämnat frågan om bristen i kumulativa beräkningar till mark- och miljödomstolen att pröva, men konstaterar att en prövning av varje enskilt ärende separat utan att beakta närliggande effekter inte är förenligt med principen om att en samordnad prövning ska ske av den gemensamma påverkan som närliggande skilda verksamheter orsakar. Såväl Försvarsmakten som Naturvårdsverket anser att en samlad bedömning av de kumulativa effekterna utgör ramen för tillåtlighetsprövningen.

En bedömning av kumulativa effekter i miljökonsekvensbeskrivningen enligt ovan ska ligga till grund för remissinstansers och övrigas överväganden, och blir särskilt intressant med tanke på närhet till boende och andra skyddade områden såsom exempelvis det i målet förekommande Natura 2000-området. Bedömningen av kumulativa effekter behöver därför beskrivas i ett tidigt skede i processen. Det kan noteras att Bolaget i detta avseende inte hörsammat mark- och miljödomstolens kompletteringsbegäran och inte heller de krav som framställts ovan. Mot ovanstående bakgrund utgör detta en sådan väsentlig brist att miljökonsekvensbeskrivningen ska underkännas och ansökan avvisas.

Landskapsbild

En korrekt redovisning av påverkan på landskapsbilden är inte gjord då framtagna visualiseringar och animeringar inte är framtagna enligt gällande föreskrifter för hinderljus för luft- och sjöfart. Detta kan upplevas som vilseledande, och utgör en allvarlig brist i miljökonsekvensbeskrivningen. Härtill saknas även beskrivningen av den kumulativa påverkan på landskapsbilden.

Övrigt

Utposten har noterat fler brister i miljökonsekvensbeskrivningen som exempelvis avsaknad av en bedömning av påverkan på Natura 2000-området Axmar-Gåsholma, och då utifrån alla delar i bevarandemålen, både för SCI och SPA direktiven, vilket torde vara av intresse i prövningen med tanke på det utökade området. Utökningen i förhållande till befintligt tillstånd från 2011, gör att projekt Vindpark Storgrundet kommer betydligt närmare Natura 2000-området (avstånd från Storgrundet 6,5 kilometer att jämföra med avståndet från Utposten 2 som är 9 km). Utposten ser inte hur mark- och miljödomstolen ska kunna göra en tillåtlighetsprövning utifrån bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken om skyddade områden när det inte finns tillräcklig beskrivning eller visat på vilket sätt området inte kommer att påverkas eller att bevarandemålen inte riskeras (en beskrivning av bevarandemålen finns inte ens redovisat).

Andrahandsyrkandet (jämkning enligt 16 kap. 11 § miljöbalken)

Rättslig reglering

Det följer av 16 kap. 11 § miljöbalken att om mål enligt denna balk om tillstånd till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna på grund av att de berör samma naturresurs eller av någon annan orsak inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna, ska verksamheterna om möjligt jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentlig nackdel för någon av dem.

Huvudregeln är således att jämkning ska ske, under förutsättning det inte uppstår en väsentlig nackdel för någondera parten, vilket anses vara ett uttryck för att samexistens är önskvärt. I första hand ska prövningsmyndigheten undersöka om det

är möjligt att jämka verksamheterna så att de kan utföras sida vid sida. Ofta torde det vara lämpligt att försöka ena parterna om en förlikning. Om det inte är möjligt med en jämkning ska företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 kap. miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 211).

Det följer av 3 kap. 1 § miljöbalken att vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Det är upp till prövningsmyndigheten att bedöma vilka parametrar som är av relevans vid en avvägning där företräde enligt 3 kap. miljöbalken sker. Några parametrar finns inte angivna i lagtext. Det är Utpostens ståndpunkt, vilket också följer av portalparagrafen och 3 kap. 1 § miljöbalken, att styrande vid bedömningen måste bli den allmänna nyttan av totalt sett störst elproduktion, och den samhällsekonomiska nyttan med projektet. Ansökta projekt i den överlappande delen bedöms i dessa avseenden inte vara likvärdiga. Utposten har arbetat med projektutveckling av Vindpark Utposten 2 sedan 2015, vilket företrädare för wpd (Bolagets dåvarande koncernmoder) och Bolaget varit väl medvetet om. Under åren har det förekommit återkommande underhandskontakter i olika sammanhang om möjligheter till samarbete och att finna synergieffekter. Utposten anhängiggjorde sin ansökan till mark- och miljödomstolen (mål nr M 3133-20) i september 2020. Det var först i samband med att Bolagets ansökan gavs in i april 2021, som Utposten insåg att Bolaget ansökte om att förlägga del av sin verksamhet över Utpostens ansökta område. Bolaget hörsammade således inte Utpostens invändning vid samrådet, eller förde någon dialog med Utposten i anledning av detta. Vidare var det först hösten 2021 som Bolaget för första gången framförde synpunkter på förmodad påverkan i form av vakförluster.

Utposten har anhängiggjort en ny ansökan hos mark- och miljödomstolen (mål nr M 1686-23). Ansökan är till sin utformning och lokalisering identisk med den ansökan

som för närvarande är föremål för Mark- och miljööverdomstolens prövning. Den nya ansökan är därtill konsoliderad på så sätt att den i sak överensstämmer med det beslutsunderlag som var föremål för mark- och miljödomstolens huvudförhandling i mål nr M 3133-20 och de i nämnda mål framställda kompletteringskraven och andra synpunkter från remissinstanser finns inarbetade i de nya ansökningshandlingarna. Det rör sig således om en väl genomarbetad ansökan, som har en hög mognadsgrad. Även om en viss handläggningstid för ansökan kan förväntas så torde denna kunna hållas kort då berörda myndigheter kan förväntas vara väl inlästa i ärendet. Utposten har även i målet framhållit att handläggningen i denna del skulle kunna underlättas om båda ansökningarna handläggs av samma domstolshandläggare (lottning på samma sits), både utifrån tidsaspekten och möjliggörandet av jämförelser.

Det föreligger numera två ansökningar för domstolens prövning, och förutsättningar att tillämpa 16 kap. 11 § är därmed för handen. Bolaget och Utposten har ansökt om att få bedriva skilda verksamheter som berör samma naturresurs. Det konkurrerande anspråket avser i detta fall ett mindre delområde.

Det föreligger två ansökningar som är föremål för prövning inom samma tidsperiod, och där möjlighet finns för domstolen att samordna prövningen av ansökningarna, eftersom de också har inverkan på varandras processer. Det finns vad Utposten erfar inte något som hindrar en samordnad prövning även om ansökningarna har anhängiggjorts vid skilda tidpunkter, och handläggning av senare inkomna ansökningar skulle till och med kunna leda till behovet av komplettering av tidigare ingivna ansökningar.

Utposten hänvisar till de skäl som har förts fram i yttrande av den 23 maj 2023 för att genomföra en samordnad prövning. Utposten noterar även att Bolaget inte har sett några hinder mot en samordnad prövning.

Av portalparagrafen i miljöbalken följer att bedömning av (båda) ansökningar ska göras utifrån vad som kännetecknar en från allmän synpunkt god hushållning.

Denna tillämpningsbestämmelse syftar till att främja en hållbar utveckling. Det är Utpostens uppfattning att portalparagrafen ska tillämpas i förevarande mål, särskilt mot bakgrund av vilken verksamhet prövningarna avser. Den eventuella olägenhet en fördröjd handläggning medför i ett enskilt mål ska även ställas mot tillgodoseendet av samhällsviktiga funktioner, säkerhetsaspekter och industri- och transportsektorns allt ökade elbehov. Jämkning kan ske av (båda) verksamheterna så att båda verksamheterna kan komma till stånd utan väsentlig nackdel för någon av verksamheterna.

Bolaget har genom sin ansökan förlagt ett mindre delområde så att detta kommit att överlappa det verksamhetsområde som Utposten ursprungligen har projekterat och ansökt om. Det står klart att båda parkerna inte kommer att kunna byggas inom detta överlappande område. Förväntad elproduktion skiljer sig åt mellan projekten genom storleken på vindkraftverken och framställda krav på separationsavstånd. Utposten har yrkat att verksamhetsområdet inte ska tillåtas överlappa det område vari Utposten planerar verksamhet. Genom en sådan jämkning kommer båda verksamheterna att kunna samexistera på ett sätt som medför ett optimalt nyttjande av aktuellt område för vindkraftsändamål.

Tillämpningen av 16 kap. 11 § miljöbalken är knuten till bestämmelserna om hushållning i 3 kap. miljöbalken. Av vikt vid prövningen av formerna för en jämkning är därför även att beakta den totala samhällsnyttan och hur områdena nyttjas så att en ur allmän synpunkt god hushållning främjas.

Det är Utpostens uppfattning att för att maximera samhällsnyttan med att området tas i anspråk för vindkraftsetablering så bör jämkningsen ske på sådant sätt att Bolaget får bedriva verksamhet norr om kommungränsen, medan Utposten behåller det ansökta verksamhetsområdet i Gävle kommun. En sådan lösning bidrar till maximal samhällsnytta, och stämmer bäst överens med hushållningsbestämmelserna. Jämkning ska alltså i dessa sammanhang inte ses som utfallet av en förlikning, där båda parterna ska tvingas avstå delar av området. Det allmännas behov och nytta är mer angeläget än eventuella rättviseaspekter mellan parterna.

För det fall domstolen vid sin prövning likväl kommer fram till att jämkningsledet vid tillämpningen av 16 kap. 11 § miljöbalken behöver innehålla något moment av förlikning där båda parter får ”ge ifrån sig något” kan Utposten överväga följande. Utposten kan erbjuda ett tillbakadragande av gränsen för verksamhetsområdet vid kommungränsen motsvarande ett ”normalt” avstånd mellan vindkraftverk. Detta tillåter att Bolaget kan nyttja området i Söderhamns kommun fullt ut. Sett till områdets storlek och meteorologiska förutsättningar bedöms ett ”normalt” avstånd vara sex rotordiametrar i förhärskande vindriktning och fyra rotordiametrar i vinkel mot denna. Mot ovanstående bakgrund framhåller emellertid Utposten alltjämt att en jämkning på sådant sätt att Bolaget inte tillåts överlappa det område vari Utposten planerar verksamhet utifrån hushållningsbestämmelserna kommer att maximera samhällsnyttan. Bolaget har genom sin ansökan förlagt ett mindre delområde så att detta kommit att överlappa det verksamhetsområde som Utposten har ansökt om. För Bolagets del utgör detta delområde 20 % och för Utposten utgör det 50 %. Vid en tillämpning av bestämmelsen i 16 kap. 11 § miljöbalken om företräde ska således en jämförelse mellan projekten ske i den del som avser det överlappande området.

Utposten noterar att verksamheterna kommer bidra till motsvarande typer av omgivningspåverkan, och motsvarande förslag till villkorskataloger har presenterats. Bolagets villkorsförslag kan verka mer långtgående, men för Bolagets projekt krävs också en större miljöhänsyn på grund av förekomst av grundområde i närhet till verksamhetsområdet, närheten till Natura 2000-område och med lokalisering närmare Storjungfrun m.m. Motsvarande motstående intressen finns inte inom Vindpark Utposten 2, varför Utpostens villkorsförslag har anpassats därefter.

Vid jämförelse råder en stor skillnad mellan de båda ansökningarna vad gäller planerad elproduktion. Utpostens 350 meter höga verk kommer generera en betydligt större energiproduktion än Bolagets 290 meter höga verk. Förutsatt en frihöjd på 20 meter kommer verken inom Utposten att ha en svept area som är 50 %

större än de för Bolagets verksamhet. Svept area är i stort proportionell mot produktion för vindkraftverk.

Utposten har ett större verksamhetsområde inom Gävle kommun än Bolaget. Detta möjliggör för byggnation av fler vindkraftverk och större elproduktion.

Sammantaget bedöms att ett gemensamt och optimerat utnyttjande av området, där Bolaget bygger i Söderhamns kommun och Utposten bygger i Gävle kommun, ger en produktion som är 50 % högre än om endast Bolaget bygger (cirka 6.0 TWh/år jfr cirka 4.1 TWh/år).

Utpostens ansökan avser, till skillnad från Bolagets ansökan, även prövning om tillstånd till utläggning av anslutningskablar inom allmänt och enskilt vattenområde. Motsvarande prövning ingår alltså inte i Bolagets ansökan, utan detta kommer prövas separat och i en senare ordning. Bolaget refererar i dessa delar till befintligt tillstånd från 2011 och meddelad linjekoncession.

Den linjekoncession som beviljades Bolaget 2011 avser två stycken 130 kV kablar från vindkraftparken in till land. Bolaget har även beviljats en kombination av kabel och luftledning från land vidare in till Lingbo Näts 130 kV station vid Grönviken. Nätet (2x130 kV) är anpassat till att överföra den produktion som förväntades från Bolagets befintliga tillstånd från 2011, dvs. maximalt 265 MW. Bolagets nuvarande ansökan omfattar 51 verk med en förväntad kapacitet på 20 MW, vilket ger en total installerad effekt på 1020 MW, dvs. nästan fyra gånger större än vad kablarna dimensionerats för. Det är således tydligt att en transmission av den el som förväntas komma från Storgrundet kommer att kräva exportkablar med högre spänningsnivå och/eller fler antal kablar. Troligen båda. En förändrad spänningsnivå och/eller förändring av antal kablar kräver en ny koncessionsansökan.

Utposten konstaterar att det är Utposten som genom överenskommelse med fastighetsägaren har exklusiv rådighet till området för planerat landtag i enlighet med beviljad koncession. Detta avtal finns inskrivet i fastighetsregistret. En

linjekoncession ger vidare inte med automatik koncessionshavaren markåtkomst, utan denna måste sökas separat. En i högsta grad relevant frågeställning för prövningsmyndigheten är således om Bolaget kommer ha erforderlig rådighet. Bolaget har visserligen avgränsat sin ansökan på så sätt att kabeldragningen inte är föremål för domstolens prövning (och därmed inte heller rådighetsfrågan). Utifrån en tillåtlighetsavvägning utifrån 3 kap. miljöbalken är emellertid frågan om huruvida en verksamhet enligt en tillståndsgiven verksamhet faktiskt kommer att vara realiserbar en synnerligen angelägen fråga för att i längden kunna bedöma projektets samhällsnytta.

Mot ovanstående bakgrund står det klart att inom den del som överlappar med konkurrerande anspråk så är det Utpostens verksamhet som kommer att generera störst elproduktion, och därmed också störst samhällsnytta, varför företräde enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken ska lämnas till Utposten.

Tredjehandsyrkandet (tillåtlighet av Bolagets verksamhet utifrån 3 kap. Miljöbalken)

Utposten framhåller inledningsvis att även om en tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken inte skulle bedömas vara möjlig i förevarande mål, ska mark- och miljödomstolen likväl göra en självständig bedömning av den ansökta verksamhetens tillåtlighet utifrån hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken, och utifrån ansökt projekts förutsättningar. Mark- och vattenområden ska nyttjas för det de är mest lämpade för och så att de medför en från allmän synpunkt god hushållning. Utposten hänvisar således till de grunder som framförts ovan vilka även utgör grunder för Utpostens tredjehandsyrkande med följande tillägg.

Utpostens framställning tar främst sikte på det överlappande verksamhetsområdet med konkurrerande anspråk. Domstolens prövning avseende 3 kap. miljöbalken bör emellertid avse även den verksamhet som är förlagd till Söderhamns kommun. Utposten noterar i denna del att ett område norr om verksamhetsområdet enligt beslutad havsplan kommer kvarstå onyttjat, vilket skulle kunna innebära att en tredje aktör kan komma att ansöka om detta område. Det kan då noteras att

regeringen i samband med meddelade regeringsbeslut den 15 maj 2023 ser en fördel med att flera olika aktörer ges tillstånd att bedriva storskalig vindkraftsproduktion till havs. Utposten noterar att härmed ökar också chanserna ur det allmännas perspektiv att tillstånden faktiskt tas i anspråk och realiserar.

Tillåtlighetsprövningen enligt 3 kap. miljöbalken ska ske utifrån dagens kunskap om hur området skulle kunna nyttjas. Nyttobedömningen innefattar också avvägningarna enligt de allmänna hänsynsreglerna om exempelvis kravet på bästa möjliga teknik. Det är angeläget att domstolen inte för framtiden dedikerar området för en verksamhet om området istället skulle kunna nyttjas på ett mycket bättre sätt.

Det är Utpostens bedömning att 290 meter höga verk inte utgör bästa tillgängliga teknik vid tidpunkt för realiserande, vilket också stöds av branschen (se meddelade beslut från regeringen den 15 maj 2023 avseende 340 respektive 350 meter höga verk). Det är vidare uppenbart att Bolaget inte kommer kunna bygga 16 eller för den delen 20 vindkraftverk inom ett 18 km² stort område, om vindkraftverken samtidigt ska hålla ett separationsavstånd om 1,5 – 2 km eller mer, vilket Försvarmakten har uppställt som krav och Bolaget därför via villkor åtagit sig. Här finns alltså en fysisk begränsning då området inte är tillräckligt stort.

Sammantaget visar Bolagets ansökan i den del som överlappar med Utpostens ansökningar att denna inte kommer främja en långsiktig hushållning av allmänna resurser, varför projektet i denna del inte ska bedömas vara tillåtlig enligt 3 kap. miljöbalken, och ansökan i denna del avslås.

Storjungfruns hamnförening

Bolaget söker ett tillstånd för ett större område och med betydligt högre kraftverk än de tidigare tillståndsgivna med en totalhöjd 290 m

Storjungfrun är närmaste ö. Den är bebodd sommarhalvåret i den nordöstra delen. Öborna består av ett tiotal arrendatorer med resp. barn och barnbarn och i vissa fall

barnbarnsbarn. Totalt är det ca 80 personer som kommer att beröras mycket negativt om vindkraftparken förverkligas.

Storjungfruns Hamnförening yrkar om en vindkraftfri zon om minst 6 km från Storjungfruns fyr.

Vision Jungfrukusten (VJ)

VJ yrkar talerätt gällande vindkraftpark Storgrundet.

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan av följande åtta anledningar:

1. Lokaliseringsstudien är bristfällig när det gäller helhetsbedömning. Ansökan bagatelliserar lokaliseringalternativ längre ut till havs. Bolaget söker tillstånd för ett vindkraftsområde där det redan finns en ansökan från Utposten 2 AB.
2. Bolaget uppskattar nedmonteringskostnaderna till 255 Mkr (i andrahandsyrkande 100 Mkr) för vindkraftpark Storgrundet. Enligt internationella nivåer borde siffran vara 3-4 (1-1,5) miljarder kronor. Siffrorna är också inkonsistenta med wpd:s egen erfarenhet av ekonomisk säkerhet i Bolagets andra europeiska projekt. Risken blir att en kostnad på flera miljarder transfereras till kommuner eller staten.
3. Oförutsedd skada är underskattad. Skador kan uppstå under hela livscykeln för vindkraftsparken utöver de föreslagna maximala 10 åren.
4. Analyser av ljud (buller) och visuell påverkan är bristfälliga. Vindkraftsparkens påverkan kan vara mycket större än det som påstås i ansökan. Redovisade bullersiffror baseras på sekretessbelagt material och konsulten Akustikkonsulten i Sverige kan inte garantera redovisade ljuddata.
5. Bolaget har gjort bristfälliga analyser av den påverkan som vindkraftsparken kommer att ha på fiskar, sälar, fåglar och fladdermöss. Flera vägledande domar i Sverige och EU-domstolen visar att för samtliga fågelarter måste

hänsyn tas på individnivå. En mer utförlig analys av vindkraftsparkens påverkan behövs än vad som gjorts i ansökan.

6. Ansökan bygger på teoretiska uppskattningar och gissningar om vindkraftverk som ännu inte existerar. Detta gäller t.ex. både luftburet buller och undervattensbuller.
7. De kumulativa effekterna av fler vindkraftsparker är bristfälligt belysta.
8. Bolaget använder en gammal analys om påverkan på fastighetsvärden. En omfattande nationell studie (KTH 2021) visar att vindkraftsetablering har en betydelsefull negativ påverkan på lokalboendes fastighetsvärden. Ifall ansökan godkänns bör domstolen besluta att berörda fastighetsägare ska erhålla skälig ersättning samt att, för det fall parterna inte enas, frågan hänskjuts till mark- och miljödomstolen.

VJ anser att:

- Kustnära vindkraft är inte längre det enda alternativet utan ett alltmer förlegat och ineffektivt koncept för våra framtida behov: den krockar med andra viktiga intressen, når inte upp till dagens krav om storskalig klimatomställning, och är inte heller lämpad för dagens och morgondagens tekniska potential.

- Det finns bättre lösningar: Idag är det samhällsekonomiskt effektivt, tekniskt rationellt och ekonomiskt lönsamt att koncentrera industriella vindkraftsetableringar längre ut till havs för att optimera produktion och skalfördelar, främja integrationen av nordiska/ baltiska elsystem och bygga morgondagens vätgasekosystem. Att bygga större, djupare och längre ut till havs är en tydlig trend bland erfarna länder (Storbritannien, Tyskland).

- Tidigare förslag om lokalisering av energiområden bör arbetas om: förslaget om Havsplaner, som inte har antagits av regeringen, lutar sig mot en föråldrad bild av havsbaserad vindkraftsteknik, förutsättningar och möjligheter. Havsplanernas

specifika förslag gällande energiutvinning är inte heller förenliga med de mål som ställs inom Nationella Strategin för Hållbar Vindkraft (2020).

- Planering av Sveriges havsbaserade vindkraft, bör förberedas noggrant och beslutsprocesser samt tillståndsgivning baseras på bästa möjliga sakkunskap och bästa praxis.

- Kunskapsnivån behöver höjas och lagstiftade mål gällande biodiversitet, hälsa, friluftsliv, kust och hav, kulturmiljö respekteras, samhällsekonomiska och geopolitiska perspektiv beaktas.

Lokalisering

VJ anser att:

- Ansökan har en bristfällig helhetsbedömning och utesluter lokaliseringsalternativ längre ut från kust på tvetydiga grunder.

- Avsaknad av en helhetsbedömning strider mot 6 kap. 1 och 7 § miljöbalken samt 19 kap. 5 § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. bristfällig helhetsbedömning av möjliga alternativ till vindkraftsproduktion.

VJ bestrider de urvalskriterier som Bolaget verkar använda för sitt lokaliseringsval:

- 1) Bolaget baserar sig på äldre antaganden och analyser som inte tar hänsyn till dagens tekniska utveckling (se t.ex. Storbritanniens Crown Estate Lease Round 3 & 4)
- 2) det blåser bättre ute till havs än nära kust
- 3) att trenden snarare går mot etablering av allt större parker, längre ut till havs, på allt större djup, vilket optimerar vindförhållanden, minimerar konflikt, och lägger grund för framtida industriella el-vätgas ekosystem med export/import möjlighet till andra nordiska länder

- 4) att anledningen är enkel: vinsterna från storskalig havsbaserad vindkraft längre ut från kusten mer än kompenserar för kostnadsbesparingarna från småskaliga, kustnära vindkraft
- 5) att trenden industriell havsbaserad vindkraft längre ut från kusten bekräftas både internationellt (bl.a. Storbritannien, Tyskland) och i Bottenhavet (t.ex. Eystrasalt)
- 6) flytande vindteknik utvecklas i hög takt, internationella satsningar är många och stora. Tekniken kan spela en viktig framtida roll vid Bottenhavets djupare områden
- 7)) ur nationellt perspektiv behöver nätet främst balanseras regionalt (nord-syd problematik) vilket talar för en prioritering av ny elproduktion där elbristen är som värst.

Ansökan bagatelliserar lokaliseringsalternativ längre ut till havs.

Gällande planer

Gävle och Söderhamns kommuner är i grunden positiva till vindkraft i sina översiktsplaner. I ärlighetens namn ska nämnas att vindkraftsplanen för Söderhamns kommun är från 2014. I den planen finns vindkraftverk som är 90 m.ö.h. respektive 120 m.ö.h. och bristande helhetsbedömning av samtliga potentiella vindkraftsparkar. Gävle kommun har inte gjort någon egen vindkraftsplan utan hänvisar till Havs- och Vattenplanen. Någon helhetsbedömning, med hänsyn till möjligheten att bygga vindkraftsparkerna längre ut från kusten, har ingen av kommunerna gjort i nutid.

En lokalisering av en vindkraftspark längre ut från kusten jämfört med en kustnära lokalisering har många fördelar för människor i närområdet, yrkesfiskare, fåglar, marina däggdjur och turism. Det saknas i ansökan en mer utförlig analys av alternativ lokalisering i närområdet av motsvarande elproduktion som är tänkt från

vindkraftpark Storgrundet. Ansökan lyfter inte fram de fördelar som Eystrasalt och Fyrskippet har jämfört med vindkraftsprojekt Storgrundet.

Skyddade områden

Vindkraft ska inte byggas i skyddade områden eller områden med höga naturvärden. Detta inkluderar bl.a. Natura 2000-områden, naturreservat, nationalparker, biotopskyddsområden, riksintresse obrutna fjäll, skogliga värdekärnor, nyckelbiotoper samt viktiga fågel- och fladdermusområden. Några exempel på skyddsvärda områden som berörs av vindkraftsparken Storgrundet är naturreservatet Storjungfrun 4 km bort, naturreservatet Axmar 6 km bort, Lilljungfrun 9 km bort, naturreservatet Stenöorn 12 km bort, Natura 2000-området Axmar-Gåsholma 6,5 km bort.

Ekonomisk säkerhet/belopp

VJ anser att:

- Ansökan grovt underskattar nedmonteringskostnader jämfört med internationella mått och strider mot Miljööverdomstolens dom i mål M2210-08 och miljöbalkens hänsynsregler.
- Bolaget föreslår orimligt låg ekonomisk säkerhet för Storgrundet jämfört med wpd:s andra projekt i Frankrike.
- Bolaget motiverar sitt förslag på basen av tysk erfarenhet men även där underskattar Bolaget nivåer på nedmonteringskostnader jämfört med ledande tyska experter.
- Det finns signifikanta risker och begränsningar associerade med ”ex post” justering av ekonomiskt säkerhetsbelopp varför säkerhet bör ställas vid tillståndsgivning utifrån bästa möjliga och uppdaterad kunskap och inte föråldrad praxis.

Mark- och miljödomstolen bör begära en komplettering från Bolaget när det gäller beräkning av nedmonteringskostnader för respektive vindkraftpark och förslag på ekonomisk säkerhet.

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. bristfälligt förslag om ekonomisk säkerhet

Internationella jämförelser

Problemet är att internationella uppskattningar gällande nedmonteringskostnader är ca. 10-15 gånger större än Bolagets förslag för Storgrundet. Uppskattning av nedmonteringskostnader är komplex och Sverige saknar erfarenhet av modern havsbaserad vindkraft. Uppdaterad information har hämtats från fyra internationella forsknings-/konsultrapporter, Storbritanniens referensrapport om nedmonteringskostnader samt tillståndsvillkor för ett antal individuella parker.

Bolaget anser att Storgrundet kräver 1/5 del av den ekonomiska säkerheten som ställs vid företagets egna kustnära projekt i Frankrike. Wpd utvecklar två franska kustnära projekt vid Fécamp och Courseulles (båda ca 500 MW). Enligt tillståndsvillkor för dessa parker som gavs 2017 uppgår ursprungliga finansiella garantin till 125-139 000/ MW, dvs 5+ gånger Bolagets förslag till ekonomisk säkerhet.

Inte nog utesluts wpd:s egna franska projekt från analysen, Bolaget drar också slutsatser gällande tysk erfarenhet som motsägs av tyska experter. Enligt Professor Eckardt (Bremen University for Applied Sciences, 2020) som leder projekt Seeoff (Strategy development for the efficient decommissioning of offshore wind farms) i Tyskland, uppgår nedmonteringskostnader till högre belopp. ”The cost of decommissioning a wind turbine is between 2 per cent and 10 per cent of the initial investment, depending on the type of turbine and where it is installed, and this needs to be taken into consideration” (Eckardt, 2020).

Ekonomisk säkerhet/etappvis

Förslag riskerar att strida mot miljöbalken, MÖD (M6960-14) och att underskatta miljörisker Enligt 16 kap.3 § miljöbalken ska ekonomisk säkerhet inte bara täcka framtida nedmonteringskostnader utan kostnader för eventuella miljöskador. Säkerheten kan ställas efter hand enligt en plan som vid varje tid tillgodoser det aktuella behovet av säkerhet

Erfarenhet visar att miljöincidenter inträffar redan i tidigt skede med potential för allvarliga konsekvenser för både miljön, lokalboende och verksamhetsutövaren.

Försiktighetsprincipen bör råda eftersom miljöincidenter kan bli mycket kostsamma. Ekonomisk säkerhet skall därför ställas i sin helhet innan bygglov ges, i enlighet med MÖD M6960-14.

Förslag om tillståndsvillkor gällande ekonomisk säkerhet är vagt och ofullständigt.

Oförutsedd skada

Omfattning och tidpunkt kan vara svår att identifiera, t.ex. gällande undervattensdefekt (t.ex. sprickor) eller spridning av invasiva arter. Enligt miljöbalken bär verksamhetsutövaren ansvar för eventuella skador och olägenheter under hela tillståndsperioden. Först när nedmonterings- och återställningsarbeten är godkända upphör verksamhetsutövarens ansvar.

Utrymme bör ges till frågan om spridning av invasiva arter. Vem har ansvar att förebygga? Vem har ansvar att åtgärda? Krav på ansvarsförsäkring bör därför krävas.

Tiden för anmälan av anspråk gällande oförutsedd skada bör förlängas tills vindparksanläggningen är helt avvecklad och naturen återställd i samråd med tillsynsmyndigheter. Oförutsedda skador kan uppkomma under hela livscykeln för vindparksparken.

Ljudanalyser/buller

Ansökan innehåller avsevärda brister i ljudanalysens modell, metodik och data. Slutsatser om eventuell olägenhet eller skada för människors hälsa kan inte dras utan specifik karakterisering av AM-buller från vindkraftverk (spektral energifördelning, nivåvariation, toppvärden). Ljudkartor (som visar geografisk ljudgräns för skattade genomsnittliga nivåer snarare än toppvärden och variabilitet över tid) är därför inte relevanta eller tillräckliga underlag för att utifrån resultat av

nyare forskning förstå ljudens påverkan på människor och djur. Ansökan borde ha presenterat kartor med geografisk spridning även av lågfrekventa ljud d.v.s. med frekvenser under tersoktaven med centrum 31,5 Hz.

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. att den är ofullständig.

Brister i modell, metodik och data

Akustikkonsulten i Sverige AB har via Bolaget erhållit ett hemligstäplat dokument från General Electric år 2018 som gäller viss 12 MW-turbin med leverantörsuppgifter om ljuddata, ljudeffekt samt frekvensspektrum. Mätningar från oberoende instans föreligger inte.

Bland modellens övriga brister bör nämnas:

- A-vägning är inte relevant för buller (som ju har föga likhet med sinustoner) och underskattar inverkan på människa. Andra metoder behöver användas.
- A-vägning undertrycker bl.a. låga frekvenser, som från vindkraftbuller. Brister i metodik och data: Vid konsultföretagets bedömningar redovisas en genomsnittlig ljudgräns (35 dB ekvivalent nivå) per 10-minuters intervall vid boendes uteplats. Problemet är att bullret inte är konstant utan rytmiska ljudstyrkevariationer förekommer över tid, uppkomna genom amplitudmodulering (AM). AM-buller är särskilt sömnstörande. Det förekommer inte i naturen och de drabbade lär sig känna igen det, ofta med stigande irritation som följd.

Enligt en färsk studie (Smith MG et al. 2020), "Average noise level alone is not an adequate predictor of response to WTN (wind turbine noise) and does not necessarily capture possible influences of frequency spectrum and AM".

Infraljud respektive lågfrekventa ljud

Även inomhus kan buller vid låga frekvenser >20 Hz överstiga många människors hörseltröskel. Men ansökan förtiger att buller omkring 1 Hz plus övertoner upp till omkring 15 Hz genereras och orsakar sömnstörande amplitudmodulering (AM), typiskt i området 400–2 500 Hz (Smith and al, 2020).

Det finns indikationer att infraljud och lågfrekventa vibrationer påverkar människohälsan (t.ex funktioner hos balansorgan och Cortis organ samt sömnstörningar). Bl. a vissa däggdjur (t ex tumlare) har beskrivits reagera negativt. Därför är det bra det redovisas modellbaserade skattningar för buller utomhus, tyvärr endast för tersoktaverna från 31,5 till 200 Hz.

Noteras bör dock att frekvenser under tersoktaven 31,5 Hz inte tagits med och att frekvenser där AM-buller förekommer inte tagits med. Hänsyn har inte tagits till bullrets karaktär av över tid varierande intensitet. Individens varierande känslighet inte nämns och att beräkningarna gäller det enkla fallet medvind.

Siffror för lågfrekvent buller inomhus uppges för tersoktaverna 31,5 till 200 Hz varvid konsultföretaget utnyttjar antaganden om fasadisolering från en studie från danska permanentbostäder. Noteras bör dock att dessa uppgifter inte är relevanta för den bebyggelse som finns på Storjungfrun samt vid eller på angränsande delar av Jungfrukusten och att konsultföretagets skattade inomhusbullersiffror utgör en underskattning.

Visuell påverkan

Storgrundet förminskar betydelsen av omfattande visuell påverkan av vindkraftsparken både dag och natt. Mark- och miljödomstolen bör avslås p.g.a. bristande analys av visuell påverkan.

SMHI:s definition av mycket god sikt är att ”man kan se 30 km eller längre vid mycket god sikt”. Med andra ord, vid mycket god sikt kommer 290 m höga vindkraftsverk vara synliga på betydligt större distanser. Vattenfall redogör klart och tydligt för synbarheten (Kriegers Flak MKB Kap 9 sida 132;2018): ”Vid vistelse till havs krävs ett avstånd på ca 65 km för att de 280 meter höga verken ska försvinna helt under horisonten på grund av jordens krökning. Vid klart väder innebär detta att de övre delarna av verken är skönjbara från större delen av den skånska sydkusten”

Iberdrola äger och har startat byggnation av ett projekt i Saint-Brieuc bukten, Frankrike - ca 500 MW effekt, dock med väsentligt mindre verk (207 meter höga). Avstånd från närmaste fastland är 16 km, 33 km till Saint Brieuc. Den 4 maj 2016 fastslog Franska miljöverket att en sådan etablering 16-33 km från Saint Brieuc kommer att ha en ”omfattande visuell påverkan både vid dag och natt”.

Sälstudier

Sälstudien uppvisar grundläggande brister i metodik, ignorerar väsentliga faktorer som en snabbt sjunkande sälpopulation i Storgrundets och Utposten 2:s närområde.

En maxgräns för bullerskapande aktiviteter (vid etablering/byggnation) krävs. Geografisk karta om sälens ljudexponering vid buller ska ingå i studien.

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. brister i sälstudien

Fiskar

Ansökans brister i metodik, data och resonemang ogiltigförklarar slutsatserna. Ansökan brukar en farlig logik ”det som inte mäts finns heller inte”. I linje med 2 kap miljöbalken bör mark- och miljödomstolen avslå ansökan pga. grovt bristande utvärdering av vindparksanläggningens påverkan på fisk och yrkesfiske.

Frågor som berörts ytligt:

- Sedimentspills (grumlings) negativa påverkan för framförallt lekande fisk.
- Fiskars påverkan av ljud under drift och under anläggning av vindkraftsparken.
- Förslag till villkor och gränsvärden finns i ansökan när det gäller undervattenljud.
- Nätprovfiske är gjort alldeles för få gånger och felaktiga tidpunkter.
- Nätprovfiske borde göras olika säsong för att undersöka om vår och/eller höstlekande fisk förekommer i området.

Fågelstudier

Det ges ingen giltig förklaring varför Bolaget, trots den väldokumenterade kunskapsbristen om fåglar i Bottenhavet, valt att inte genomföra fler seriösa fågelinventeringar av området Storgrundet.

En jämförelse mellan Bolagets studier och internationella fågelstudier visar på starka kontraster gällande val av data, metod och resultat. Ur ett kvalitativ-, riskbedömnings- och resultatorienterat perspektiv konstateras att Bolagets studie inte håller måttet.

Ansökan brukar en farlig logik ”det som inte mäts finns heller inte”. - I linje med 2 kap miljöbalken bör domstolen avslå ansökan p.g.a. bristande utvärdering av vindparksanläggningens påverkan på fåglar.

Metodik i internationella fågelstudier

Fågelstudier som ingår i tillståndsansökan för 3 internationella havsbaserade vindkraftsparker, inkl. Iberdrola ägd East Anglia Two⁸ (UK, 176 sidor), Engie/EDPR ägd Dieppe-Le-Tréport (Frankrike, ca 60 sidor)⁹ samt Kriegers Flak¹⁰ (Danmark, Sverige) har analyserats. Viss information har hämtats om Saint Brieuc (Frankrike, Iberdrola ägd). Där har data om arter, närvaro och beteendemönster inhämtats via fleråriga fågelinventeringar - båt, flyg, radar och kustobservationer av område samt buffertzonen. En detaljerad konsekvensanalys för varje viktig art ingår; olika typer av påverkan analyseras: risk för kollision, risk för förändring av habitat, risk för förändring av flyttstråk/ barriäreffekt, risk för ljuspåverkan/lockelse. Prediktionsmodeller genomförs för utökad dödlighet (”PBR”) per art för respektive riskkategori, åtgärder för att begränsa negativ påverkan för respektive art analyseras samt att övervakning och uppföljningsåtgärder presenteras.

Brister i analys

Den rödlistade (VU) gråtrutten (*Larus Argentatus*) förekommer t.ex. i fågelräkningen (28 st., mars 2020). Enligt fransk vindkraftsstudie riskerar trutar kollisionsrisk och förändring av flyttsträck. Alfågeln förekomst kommenteras inte.

Ett stort antal storlommar, smålom, sädgås resp. sångsvan antas passera över Utposten (inventering 2007) men uppdaterad riskanalys saknas.

En annan fågelart som inte omnämns i studien är havsörnen (*Haliaeetus albicilla*). Havsörnar är skyddade av EU-fågeldirektivet (lista 1) och i Sverige klassificerade som nära hotade. Dess genomsnittliga reproduktionsframgång är lägre än gränsvärdet för god status (HELCOM 2018). Rovfåglar ingår i internationella studier. Havsörnen kan förflytta sig över stora distanser, bl.a. öst-väst mellan Finland och Sverige (beroende på vinterförhållanden); samt nord-syd (t.ex. mellan Stockholms och Södra Bottenhavets skärgårdar). Den flyger både lågt och högt, bl.a. på 30–350 m höjder där kollisionsrisk finns. Barriäreffekten med upp till 5–6 möjliga havsbaserade vindkraftsparker i Södra Bottenhavet bör därför studeras noggrant för den av EU skyddade arten. Det är därför svårt att förstå varför havsörnen som art inte omnämns i fågelstudien eller i kumulativa effektanalysen.

Fladdermöss

Omfattande brister i metodik, data och resonemang ogiltigförklarar ansökans slutsatser. Bolaget ska åläggas att undersöka och redovisa vilka fladdermusarter som kan väntas återfinnas nära Storgrundet eller passera området samt åläggas att fullfölja de skyddsåtgärder som föreslagits för att förebygga fladdermusdöd vid vindkraftverken.

Ansökan använder sig utav en felaktig och farlig logik ”det som inte mäts, finns inte heller”. Ett sådant arbetssätt kan leda till många negativa konsekvenser för miljön och strider grovt mot själva tillståndsprövningens ändamål. Enligt miljöbalken är det verksamhetsutövaren som måste bevisa att dennes verksamhet inte leder till olägenhet för miljön. Det finns inget godtagbart skäl till att en inventering av fladdermöss inte har kompletterats vid Storgrundet. Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan då kunskapskravet inte uppfylls.

Underlaget bygger på en inventering under 1 dag vid Storgrundet som utfördes 2007, dvs. för 14 år sedan. Det kan konstateras att relevant information och slutsatser gällande lokalt förekommande fladdermusarter saknas.

De 19 arter av fladdermöss som hittats i Sverige är sedan 1986 fridlysta enligt jaktlagstiftningen, numera även enligt artskyddsförordningen. Alla fladdermöss i Europa skyddas av konventionen EUROBATS vilket bl. a. innefattar deras jaktområden. Fladdermöss är nattaktiva och jagar insekter. Flera arter är migranter, i likhet med *Pipistrellus nathusii*. Ett stråk för migrerande fladdermöss från Finland finns beskrivet för en del av Jungfrukusten. Sedan 1972 har hundratals artiklar om miljöproblemet att fladdermöss dödas av vindkraftverk publicerats i vetenskapliga tidskrifter. Vindkraftaktörer uppmanas av forskare i en artikel¹⁴ publicerad år 2020 att omgående vidta åtgärder för att minska risken att fladdermöss dödas.

Enligt Naturvårdsverkets rapport (Rapport 6740 Naturvårdsverket) ska fladdermössens flygvägar kartläggas innan havsbaserad vindkraft börjar byggas, de anser att samma hänsyn måste tas till fladdermöss till havs som på land. Hur fladdermöss påverkas av större vindkraftsetableringar finns ännu ingen kunskap om, eftersom både tekniken och fladdermusinventering är nya företeelser i Sverige. Ny kunskap visar att inventering av fladdermöss bör ske under ett par månader, helst under perioden 15 juli–15 september, och pågå under hela denna period. Enligt rapporten har inte en enda undersökning genomförts i Sverige där det har studerats hur många fladdermöss som dör vid vindkraftverk till havs.

BAT (best available technique) och försiktighetsprincipen

Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. att vald teknik inte finns installerad och kunskap saknas på den miljöpåverkan dessa gör.

Ansökan föreslår en typ och storlek på vindkraftverk som inte är kommersialiserad. Vid en viss punkt kolliderar förklarliga krav på flexibilitet och bruk av BAT med allmänhetens, experters och beslutfattarnas förmåga att ta ställning till projektet: förenklat är det svårt att ”ta ställning till något som inte finns”. Det följer att varken

domstolen, experter eller allmänhet kan anses idag inse konsekvenserna av ett senare val av turbiner eller fundament. För att komma runt problemet tvingas tillståndsprövningen styras av ett fåtal grundläggande variabler som t.ex. gräns på totalhöjd, max genomsnittlig bullergräns mm. Dessa variabler reducerar komplexiteten i projektet. Samtidigt finns det risk att de felaktigt speglar konsekvenserna för människor och miljö. Definition av bullergräns är ett sådant problem.

Kumulativa effekter

Ansökan har gjort en bristfällig analys av kumulativa effekter och därför är ansökan ofullständig och bör avslås.

Fastighetsvärden

Ansökan har inte tagit hänsyn till viktig forskning och analyserat en eventuell negativ påverkan på fastighetsvärden. Domstolen bör avslå ansökan p.g.a. användning av icke dagsaktuella data.

Ifall ansökan godkänns bör mark- och miljödomstolen besluta att skälig ersättning betalas de berörda fastighetsägarna. Om parterna inte enas ska frågan hänskjutas till domstolen.

En färsk och storskalig nationell studie (KTH ”Cost of Wind Turbines: A Swedish Case Study. Sustainability 2021”), har analyserat nära 100 000 försäljningar av småhusfastigheter under perioden 2013–2018, deras försäljningspris och avstånd till närmaste vindkraftverk. KTH:s slutsats har tydliga negativa implikationer för Gävleborgs kust och skärgårdsboende. Höjden på planerade havsbaserade vindkraftsverk (290 m) ska jämföras med den mycket lägre genomsnittliga höjden (173 m) i KTH (landbaserade) studien. Då enligt KTH studien fastighetsvärden minskar med verkens höjd innebär det risk för att framtida värdesänkningar kan bli desto brutalare vid uppförande av 290 m höga parker.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd (FSL)

FSL motsätter sig den etablering som Bolaget ansöker om i detta mål. Platsen är olämplig för energiutvinning genom vindkraftverk med hänsyn till etablerade verksamheter, den känsliga marina miljö.

FSL yrkar på att mark- och miljödomstolen avslår ansökan i sin helhet. Det yttrande som föreningen Vision Jungfrukusten lämnat ska även anses som en del av FSL eget yttrande.

Skäl för yrkandet:

1. Miljökonsekvensbeskrivningen är undermålig.
2. Platsen är känslig och olämplig för en miljöfarlig elproduktionsindustri.
3. Redan etablerad verksamhet kan inte samexistera med vindkraftverk.
4. Bolaget ansöker om något som inte finns.
5. Ansökan är ett vilseledande dokument med stora brister.
6. Fakta och frågor.

Undermålig miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och beskriva de saker som anges i miljöbalken kap 6. Miljökonsekvensbeskrivningen ska vara heltäckande, saklig och konsekvenserna får inte förminskas. Allt ska anges i ett s.k. värsta fall, ett worst case scenario (WCS). I detta fall har Bolaget själv valt på vilken nivå av WCS man ska ligga på i de olika delarna. Vid en genomgång av de olika delarna där Bolaget beskriver konsekvenserna kan man konstatera att man gör stora avsteg från ett WCS. Det är inte upptill Bolaget att själv välja på vilken nivå man ska lägga sig på. Allt ska beskrivas utifrån 100 % av WCS. Det finns inget alternativ. Om domstolen anser att det finns ett alternativ så ska domstolen ange på vilka grunder.

Bolaget har inte lyckats att pricka av allt som en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla enligt miljöbalken. Naturvårdsverket har dessutom en vägledning för hur en miljökonsekvensbeskrivning ska göras.

Följande saknas och ska med i en miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken och vägledningen:

Man ska ange energibehovet, energianvändning, arten och mängden av material och naturtillgångar, typ och mängd av restprodukter och utsläpp.

Skäl till varför alternativ plats valts bort med hänsyn till skillnader i miljöeffekter, undersökta frågor avseende teknik, storlek, omfattning, skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått. Uppgifter om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas och hur förhållandena förväntas utveckla sig om verksamheten inte påbörjas.

Hur verksamheten förväntas påverkas till följd av yttre händelser. Miljöeffekter som förväntas uppkomma till följd av användning av naturresurser, den använda tekniken och andra ämnen, klimatpåverkan, utsatthet och sårbarhet för klimatförändringar samt yttre händelser.

Vidare ställs krav om hur man ska förebygga, hindra och motverka de negativa miljöeffekterna samt olyckor. Mät och prognosmetoder ska anges samt uppgift om brister och osäkerhet i metoderna och underlagen. Bolaget och andra har haft verk som trillat och kommer att ha verk som trillar eller tappar delar.

Det ingår även att utreda hur fastighetsvärdena påverkas. Om verksamheten medför någon förbjuden förmögenhetsöverföring från havet, fiskenäringen, turismen, redan etablerad verksamhet och närboende till verksamhetsutövaren ska detta redovisas. Om detta inte kan utredas inom mark- och miljödomstolen ska ärendet överlämnas till annan domstol inom ramen för detta ärende. Det gäller även andra saker som mark- och miljödomstolen inte kan döma i om domstolen hittar sådana frågor under processen.

Allt ska anges i ett WCS men detta har Bolaget medvetet underlåtit och därmed medvetet vilselett tillståndsgivande myndigheter och domstolar. FSL anser

kunskapskravet kan inte anses vara uppfyllt. Miljökonsekvensbeskrivningen kan således inte läggas till grund för ett beslut. Ansökan ska därför avslås.

FSL hävdar med bestämdhet att ansökan är en skönmålning och ligger långt från den verklighet som kan komma att drabba den sökta platsen.

I en miljökonsekvensbeskrivning förväntas en innehållsförteckning finnas, d.v.s. vad ett vindkraftverk är byggt av, grundämnen m.m. Där kan man beskriva hur många kg av varje ämne som man vill placera i havet. Även hur dessa tillverkas, transporteras och kan återvinnas. Vilken påverkan dessa har i en livscykelanalys är en väsentlig del av en miljökonsekvensbeskrivning. En livscykelanalys saknas och måste krävas.

Någon bedömning om hur pass tillförlitliga Bolagets slutsatser om alla konsekvenser och hur stora osäkerhetsfaktorer det finns har utelämnats men måste redovisas enligt miljöbalken.

Olämplig plats

Tillståndet för havet på den sökta platsen är dåligt.

FSL yrkar att det ska vara 35 dB som ska vara gräns istället för 40 dB då detta är ett tyst område där inga onaturliga ljud förväntas samt att tystnaden är en väsentlig del av upplevelsen.

Att ytterligare rubba den biologiska balansen vore att medvetet medverka till att miljömålen inte kan nås. Vindkraft kan möjligtvis medverka till en renare luft men har så stora nackdelar i alla andra miljömål att det inte är förenligt med helheten och syftena i miljömålen. Bolagets skönmålning är tydlig och lätt att genomskåda.

Ljuset från varningslamporna är störande för allt levande. Någon redovisning hur djur, fåglar, fladdermöss, insekter och alla varelser i havet påverkas av desorienterande ljus, skuggor och ljud finns inte. Animeringarna är fel då de inte

återspeglar verkligheten. Detta är lätt att konstatera från andra fall. Rotorbladen snurrar t.ex. för långsamt.

Havsbottnen påverkas av strömmar och botten kommer att påverkas negativt av etableringen. Botten kommer att flytta sig med havsströmmar och är föränderlig under de år som verken kommer att vara på plats. Fundamenten kan undermineras. Utredning saknas.

Etablerad verksamhet

I området finns redan existerande verksamhet som påtagligt kommer att påverkas kanske rent av försvinna vilket beskrivs här. Bolagets skönmålning och påståenden om att påverkan är ringa eller försumbara måste starkt ifrågasättas.

Fiskenäringen kommer att påverkas negativt

Med tanke på de stora risker som finns med att befinna sig inom riskavståndet är verken till men för en etablerad verksamhet såsom fiske och fritids- och rekreationslivet. Bolaget ansöker om tillstånd till vindkraftverk som inte finns och det gör att alla beräkningar och påståenden i ansökan inte kan anses vara tillförlitliga. Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver konsekvenserna av något som inte finns. Ansökan kan omöjligt nå upp till den nivå som krävs för att kunna göra bedömningar av en kommande verksamhets påverkan och konsekvenser som kan ligga till grund för ett tillstånd.

Medvetet vilseledande

Ansökan måste betraktas som ett vilseledande dokument som har svårt att redogöra för det som kan komma att bli en verklighet i kommande år. Verken kommer förmodligen bara att fungera i 15 år.

Man kan inte hävda att det redan finns så mycket som motverkar miljömålen, fartygutsläpp, övergödning, plaster, m.m. så det spelar ingen roll om man etablerar en miljöfarlig elproduktionsindustri i havet. Vindkraftens påverkan ska läggas ovanpå all redan existerande påverkan. Ansökan kan inte behandlas separat. Detta är ett cyniskt synsätt och vindkraftverken kommer även att motverka de

härlighetsvärden och omvårdnaden om havet som människor byggt upp under hundratals år. Allt kan raseras med ett tillstånd från en domstol.

I de havsplaner som finns går det att utläsa att det finns möjligheter att utvinna energi i vissa områden men i alla dessa finns det andra konkurrerande värden, riksintressen och etablerande verksamheter att ta hänsyn till. Det finns inget område där energiutvinning kan göras ostört. Sökandens fokus är att bortse från allvarliga konsekvenser och leda alla in på en felaktig tankegång så att tillstånd kan erhållas. Detta är tydligt och lätt att genomsåda.

Koldioxidbalans

Anledningen till varför man bygger vindkraftverk är för att minska CO₂ i atmosfären. För att visa att detta projekt verkligen minskar CO₂ måste en CO₂-balans upprättas. Hur mycket CO₂ kommer verksamheten i ett livscykelperspektiv att släppa ut och hur mycket kommer man att minska CO₂-utsläppen i andra verksamheter? Särskilt vad som kan komma från havsbotten ska klargöras. Balansen är helt avgörande för tillåtligheten av detta projekt och måste redovisas omgående.

När man räknat fram nettot ska detta ställas i ett proportionalitetsperspektiv för att bedöma om det verkligen är rimligt att bygga vindkraftverk enligt ansökan.

Vindkraftsverkens placering

Bolaget ska även visa att man kan utnyttja området optimalt där verksplaceringen är av största vikt. Avstånden mellan verken är för korta i denna ansökan. Ny placering måste visas.

Fakta och frågor

Denna ansökan med enorma ingrepp i havsmiljön borde ha någon form av opartisk revision innan ansökan lämnades in. Detta finns inte och därför ställs det krav på att domstolen ska kunna hantera detta stora mål. Ansökningar av detta slag är sällsynta och detta kan t.o.m. vara den första av denna storlek frånsett den i Hanöbukten

(Skåne/Blekinge, 700 verk) som försvaret med goda skäl stoppade för några år sedan.

Därför är det av störst vikt att försiktighetsprincipen används på bästa sätt i just detta mål. Man kan inte lämna fältet fritt för denna miljöfarliga industri utan här måste man sätta ner foten och sätta en gräns för vad som är tillåtet med tanke på vad som anförts ovan. Om man använder försiktighetsprincipen och visar ett WCS kommer ansökan att få avslag. Bolaget har varken kunnat visa att platsen är lämplig eller att etableringen är proportionerlig till konsekvenserna vilket med all önskvärd tydlighet härmed redovisats.

I slutet finns en referenslista. Detta är bara en uppräkningslista utan hänvisningar. Har Bolaget verkligen använt sig av något i referenslistan eller är detta bara ett spel för gallerierna? Enligt Bolaget är det inga som helst problem med att etablera max 50 verk i ett kustnära område. Nästan all påverkan är ringa, försumbar eller obefintlig. FSL är av motsatt åsikt. Till sist, vilken är klimatnyttan? Att ange en mängd sparade CO2 är inte tillräckligt. Man måste föra ett resonemang kring klimatnyttan. CO2 utsläppen ökar med tillverkning och grävning i havet samt under drifttiden. Det är nettobesparingen som är intressant för att kunna bedöma lämpligheten med den sökta etableringen, Storgrundet. Detta ska ställas i relation till alla negativa konsekvenser. Svaret måste bli ett avslag enligt vår mening.

Privatpersoner

Ett stort antal privatpersoner har yttrat sig i målet av yttrandena framgår det att mark- och miljödomstolen bör avvisa målet eftersom samrådet inte genomförts på ett sätt som miljöbalken kräver och att miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller de krav som miljöbalken ställer samt att domstolen ska avslå ansökan i sin helhet eftersom störningarna på människors hälsa och den yttre miljön är så grava att de inte kan tolereras.

Ett stort antal privatpersoner yrkar på ekonomisk ersättning med anledning av försämrade fastighetsvärden vid etablering av vindkraftsparken.

Samrådets genomförande

Med hänvisning till projektets långa ledtider vad gäller förstudie, projektutveckling, genomförande, driftskede och avveckling samt inte minst tillståndsprövningen är den planerade samrådsperioden på 47 dagar alldeles för kort. Det finns ingen möjlighet att nå ut med information och genomföra samråd för ett så stort och för bygden viktigt projekt på så kort tid. Detta gäller givetvis samråd både för myndigheter, särskilt berörda, företag, organisationer och allmänhet.

Samrådsprocessen för ett så här stort projekt minst bör omfatta sex månader.

Samråd med närboende och allmänhet har endast skett via telefon, e-post och digitala möten är vilket är oacceptabelt. Bolaget har medvetet kortat ned samrådsprocessen till ett absolut minimum och använder covid-19 pandemin som ursäkt för att endast erbjuda närboende och allmänhet samrådsmöjlighet via telefon och digitalt.

Inget samråd har skett med fastighetsägarna för öarna Vattharet, Stora och Lilla Lappsjär samt Fursjär och Mjölkudden vilka påverkas av denna etablering.

Samrådets innehåll

Bolagets projekt har under tid väsentligen förändrats, både avseende projektet/projektens lokalisering, omfattning och utformning. I det skriftliga felaktiga och ofullständiga samrådsunderlaget är redovisningen av påverkan eller konsekvenser för miljö eller människa med anledning av den tilltänkta exploateringen bristfällig. Samrådsunderlaget är mer en sammanställning av allmän information och olika mer eller mindre tillförlitliga fakta om bl.a. riksintressen (allmän farled, yrkesfiske, friluftsliv, naturvård), Natura 2000, naturreservat mm. Därmed uppfylls inte kravet på underlag för samrådet enligt 8-9§§ miljöbedömningsförordningen (2017:966) eftersom uppgifter saknas om:

- verksamhetens eller åtgärdens utformning och omfattning och lokalisering
- miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade,
- vad i miljön som kan antas bli betydligt påverkat,

- de betydande miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser, i den utsträckning sådana uppgifter finns tillgängliga
- åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter, i den utsträckning sådana uppgifter finns tillgängliga, och
- den bedömning som den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden gör i frågan om huruvida en betydande miljöpåverkan kan antas.

Detta kommunicerades till Bolaget, som kompletterade underlaget men samtidigt motsatte sig en förlängd samrådstid.

Miljökonsekvensbeskrivning-ansökan

Den inlämnade miljökonsekvensbeskrivningen är undermålig där man fragmentariskt har bedömt risker för djur, fiskar och människor och de inventeringar som krävs har inte utförts därför kan inte miljökonsekvensbeskrivningen godkännas. Bolaget kan inte ansöka om tillstånd för vindkraftverk med en helt oprövad teknik, som ännu inte finns utvecklad. Domstolen inte kan pröva en ansökan om en miljöfarlig verksamhet, där huvudbeståndsdelen (vindkraftverken) inte finns tillgängliga överhuvudtaget. När tekniken för dessa vindkraftverk inte kan definieras, så kan inte heller påverkan och konsekvenserna överblickas och bedömas.

Buller

Etableringen av vindkraftsindustri innebär betydande buller, transport av såväl hörbart som lågfrekvent infraljud över öppet vatten, ibland med stöd av vinden i samma färdriktning som ljudet, som påverkar kropp, hälsa och mående. Det är inte tillräckligt utrett hur vindkraftverken kommer avge ljud. De kalkyler som presenterats beaktar i första hand hörbart ljud, emedan de inte alls i samma utsträckning beaktar och presenterar effekterna av lågfrekventa infraljud likväl som de interferensfenomen och förstärkningseffekter som kan uppstå av flera intill varandra närliggande vindkraftverk som alltså förstärker alstringen av ljud. Dessa

risker är inte tillräckligt preciserade och kvantifierade för att kunna utgöra underlag för tillståndsprövning

De medicinska riskerna, som består av bl.a. störd hjärtrytm, som infraljudets påverkan från vindkraftverken, allmänt störande buller och blinkande ljus nattetid är inte utredda i miljökonsekvensbeskrivningen.

Fåglar

En idag växande havsörnsstam (i närområdet finns ett 15 tal par) redovisas inte i miljökonsekvensbeskrivningen. Med flera nyetablerade reden existerar i direkt närhet av industrin, som ett exempel finns sedan några år ett nyetablerat rede på Grimshararna, endast 5 distansminuter från närmaste industrietablering. Dessa örnar jagar regelmässigt utmed öarna i havsbandet. Med tanke på de stora jaktområden örnar kräver för sin överlevnad skulle ett godkännande av projektet riskera dessa örnars överlevnad.

Avveckling

Bolagets ansökan har ofullständig redogörelse för hur saneringen kommer att gå till.

Miljögifter i samband med etablering, drift och avveckling

Miljögifter i samband med etablering, drift och avveckling är inte tillräckligt preciserade och kvantifierade för att kunna utgöra grund till bedömning av miljöpåverkan. Miljögifter kommer som direkta utsläpp från etablerings- och avvecklingsfartyg, likväl som från byggnads och rivningsprocessen eller i samband med haverier. Och även under driften genom utsläpp av oljor från transformatorer, turbiner, och andra rörliga roterande delar, likväl som plaster och kompositer som avsöndras från rotorbladen.

Miljögifter inbäddade och sedimenterade i havsbotten

I havsbotten ligger miljögifter inbäddade och bundna i sediment som riskerar röras upp i samband med etablering-byggnation, drift-underhåll och avveckling-rivning. De senast 150 åren har det funnits många pappersmassfabriker, sågverk, mm som släppt ut miljögifter i sträckan Norrsundet, Vallvik, Sandarne, Iggesund. Då detta

har upphört sedan 20 år ligger det nu inbäddat och bundet på botten. Riskerna är stora att röra upp mängder sediment som är förorenat då man bygger storskalig vindkraft efter denna sträcka.

Halterna av föroreningar i tex fisk har sjunkit de senaste åren och det vore inte bra om det blev sämre. Byggde man längre ut med flytande fundament till vindkraftverk blev riskerna mindre. Påverkan av detta är inte tillräckligt preciserade och kvantifierade för att kunna utgöra en rättvisande miljökonsekvensbeskrivning för tillståndsprovning.

Grundvattenås

Under Storgrundet finns en grundvattenås som sannolikt står i förbindelse med ett stort antal dricksbrunnar och vattentäkter, och som därmed kan påverkas negativt genom de omfattande ingrepp som etablering, drift och rivning samt sanering innebär av en storskalig vindkraftsindustri på Storgrundet. Detta gäller ingreppen som sådana på havsbotten som riskerar att punktera grundvattenåsen som då kan kontamineras av havsvatten, såväl som av miljögifter direkt från vindkraftsetableringen, såväl som av de miljögifter som ligger inbäddade och sedimenterade i havsbotten efter utsläpp från den 150 åriga omfattande pappersmassa- och sågverksindustri som funnits längs Gävleborgs- och Söderhamnskusten. Dessa risker är inte tillräckligt preciserade och kvantifierade för att kunna utgöra underlag för tillståndsprovning.

Skeppsvrak

I områdena kring Storjungfrun och Storgrundet finns en mängd skeppsvrak som förlist genom några hundratal år tillbaka. Dessa utgör stort historiskt intresse och värde för undersökningar och arkeologiska utgrävningar. Dessa skeppsvrak i etableringsområde är inte tillräckligt kartlagda preciserade och för att kunna utgöra underlag för tillståndsprovning

Avslag för ansökan

Den planerade vindkraftsparken Storgrundet kommer i stor omfattning att påverka möjligheten att nyttja fastigheter negativt. Det är en stor oro över den stora

exploateringen, vindkraftverkens storlek samt de stora turbinerna. Den strider mot Söderhamns kommuns gällande översiktsplan för vindkraftverk som inte behandlar vindkraftverk över 150 meters höjd.

Ingen kan överblicka konsekvenserna och de negativa effekterna eftersom denna typ av vindkraftverk inte finns idag (ingen forskning/erfarenhet). Påverkan på människors hälsa genom fr. a bullerstörningar, (infraljud, det ljud vi kan höra och ultraljud), värdefull natur och djurliv både på land och i Bottenhavet, landskapsbild med bl.a. ljusstörningar, friluftslivet samt turism och näringsliv som är beroende av kusten kommer att påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Höga halter av miljögifter riskerar att ut i havsvattnet och förorena inte bara havsvattnet utan även växter, djur och människor (från ex. kabeldragning och ökad trafik i hamnen).

Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden
Hushållningsbestämmelser med mark och vatten föreskriver att stora områden som är opåverkade eller nästintill opåverkade av exploatering eller andra ingrepp i miljön så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan skada områdets karaktär. Områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Området för den tilltänkta vindkraftsetableringen är opåverkade av exploatering eller andra ingrepp och bör därför skyddas.

Allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet

Den föreslagna storleken på vindkraftsturbiner finns ännu inte på marknaden. I dagsläget finns det ingen praktisk kunskap av hur den storleken på vindkraftsverk fungerar och ännu mindre om den miljöpåverkan som dessa gör på omgivningen. Bolaget uppfyller inte kunskapskravet. Mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan p.g.a. att Bolaget inte uppfyller kunskapskravet.

Ansökan bör också avslås då kunskapskravet inte uppfylls på grund av bristande undersökningar av fladdermössens förekomst.

Val av plats

Havsplanen ska bidra till långsiktigt hållbar utveckling och att många olika intressen ska samsas om havet. Den ska också underlätta beslut om större och långsiktiga projekt. I ljuset av de enorma vindkraftparker som projekteras längre ut på havet vore det därför ytterst olyckligt om dessa innersta, förhållandevis små och skärgårdsnära parker (Storgrundet, Utposten 2, Gretas klackar 2 och 1) med i sammanhanget små bidrag till statsförvaltningens ambitioner, av kumulativa skäl kom i vägen för större satsningar längre ut.

Då mycket av praxis för etableringar av vindkraft till havs saknas är mycket viktigt att samtliga etableringsplaner för havsbaserad vindkraft i region Gävleborg samprövas hos mark- och miljödomstolen. Enligt Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad säger att en hållbar vindkraftsutbyggnad fördelas jämnt över hela landet, på land och till havs. Den hållbara utbyggnaden ska också ske med hänsyn till människors hälsa och livsmiljö när det gäller buller, upplevelser av landskapet och möjligheter att utöva friluftsliv. Den hållbara utbyggnaden av vindkraft ska slutligen också vara väl förankrad i området där den byggs. Bolagets ansökan möter inte den nationella strategin. Med stöd av ovanstående yrkas att Bolagets ansökan avslås i sin helhet.

Både Gävle och Söderhamns kommuner är i grunden positiva till vindkraft i sina översiktsplaner. Vindkraftsplanen för Söderhamns Kommun är från 2014. I den planen finns vindkraftverk som är 90 m.ö.h. respektive 120 m.ö.h. och bristande helhetsbedömning av samtliga potentiella vindkraftsparker. Gävle kommun har inte gjort någon egen vindkraftsplan utan hänvisar till Havs- och Vattenplanen. Någon helhetsbedömning, med hänsyn till möjligheten att bygga vindkraftsparkerna längre ut från kusten, har ingen av kommunerna gjort i nutid.

Störningar

Det berörda kustområdet har natur med många värden, biologiska, kommersiella och sociala. Det rörliga friluftslivet behövs och blir viktigare och viktigare i framtiden. Med de föreslagna kustnära etableringarna blir påverkan mycket negativt. Områdets naturreservat, skyddad natur och gammal kulturmiljö riskeras att förstöras för all framtid.

Landskapsbild

Etablering i området kommer totalt dominera landskapsbilden genom att verken syns dagtid och ljuset nattetid där framförallt det blinkande ljuset är störande. Ett ännu större landområde kommer beröras om man också väger in den kumulativa effekten av Utposten 2. Redan det är ett skäl att avslå båda ansökningarna.

Det ska beaktas att de väsentligt största effektmässiga planerna för exploaterande part i Bottenhavet ligger längre ut, att då med kustnära vindkraftsparker riskera denna kuststräckas karaktär och naturvärden är totalt bakvänt ur ett försiktighetsperspektiv. Även dessa yttre parker kommer att påverka kustens karaktär om än i mindre grad. En samordning bör ske då de kumulativa effekterna över tid är reella och inte kan bortses ifrån i handläggningen. Här kan ställas krav på samordning av exploaterande företag. Utbredningen av dessa områden är mångdubbelt större och risken är helt uppenbar att dubbla roterande horisonter på två olika nivåer uppstår efter nära på hela detta kustområde från Skutskär till Hudiksvall.

Om alla etableringar går igenom kommer 1000 tals människor vara omringade av vindkraftverk i sin närmiljö. Lämpligt är självklart då att avslå de projekt som uppenbart ligger närmast befolkningen.

Buller

Det är sjöbris på dagtid, i princip dagligen från april till september, vilket betyder att ljudet får medvind in mot land. Den som är van vid sjön, vet att ljud hörs otroligt

långt i medvind. Dessa ljud kommer att låta som om vingarna är direkt utanför fönstren.

Planerade vindkraftverk är både väldigt stora samt många till antalet som ger en stor utbredning av infraljudet som är oacceptabelt. Detta infraljud påverkar både människor och djurliv.

De föreslagna storlekarna på vindkraftsverk finns ännu inte verkligheten med den följden att alla bullerbedömningar blir teoretiska bedömningar utan verklighetsanknytning. Ansökan bör avslås p.g.a. att bedömningen av de kumulativa effekterna av vindparkerna i närområdet till Storgrundet är mycket bristfällig och bullerbedömningar baseras på vindkraftsturbiner som är fortfarande endast som prototyp eller på ritbordet.

Fisket

Att bygga dessa parker så pass nära land kommer troligtvis att påverka det lokala fisket negativt. I detta läge då situationen för fisket redan är ansträngt, speciellt vad gäller strömmingen, vore det olyckligt om man förstörde möjligheterna för fisket nu och i framtiden. Näringen måste ha möjlighet att utvecklas och utan fisk och fiskemöjligheter så är blir det ju omöjligt. Naturligtvis är det ju många frågetecken och ingen vet riktigt hur resultatet blir. Dessutom finns möjligheten att lägga dessa längre ut med mindre påverkan på det kustnära fisket.

Fisk

Ansökan bör avslås p.g.a. bristande helhetsbedömning av vindkraftsparkens påverkan på fisk och yrkesfiske.

Dessa grundområden runt Storgrundet är ett välkänt reproduktionsområde för bl.a. strömming och sik. Områdets fiskebestånd kan skadas av grumling och vibrationer från projektets olika verksamhetsfaser.

Underlaget för bedömning av påverkan på fisk är undermåligt eftersom nätprovfiske är gjort alldeles för få gånger och felaktiga tidpunkter. Nätprovfiske borde göras

olika säsong för att undersöka om vår och/eller höstlekande fisk förekommer i området.

Utdrag ur Havs och vattenmyndighetens uttalande om Storjungfrun och Kalvhararna: ”*Storjungfrun, Kalvhararna och Storgrundet ligger i Bottenhavet där sik är en av de viktigaste arterna för såväl yrkesfisket som för fiske till husbehov. I yrkesfisket fångas den mesta siken under sommaren, medan fiske för husbehov främst sker under hösten. Fritidsfisket är uppskattningsvis tre gånger så stort som yrkesfisket i området. 95 procent av fångsterna görs med mängdfångande redskap, främst nät. Fisket sker huvudsakligen under senhösten när siken leker. Orsaken till det minskande sikbeståndet är inte fastslaget. Förutom fisket så kan storskaliga miljöförändringar inte uteslutas, och inte heller den ökade populationen av säl och skarv. Men även om fisket inte ensamt har orsakat tillbakagången för sik i Bottenhavet så finns det skäl att tro att fisket varit en bidragande orsak till den negativa utvecklingen. I områden med särskilt försvagade bestånd behövdes en fredning året om eftersom den havslekande siken inte flyttar sig efter sin lekperiod. Så för att skydda siken under hela året blev Storjungfrun, delar av Kalvhararna och hela Storgrundet helt fiskefria områden år 2011 och var det fram till hösten 2016. Samtidigt infördes en lekfredning för sik mellan 15 oktober och 30 november i hela södra Bottenhavets kustvattenområde, och det är dessa bestämmelser som nu gäller även i det område som till 2016 var helt fiskefritt.*” Analogt med resonemanget ovan, torde det stå uppenbart att byggnation av fundament inte kan bedömas som annat än ”storskalig miljöförändring”. Slutsats bör vara att bygga fundament för vindkraft just där skulle ytterligare riskera beståndet av sik i området.

Fåglar

Det har skett en markant ökning av stora sjöfåglar i området. Däribland svanar och havsörnar. Havsörnar är nu en daglig syn efter en gemensam insats att mata och förstärka beståndet i vår skärgård. Det råder inget tvivel om att en industriell vindkraftsanläggning på Storgrundet kommer att vara i fåglarnas väg då flytstråket går över ön Storjungfrun för otroligt många fågelarter som också återfinns längre in i landet.

Ansökan bör avslås eftersom för få fågelinventeringar har genomförts för att kunna utvärdera vindparksanläggningens påverkan på fåglar.

Fladdermöss

Erfarenhet från de som bor på öarna är att fridlysta fladdermöss är mycket vanliga i området. Med tanke på det korta avståndet till Storjungfrun torde inte konsekvensen vara försumbar. Att genomföra närmare studier efter uppförandet är en mycket dålig idé.

Skyddad natur

Det finns ett flertal områden med skyddad natur vars skyddsvärdens skulle ta skada av en etablering av Storgrundets vindkraftpark. Istället skall exploatering längre ut till havs prioriteras eftersom utvecklingen av tekniken går fort framåt.

Mikroplaster

Ett stort tekniskt problem för vindindustrin är att rotorblad eroderar vilket bland annat leder till att effektivitet och verkningsgrad försämras. Enligt uppgift tappar ett rotorblad under sin levnad ca 10 procent av sin ursprungliga vikt.

En okontrollerad spridningen av mikroplaster och då i synnerhet den spridning som sker i form av nanopartiklar bemängda med bisfenol A kommer att leda till en ekologisk kollaps vilket inte kan accepteras. Med tillräckligt stor mängd bisfenol A i ett vatten hotas hela beståndet av fiskar, vattenlevande däggdjur och sjöfåglar. Konsekvenserna av dessa utsläpp kan inte tillåtas.

Bottenhavet som dricksvatten och för sanitära ändamål

Inom två mils radie från den tilltänkta projekteringen på Storgrundet finns det över 50 fastigheter som nyttjar havet för dricksvatten. Det är både permanentboende och sommarboenden. Av erfarenhet stängs anläggningen av då det blåser syd, syd ost och ost då filtret fort slamrar igen. Det är riktningar från havet där Storgrundet ligger.

Bolagets yrkanden

Tiden för anmälan av anspråk för oförutsedd skada bör förlängas tills vindparksanläggningen är helt avvecklad och naturen återställd i samråd med tillsynsmyndigheter. Oförutsedda skador kan uppkomma under hela livscykeln för vindparksparken.

Villkor

Säkerhet för avvecklingskostnader

Ansökan ska i första hand avslås p.g.a. bristfällig utredning av ekonomisk säkerhet för avveckling av vindkraftpark alternativt besluta att Bolaget ska till Länsstyrelsen redovisa en utredning av en oberoende part angående totalkostnad för avveckling av vindkraftsanläggningen och delegera frågan angående storleken på säkerhet för avveckling av vindkraftspark till Länsstyrelsen. Om parterna inte kan enas hänskjuts frågan till domstolen.

Den föreslagna säkerheten på fem Mkr per vindkraftsverk är orimligt låg för att garantera en fullständig avveckling av anläggningen. Vattenfall har avvecklat Sveriges första havsbaserade vindkraftspark, och den uppskattade kostnaden för den avvecklingen är helt annan än de föreslagna 5 Mkr.

En mer rimlig storlek på säkerhet för avveckling skulle vara 300 000 eur/ MW dvs för 51 st. 20 MW, borde förslag till säkerhet vara mellan 3-4 miljarder kronor dvs 60 Mkr per 20 MW vindkraftverk. För sekundäralternativet borde förslag till säkerhet vara mellan 1-1,5 miljarder kronor.

Säkerhet för avveckling av vindkraftsparken ska ställas i sin helhet innan tillståndet får tas i anspråk och redan innan förberedande arbeten (utom mätstation) påbörjas.

Ekonomisk skada

Ett flertal fastighetsägare har lämnat in ersättningskrav med anledning av att de bedömer att deras fastigheter kommer att förlora i värde vid en etablering av vindkraft vid Storgrundet. Som stöd för detta har det refererats till bl. a. en studie från KTH av professorerna H.W. och Ma.W. som presenteras

i en artikel i den vetenskapliga tidskriften Sustainability, 18 juni 2021, ett yttrande från en länsstyrelse i samband med samråd för havsplan för Bottniska viken Dnr 1290-2018 och en artikel i Dagens Juridik 2022-06-28 ”Ny forskning öppnar för skadeståndsanspråk mot vindkraftsbolag” av D.L. och U.S. beskriver det fortsatta arbetet som görs av KTH.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Länsstyrelsens yttranden

Bolaget noterar att länsstyrelsen anser att vindkraftparken inte bedöms medföra en stor påverkan på marina däggdjur, bottenfauna, undervattensväxtlighet och habitat samt kan tillåtas ur ett fisk- och fiskeperspektiv. Länsstyrelsen ser också positivt på etableringen av en vindkraftpark inom ansökt område ur ett hållbarhetsperspektiv. Länsstyrelsen har därutöver framfört synpunkter avseende fladdermöss, ljud och ekonomisk säkerhet som bemöts i det följande.

Fladdermöss

Länsstyrelsen har, i tillägg till tidigare yttranden, anfört att området vid Storgrundet inte är känt för att utgöra något flyttstråk för fladdermöss. Länsstyrelsen konstaterar också att det inte är ett sannolikt flyttstråk för fladdermöss då det är långt mellan Sverige och Finland där Storgrundet befinner sig. Länsstyrelsen har dock framfört att det har påträffats arter som trollpipistrell vid kusten vid Vallvik och att det är möjligt att arten flyger vid Storgrundet då arten är en känd långdistansflyttare som migrerar över Östersjön vid kända flyttstråk.

Länsstyrelsen har föreslagit kompletteringar till villkoret avseende fladdermöss som innebär att ett treårigt undersökningsprogram med aktiv driftstyrning (s.k. bat-mode) ska tillämpas under perioderna 15 april-31 maj samt 1 augusti-15 oktober. Länsstyrelsen anser att detektorer bör finnas på 10 procent av vindkraftverken, att data över temperatur, vindstyrka och regnmängd ska samlas in under ovan angivna perioder, samt att en utvärdering av driftstyrningen ska göras efter varje säsong. Om en mycket hög aktivitet skulle observeras vid ett eller flera vindkraftverk anser länsstyrelsen att en direkt observation (av en fysisk person) bör göras.

Som Bolaget har redogjort för i underlaget till ansökan bedöms vindkraftparken medföra en mycket låg kollisionsrisk för fladdermöss, bl.a. då det bedöms som osannolikt att fladdermöss skulle röra sig så långt ut till havs som till vindkraftparken. Studier visar att den huvudsakliga aktiviteten för fladdermöss till havs äger rum under sensommaren och tidig höst, när yngelkolonier blir mobila. Vissa arter av fladdermöss kan flyga många kilometer från sina viloplatsen för att födosöka, men de flyger endast ut över havet för att födosöka under varma nätter med mycket låg vindhastighet. Sannolikheten för att fladdermöss vid kusten skulle flyga så långt ut som till Storgrundet för att födosöka bedöms som låg och att det i så fall inträffar vid gynnsamma väder- och vindförhållanden för födosök. Sannolikheten för förekomst av fladdermöss vid Storgrundet under våren förväntas vara liten då det saknas förutsättningar för fladdermöss att födosöka i området under denna period samt då det inte sker någon nämnvärd migration över vindkraftparken.

När det gäller migrerande fladdermöss förekommer inget känt migrationsstråk över Storgrundet. Migrationsstråken för fladdermöss ligger över Kvarken norr om Gävleborgskusten, över Åland och över Kalmarsund i södra Östersjön, Åland och Kvarken utgör mer naturliga migrationsrutter för fladdermöss över Östersjön, då de platserna erbjuder fler möjligheter till rastplatser på landmassor på väg över havet än på öppet hav vid Gävleborgskusten.

Migrerande fladdermöss förflyttar sig ofta längst kustlinjer för att övervintra på varmare platser och kommer framför allt röra sig söderut. Det bedöms vara osannolikt att fladdermöss skulle migrera genom området för Storgrundet, då detta skulle innebära långa flygturer över öppet vatten. I de fall fladdermöss skulle förekomma så långt ut från land som vid vindkraftparken utgörs det sannolikt av födosökande individer vid tillfällen när förhållandena är optimala i fråga om tid på dygnet, väder och årstid.

Länsstyrelsen anser att undersökningsprogrammet bör omfatta två perioder (vår respektive höst) då migration kan ske. Mot bakgrund av att fladdermöss även kan

födosöka till havs anser dock Bolaget att en undersökning av eventuell förekomst av fladdermöss inom Storgrundet och vindkraftparkens påverkan på fladdermöss bör ske under en längre sammanhållen period. Bolaget föreslår därför istället en justering av villkoret som innebär undersökning av fladdermöss under perioden 15 maj-15 oktober. Detta skulle undersöka om fladdermöss flyger förbi området under vår- och höstmigration samt om födosökande individer befinner sig i området på sommaren.

Vad avser tillämpning av driftregering (bat-mode) anser Bolaget att en sådan driftreglering enbart är motiverad under den senare period som länsstyrelsen föreslagit, dvs. 1 augusti-15 oktober. Detta är en fullt tillräcklig försiktighetsåtgärd för att undvika en negativ påverkan på eventuell förekomst av fladdermöss vid vindkraftparken. Sannolikheten för förekomst av fladdermöss inom vindkraftparken vid andra perioder på året är minimal och därmed är en driftreglering med bat-mode inte miljömässigt motiverad under vårperioden 15 april-31 maj. Om det mot förmodan skulle visa sig att fladdermöss förekommer under andra perioder på året än sensommar och tidig höst föreslår Bolaget en ändring av delegationsvillkor D2 som innebär att länsstyrelsen har möjlighet att föreskriva bat-mode även under perioden för potentiell vårmigration.

Buller ovanför vatten

Länsstyrelsen yrkar på ett annat villkor vad gäller ljud ovanför vatten och anför att ljudnivån från vindkraftverken inte ska ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå än 35 dB(A) utomhus inkluderat öar större än 2 500 m². Länsstyrelsen hänvisar till Naturvårdsverkets vägledning om buller och särskilt till riktvärdena som gäller i förhållande till friluftsområden och menar att hela den berörda kuststräckan på fastlandet inklusive öar, bl.a. Storjungfrun, Kusön och Kusö Kalv, faller in under definitionen av friluftsområden.

Bolaget motsätter sig länsstyrelsens förslag då villkorsförslaget bygger på en alltför oklar motivering och behov samt skulle innebära en villkorsskrivning som inte har någon motsvarighet i tidigare praxis. Enbart den faktor att en ö är större än 2 500 m²

medför inte att det är ett område som nyttjas mer frekvent för friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet.

Det förekommer tvärtom ett begränsat friluftsliv i vindkraftsområdet eftersom det ligger långt ut från kusten. Att som länsstyrelsen dra slutsatsen att hela den berörda kuststräckan inklusive öar faller in under definitionen (för områden där låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet m.m.) måste anses alltför vidsträckt. Att begränsa detta genom att införa en storleksbegränsning för öar kan inte anses ändamålsenligt eller grundat i ett reellt behov av att skydda särskilt tysta områden. Det avgörande bör snarare vara hur ett visst område nyttjas och i vilket syfte. Bolaget delar således inte länsstyrelsens tolkning och anser att Naturvårdsverkets vägledning inte syftar till en sådan tillämpning.

Oaktat ovan kommer ljud från vindkraftverken inte att överstiga 35 dB(A) vid någon ö (oavsett storlek). Förutom att det föreslagna villkoret inte är ändamålsenligt saknar det således även ett reellt syfte och behövs inte för att säkerställa en låg ljudnivå för friluftsliv vid närliggande öar eller inom något annat område vid kusten. Bolaget anser därför att det saknas skäl att föreskriva ett annat villkor ifråga om ljud från verksamheten än det långtgående villkor om 35 dB(A) vid bostad som Bolaget har föreslagit i ansökan.

Bolaget åtar sig att följa Naturvårdsverkets angivna värden om buller från byggplatser. Bolaget har justerat formuleringen i villkor på så vis att Naturvårdsverkets värden blir begränsningsvärden för buller från anläggningsarbeten. Villkoret överensstämmer med tillståndspraxis. Då verksamheten är mycket varierande, samt att ljudnivån från anläggningsarbeten kan skifta exempelvis beroende på bottenförhållanden och placering, anser Bolaget att det är rimligt om tillsynsmyndigheten får medge undantag för bullrande arbeten vid andra tidpunkter och för tillfälliga överskridanden av de riktvärden som följer av de allmänna råden

Bygg- och miljönämnden, Söderhamns kommun yttrande

Fisk

Bygg- och miljönämnden påstår att underlaget avseende fisk inte skulle vara aktuellt och att senare undersökningar än det provfiske som genomfördes 2007 och gonadundersökningarna år 2012 behöver genomföras. Bolaget vill erinra om att undersökningar av fisk även utförts år 2020, bland annat under strömmingens vår samt höstlek.

Vad avser påverkan från undervattensljud på fisk hänvisas till Bilaga MY1 (PM ”Påverkan på fisk från undervattensljud”) till Bolagets yttrande Y1. C.3

Avvecklingskostnad kablar och återvinning

Bygg- och miljönämnden har efterfrågat förtydliganden om kostnaden för upptagning av kabelnätverket är inräknat i summan för kostnaden för avveckling av vindkraftparken, samt vad som menas med att nedmonterade delar av vindkraftparken ska återvinnas så långt det är möjligt och ekonomiskt rimligt

Bolaget bekräftar att kostnaden för upptagning av kablar är inkluderad i de beräknade avvecklingskostnaderna, bland annat för momenten mobilisering, demontering, transport, återvinning och personalkostnader.

Idag kan ett vindkraftverk återvinnas till 85-90 procent. Detta inkluderar bland annat fundamentet, tornet, växellådan, generatoren och andra tekniska komponenter. Historiskt sett har det varit utmanande att återvinna rotorblad eftersom de består av en blandning av hårdplast och glasfibrer. Flera vindkrafttillverkare, däribland Vestas, har mål om att endast tillverka ”zero-waste-turbiner”. Detta innebär att turbinerna ska återvinnas, repareras eller återanvändas, utan att förbrännas eller deponeras.

Vidare har vindkraftsbranschen i Europa åtagit sig att införa ett deponiförbud för vindkraftsblad till 2025 för att påskynda utvecklingen mot cirkularitet. I framtiden förväntas helt återvinningsbara vindkraftsblad installeras för vindkraftverk till havs.

Vilken teknik och förutsättningar för återvinning som kommer råda vid tidpunkten för avvecklingen kan dock inte förutses redan i detta skede. Bolaget har dock förtydligat förslag till villkor så att vindkraftverken och dess komponenter ska återvinnas i den mån det är möjligt.

Yttranden avseende sjöfart

Riksintresse sjöfart

Sjöfartsverket har anfört att området för vindkraftparken bör justeras åt norr så att det inte överlappar med riksintresset fartygsstråk 53.

Bolaget delar inte Sjöfartsverkets uppfattning om att vindkraftparken behöver justeras så att den inte överlappar med riksintresse sjöfart. Bolaget vill för det första framhålla att även området för vindkraftpark Storgrundet utgör ett riksintresseområde då det sedan många år tillbaka är utpekade som riksintresse för energiproduktion (vindbruk). Även om riksintresseområdena delvis överlappar är det Bolaget uppfattning att stöd saknas för sjöfartsmyndigheternas uppfattning att vindkraftparken skulle inverka menligt på intressena kopplade till riksintresset för sjöfart.

Bolaget anser att de verksamheter som riksintresseanspråken syftar till att tillgodose (dvs. för sjöfart respektive energiproduktion) kan samexistera i området. För det fall domstolen likväl skulle anse att riksintressena för energiproduktion respektive kommunikationer inte är förenliga, får det anses uppenbart att företräde ska ges för utbyggnaden av vindkraft. Detta eftersom ett sådant utnyttjande av området på lämpligast sätt främjar en långsiktig hushållning av området och den fysiska miljön i övrigt enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.

Vindkraftparken kommer inte att inverka på syftet och funktionen för riksintresse sjöfart

En del av projektområdet för vindkraftpark Storgrundet överlappar i norr med riksintresse för sjötrafikstråk nr 53 (Grundkallen - Söderhamn/Hudiksvall) samt i

söder även farled 634 (Storjungfrun - Ljusnefjärden - Orrskär). Bolaget har uppdragit åt SSPA (nu en del av RISE Research Institutes of Sweden AB) att närmare analysera vindkraftparkens påverkan på dessa riksintresseanspråk.

För bedömning av påverkan på ett riksintresse är det nödvändigt att beakta vad riksintresset har för syfte och funktion att upprätthålla och tillgodose. För vägledning i dessa bedömningar av riksintressen har berörda sektorsmyndigheter tagit fram underlag. Sådana vägledningar har Trafikverket upprättat ifråga om riksintresse för kommunikationer och dess utpekande. Trafikverkets funktionsbeskrivning för ”sjötrafikstråk” är att främst tillförsäkra lämpade stråk för sjöfarten. För ”farleder” är funktionen en del av sjötransporten i transportsystemet, dvs. den del som börjar eller slutar i hamnen. Funktionen för riksintresse sjöfart är således att sjötrafik ska ha lämpliga och navigerbara vägar samt att hamnar och ankringsplatser ska kunna nås av fartyg för att dessa ska kunna upprätthålla sin funktion i transportkedjan, se närmare beskrivning.

Sjöfarten i området omkring vindkraftpark Storgrundet är begränsad och farlederna trafikeras med förhållandevis få fartyg, färre än ett per dag. SSPA har i sin analys, konstaterat att de områden som markerats som riksintresse och som ligger inom samma område som vindkraftpark Storgrundet inte följer faktiska rörelsemönster hos fartyg. Riksintresseområdena har istället markerats ut för att på ett översiktligt plan tillse att funktionen, dvs. tillgång till hamn, kan upprätthållas. Funktionen för sjöfartsstråk och farled kommer emellertid inte att påverkas om vindkraftparken byggs, eftersom framkomligheten för gods och transporter kommer att kunna upprätthållas på samma sätt som idag, i synnerhet eftersom det finns stora och väl tilltagna ytor för fartygstrafik omkring vindkraftparken både inom och utanför riksintresseområden för sjöfart.

Bolaget vill också särskilt betona att en säker navigation kommer att kunna upprätthållas även om vindkraftparken etableras, samt utan att fartyg förhindras eller att fartygsrutten förlängs till och från berörda hamnar. Funktionen för riksintresse sjöfart kommer således inte att påverkas och en överlappning vad gäller

nyttjandet av riksintresseområdena innebär inte heller att någon påtaglig skada kommer att uppstå för någondera av verksamheterna.

Riksintresse energiproduktion utgör det lämpligaste ändamålet

Mot bakgrund av ovan råder inte någon konflikt mellan riksintresset för sjöfart och riksintresset för energiproduktion i området. Bolaget anser att de båda riksintressena mycket väl är förenliga. För det fall det skulle anses föreligga oförenliga ändamål ska området användas för det ändamål som det är mest lämpat för med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges till den användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning enligt 3 kap. 1 och 10 §§ miljöbalken. Det får i en sådan bedömning anses uppenbart att etableringen av vindkraft medför det lämpligaste utnyttjandet av området ifråga, vilket finner stöd i såväl kommunala som statliga planer för områdets nyttjande.

Vid avvägning mellan riksintressen är kommunala och statliga planer av central betydelse. Översiktsplaner redovisar hur ett riksintresse ska harmonisera med andra riksintressen och den utveckling som kommunen önskar se i det aktuella området. Söderhamn kommuns översiktsplan (antagen 26 oktober 2020, s. 154) anger: *”Riksintresset för energiproduktion bör efter utredning ges företräde framför riksintresseanspråk för kommunikation för sjöfart, förutsatt att tillgängligheten till hamnarna i Ljusne och Sandarne tillgodoses i intilliggande öppet hav och farledsdjupet in till hamnarna säkerställs för att tillmötesgå verksamheternas behov.”*

Även i det tematiska tillägget till Söderhamn kommuns översiktsplan avseende vindkraft framgår att Storgrundet är utpekat som särskilt prioriterat vindkraftsområde och att kommunen är positiv till vindkraft inom riksintresseområden.

Gävle kommun yttrar i sin översiktsplan (antagen 11 december 2017, s. 178) att kommunen ställer sig positiv till havsbaserad vindkraft inom riksintresseområdet

för Storgrundet under förutsättning att andra intressen såsom färleder och viktiga naturvärden inte påtagligt skadas.

De berörda kommunerna har således angett vilket riksintresse som ska ges företräde, dvs. riksintresset för energiproduktion, men att hänsyn ska tas till sjöfart och färleder. Utifrån vad som redovisats i den nautiska riskanalysen och SSPA:s fördjupade utredning om påverkan på sjöfart och av tillgängligheten till hamnarna kan konstateras att vindkraftpark Storgrundet inte kommer att förhindra en upprätthållen tillgänglighet till hamnarna i området eller påtagligt skada något intresse för sjöfarten. Att företräde ska ges till energiutvinning följer därmed av översiktsplanerna.

I den nationella havsplanen, som är vägledande för verksamheter till havs, utgör området vid Storgrundet havsplaneområde B146 som är utpekade för användning energiutvinning. Genom havsplanen har Storgrundets lämplighet för vindkraft avvägts i förhållande till andra intressen i området, vilket också är vägledande för myndigheter vid tillståndsprövningar. I havsplanen anges följande vad avser sjöfart i förhållande till samexistensen med användning energiutvinning (del 3, Bottniska viken, s. 81): *”Havsplanen anger utredningsområde sjöfart vid inloppen till Ljusne och Vallvik. För att åstadkomma samexistens med användning energiutvinning (B146) behöver påverkan på fartygstrafiken och möjligheterna att ändra eller flytta de vägar som fartygen tar till hamnarna utredas. Anpassning kan därefter behöva ske av både sjöfart och energiutvinning.”*

Även av havsplanen följer således ett tydligt utpekande för verksamhet för energiutvinning i området vid Storgrundet, men att utredning ska ske avseende påverkan på fartygstrafik och möjligheter att ändra eller flytta vägar till hamnar, samt att en anpassning kan behöva ske av såväl sjöfart som energiutvinning. Bolaget har utrett påverkan på sjöfart och konstaterat att vindkraftparken inte kommer att påverka möjligheten för fartygens framkomlighet och sjösäkerheten. Bolaget vill även betona att Bolaget har minskat och justerat projektområdet i betydande mån till undvikande av påverkan på sjöfart och att återstående överlapp

med riksintresseområde för sjöfart saknar betydelse för trafiken till och från hamnar. Fartygen kan passera utanför vindkraftparken utan att detta påverkar tillgängligheten till hamnar eller utan att det förlänger fartygens restid i någon betydande mån.

Sammantaget är det från myndighetshåll en tydlig inriktning att den prioriterade användningen av området är energiutvinning. Utöver detta ska vägas in det mycket stora samhällsintresset att den förnybara elproduktionen ökar i Sverige, inte minst för att möta en allt större efterfrågan på el och för att kunna minska klimatpåverkan. Skulle projektområdet reduceras med den del som överlappar med riksintresse för sjöfart, skulle detta motsvara en minskning av vindkraftparkens årliga förväntade elproduktion med cirka 26 procent (0,94 TWh). Detta motsvarar en årlig hushållselförbrukning för cirka 188 000 villor.

Nyttan av att använda vattenområdet för produktion av förnybar el är därmed uppenbart större än att riksintresse sjöfart ges företräde i förevarande fall. Särskilt med hänsyn till att sjötrafiken i området kring vindkraftpark Storgrundet inte annat än i mycket begränsad omfattning följer rutten i enlighet med riksintressets utbredning. Detta om något bör tala för att förnybar energiproduktion ska ges företräde inom den aktuella havsytan. Det bör även vara av vikt för bedömningen att det finns gott om utrymme att navigera på ett säkert och ändamålsenligt vis.

Säkerhetsavstånd

Transportstyrelsen har anfört att säkerhetsavståndet ska vara minst 0,5 nautisk mil (M) mellan vindkraftpark och närliggande fartygsstråk, dvs. inga farleder bör förläggas och utmärkas på närmare avstånd än detta från vindkraftparkens ytterkant. Sjöfartsverket yrkar på ett villkor om ett minsta avstånd till vindkraftverk eller transformatorstationer på 2200 meter till fyren Vallviks vita sektor och dess förlängning. Detta villkor är för att säkerställa att parkens yta möjliggör ett tillräckligt säkerhetsavstånd till den norra inseglingen.

Sjöfartsverket anser att hamnarna i Orrskär, Vallvik och Ala är ytterst viktiga för regionen. Vidare planeras för Orrskärs hamn, vad Sjöfartsverket erfar, en expansion med ytterligare en kaj och utökat verksamhetstillstånd med dubblerad godsvolym från 550 000 ton till 1 000 000 ton/år. Detta innebär att antalet anlop, även med större fartyg, potentiellt kan öka betydligt.

Bolaget anser att det vid en jämförelse med andra platser att det är en låg trafikintensitet i och omkring verksamhetsområdet eftersom det är färre än ett fartyg per dag i rutt 2 (ca 120-200 fartyg/år med dimensionerande på 100-125 m). Även med en dubbling av den kommersiella sjöfarten är det att betrakta som en låg trafikintensitet.

Sjöfartsverket anser att med anledning av den förväntade fartygstrafiken ska beräkningar för säkerhetsavstånd baseras på de erkända internationella riktlinjerna som PIANC tagit fram och därför bör sättas säkerhetsavståndet för den norra inseglingen sättas till minst 2200m (ca.1,2 nm).

Bolaget anser att PIANCs riktlinjer utgår från en tvåstegsmetod: steg 1 utgår från en standardformel som i steg 2 ska kompletteras med plats och verksamhetsspecifika förutsättningar. PIANCs schablon anger att 1 nm är acceptabel vid hög trafikintensitet vilket inte är fallet vid vindkraftsetableringen. Slutsatsen av riskanalysen är dock inte 2 200 meter, utan att ca 500 meter behöver iakttas för nödankring eftersom det är väldigt låg trafikintensitet och mycket vattenyta att navigera på (det finns inte ett begränsande hinder i norr) blir slutsatsen ett väsentligt lägre säkerhetsavstånd – även med beaktande av PIANC.

Sjöfartsverket redovisar inte varför 2 200 meter ska användas. Det är mycket svårt att förstå hur detta härletts annat än det teoretiskt beräknade.

Sjöfartsverket anser att avståndet kan mätas från södra gränsen för vit sektor från Vallviks fyr (motsvarande av Bolaget föreslagen norra gräns för vindkraftparkens yta) till den yttersta punkten på vindkraftverken.

Bolagets förslag innebär en mindre flyttning av dagens sjötrafik mot norr där det finns väldigt mycket utrymme. För fartyg finns det därför inte några problem att hålla ett avstånd både med 500 meter eller 2200 meter norr om det sökta området (vad nu befälhavaren beslutar). Sjöfartsverket förklarar inte varför man ska utgå från vit sektor och hänvisar inte till någon praxis. Att använda en vit sektor för att mäta säkerhetsavstånd har aldrig skett tidigare. Vita sektorn är inte en farled. Vit sektor finns även vid Storjungfrun som kan nyttjas (med stort avstånd från parken). En mindre omsektorering av Vallviks fyr kan behövas (bekostas av Bolaget). Samexistens är möjlig och stora säkerhetsavstånd kan hållas, även vid isförhållanden.

Jämförelser av säkerhetsavstånd i nyligen beslutade havsbaserade vindkraftsparker visar följande:

Kattegatt Syd (regeringsbeslut 15 maj 2023, KN2023/01060)

- S-rutten, ca 14 000 fartygspassager per år.
- Sjöfartsverket godtog och regeringen fastställde ett säkerhetsavstånd om 1 nm till en farled utifrån en dimensionerande fartyglängd om 200 m (längsta fartyg 330 m).

Galatea-Galene (regeringsbeslut 15 maj 2023, KN2023/01077)

- T-rutten ca 21 000 fartygspassager per år.
- Sjöfartsverket godtog och regeringen fastställde ett säkerhetsavstånd om 1,4 nm till en farled utifrån en dimensionerande fartyglängd om 250 m (längsta fartyg 400 m)

Bolaget menar att en skälighetsbedömning ger vid hand att:

- Erforderliga säkerhetsavstånd och säkerhet kan upprätthållas. Ingen påtaglig skada på riksintresse sjöfart.
- Flera skyddsåtgärder och villkor i enlighet med sjöfartsmyndigheternas förslag minimerar risker för sjöfart.

- En minskad verksamhetsyta med anledning av Sjöfartsverkets föreslagna villkor medför att projektet reduceras med minst 6-8 vindkraftverk. Detta motsvarar cirka 400-600 GWh/år.
- Minskad elproduktion ger negativa samhällsekonomiska konsekvenser genom mindre produktion av förnybar el, sämre resursutnyttjande och i slutändan högre elpriser.

Tittar man på en kostnad nyttoanalys ur ett samhälls- och klimatperspektiv så minskar utsläppen med ca 600 000 ton per terawattimme (TWh) när förnybar el från vindkraft används för elektrifiering inom industrin (Källa: Nätverket för vindkraftens klimatnytta, SINTEF och NEPP). Om Storgrundet får en minskad produktion om 0,4-0,6 TWh årligen pga. Sjöfartsverkets villkorsförslag, motsvarar det en utebliven utsläppsminskning om ca 240 000 – 360 000 ton årligen. Tittar man på det ur ett företagsekonomiskt perspektiv så ökar produktionskostnaden med ca 50 kr/MWh, vilket motsvarar ca 150 Mkr/år. Ett elpris om 350 kr/MWh (som är ett genomsnitt i SE2 under de senaste 10 åren) och en minskad produktion om 500 GWh/år leder till minskade intäkter om ca 175 Mkr per år. Vid en driftstid om 35 år motsvarar det mer än 6 miljarder kronor.

En sammanfattande skälighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken visar att:

- Den reducering av verksamhetsområdet som Sjöfartsverket föreslår är inte miljömässigt motiverat och inte nödvändig till skydd för människors hälsa och miljön.
- Krav som ställs på en verksamhet med stöd av 2 kap. 2-6 §§ miljöbalken behöver stå i rimlig proportion till nyttan med skyddsåtgärderna och kostnaderna för dessa.
- Den yta som Sjöfartsverket nu avstyrker har redan bedömts tillåtlig genom befintligt tillstånd.
- Vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken kan ett säkerhetsavstånd om 2 200 meter, med hänsyn till de mycket begränsade sjöfartsriskerna i området, inte anses stå i rimlig proportion till förlusten av 400-600 GWh förnybar elproduktion per år.

- Sjöfart och vindkraftsproduktion kan samexistera i området utan påverkan på vare sig sjöfart eller riksintresse kommunikation. Riksintresse energiproduktion får därtill anses vara det ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning av området och ska därmed äga företräde.

Bolaget har beskrivit att erforderliga säkerhetsavstånd, som säkerställer en hög sjösäkerhet, kommer att kunna upprätthållas även vid etablering av vindkraftparken. Ett för sjöfarten tillfyllest säkerhetsavstånd om 0,5 M kommer att kunna upprätthållas genom bland annat justering av sektorer på fyrar och bojar, då det finns mycket stora utrymmen för säker navigering runt den planerade vindkraftparken.

Synpunkter på villkor

Villkor 10

Transportstyrelsen har framfört att myndigheten inte kan se att villkor 10 uppdaterats i enlighet med Bolagets åtagande att bekosta farledsåtgärder och anpassa säkerhetsavstånd. Transportstyrelsen anser fortfarande att det tydligare bör framgå av villkoren att Bolaget ansvarar för att ta fram och genomföra farledsåtgärder med anledning av projektet, samt att vindkraftpark och farledsutmärkningen anpassas så att säkerhetsavstånd kan upprätthållas mellan vindkraftpark och omgivande farleder.

Bolaget justerar villkorsförslag 10, på så sätt att det tydligare framgår att Bolaget ska bekosta farledsåtgärder och anpassa säkerhetsavstånd.

Nytt villkor om potentiell påverkan på radiotäckning

Sjöfartsverket har anfört att myndigheten tidigare har framhållit att utredningar gällande störningar på fartygsradar (navigationshjälpmedel) och störningar på kommunikationsradio bör särskiljas i villkoren. I enlighet med Sjöfartsverkets synpunkt föreslår Bolaget att text om radiotäckning utgår från villkor (10) (och att följande villkor föreskrivs:

Bolaget ska, senast sex (6) månader innan anläggningsarbetet påbörjas, utreda och kartlägga vindkraftsparkernas potentiella påverkan på fartygsradar och radiotäckningen från Sjöfartsverkets radiostationer. Utredningar och rimliga skyddsåtgärder för att undvika att vindkraftparken påverkar fartygsradar och radiotäckning ska bekostas av Bolaget.

SGU:s yttranden

Statens geologiska undersökning ("SGU") har framfört att det utifrån tillgängliga handlingar är svårt att bedöma om miljökonsekvensbeskrivningen grundas på ett tillräckligt detaljerat geologiskt underlag avseende bedömning av havsbottens egenskaper gällande bland annat grumling och spridning av eventuella miljögifter. Bolaget vill, mot bakgrund av ingiven ansökan framhålla att ansökan och dess miljökonsekvensbedömningar baseras på ett omfattande undersökningsunderlag av bottenförhållandena inom hela verksamhetsområdet, inklusive geologi, sediment och förekomst av miljögifter.

Yttranden från Svea Vind Offshore AB (Utposten)

Bolagets inställning är att Utpostens förstahandsyrkande ska avslås samt att Utpostens andra och tredjehandsyrkanden i första hand ska avvisas och i andra hand avslås. Utpostens yttrande och yrkanden bemöttes muntligen av Bolaget vid huvudförhandlingen den 9 - 11 juni 2023.

Utposten anser att det föreligger brister i miljökonsekvensbeskrivningen ifråga om genomfört samråd, beskrivning av kumulativa effekter och påverkan på landskapsbild (nattanimering) samt vissa övriga frågor rörande miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget bestrider Utpostens förstahandsyrkande om att ansökan ska avvisas då det saknas grund för Utpostens påstådda brister i beslutsunderlaget.

Om samrådet

Utposten påstår att Bolaget har avgränsat kretsen särskilt berörda till en radie av fyra kilometer med hänvisning till att detta avstånd utgör praxis. Utposten

ifrågasätter om en sådan praxis existerar och framhåller att flera vindkraftsprojektörer för havsbaserade vindkraftparker gör en betydligt vidare avgränsning.

Utpostens redogörelse av texten från samrådsunderlaget är missvisande. Det stämmer inte att Bolaget har avgränsat kretsen särskilt berörda till en radie om fyra kilometer från verksamhetsområdet utifrån praxis. Avgränsningen av samrådskretsen beträffande allmänhet har gjorts med utgångspunkt i rådande praxis.

Enligt praxis är särskilt berörd den som förväntas drabbas av störningar som når en viss allvarlighetsgrad. Bolaget är av uppfattningen att verksamheten inte innebär ingrepp eller störning av sådan grad att fastighetsägare eller stugägare är att betrakta som särskilt berörda av den sökta verksamheten. Bolaget har dock gjort samrådsutskick med inbjudan till samråd till samtliga fastighets- och stugägare på ön Storjungfrun, dvs. boende närmast parken (vilket är åtta km från parken). Därutöver har Bolaget haft flera särskilda samrådsmöten med stugägare och fastighetsägare på öarna Storjungfrun, Prästgrundet, Enskär, Rönnskär, Hamnskär, Lockskär och Grimskär samt möten med föreningar och näringsidkare på öar och vid kusten (se samrådsredogörelsen, Bilaga M1 till miljökonsekvensbeskrivningen. Samråd med den berörda allmänheten har skett på sedvanligt sätt och i enlighet med praxis.

I motsats till vad Utposten påstår finns det ingen praxis angående inom vilken radie en verksamhetsutövare ska bjuda in enskilda särskilt till samråd. Däremot finns det ett flertal domar som redogör för vilka som är sakägare i mål om vindkraft, vilket enligt förarbetena till miljöbalken hör nära ihop med frågan om vem som är enskilt berörd:

- I MÖD 2008:29 var det kortaste avståndet mellan vindkraftverken och av klagandena bebodda fastigheter åtta till nio kilometer. Miljööverdomstolen fann att risken för att klagandena skulle drabbas av olägenheter till följd av buller och ljus enbart var teoretisk eller helt obetydlig samt att den påverkan på landskapsbilden som

uppkommer till följd av den sökta gruppstationen inte utgjorde en sådan olägenhet att den gav klagandena rätt att överklaga domen. De ansågs därför inte berörda av den sökta verksamheten på ett sådant sätt att de hade rätt att överklaga miljödomstolens dom.

- I MÖD 2008:30 ansågs boende på 7,5 kilometers avstånd från en planerad vindkraftspark inte vara berörda på så sätt att de hade talerätt.
- I NJA 2012 s. 921 fann HD att boende vid kusten på ett avstånd om elva till tolv kilometer från en havsbaserad vindkraftspark inte ansågs vara berörda av tillståndet med hänsyn till det stora avståndet och hade därför inte haft rätt att överklaga tillståndsdomen

Av ovan presenterade praxis kan konstateras att samråds-kretsen vad gäller enskilda särskilt berörda knappast varit för avgränsad eftersom fastighetsägare på öar och vid kusten (på ett avstånd om i genomsnitt 15 km), sannolikt inte anses vara berörda ens på sådant sätt att de skulle ha talerätt. De brister i samrådet som Utposten försöker göra gällande föreligger inte. Några synpunkter på samrådet har dessutom inte lyfts av länsstyrelsen eller någon annan myndighet under tillståndsprocessen.

Kumulativa bedömningar

Utposten har vidare anfört att Bolaget har underlåtit att redovisa kumulativa bedömningar som inkluderar Utpostens ansökta verksamhet. Utposten anser att vindkraftsparken Utposten 2 skulle ha ingått i miljökonsekvensbeskrivningen för en bedömning av kumulativa effekter. Utposten hänvisar vidare till yttranden från Naturvårdsverket och Försvarmakten.

Bolaget vill inledningsvis framhålla att de bestämmelser i 6 kap. miljöbalken som Utposten hänvisar till, inte ger stöd för Utpostens påstående. 6 kap. 35 § miljöbalken anger att en miljökonsekvensbeskrivning som tas fram vid en specifik miljöbedömning ska identifiera och bedöma de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser, vilket

inkluderar kumulativa effekter. Vad gäller vilka verksamheter som en miljökonsekvensbeskrivning ska redovisa kumulativa effekter av finns ett förtydligande i 18 § 6 p miljöbedömningsförordningen om att en miljökonsekvensbeskrivnings innehåll ska omfatta sådana miljöeffekter som kan förväntas uppkomma till följd av ”*verksamheten eller åtgärden tillsammans med andra verksamheter som bedrivs, som har fått ett tillstånd eller som har anmälts och får påbörjas*”.

Bestämmelsen implementerar och motsvarar de krav på vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla enligt direktiv 2011/92/EU (MKB-direktivet). Det är således de kumulativa effekter som är relaterade till andra befintliga och/eller godkända projekt som ska beskrivas. Detta har även befasts i praxis från Mark- och miljööverdomstolen vad gäller en landbaserad vindkraftpark, där Mark- och miljödomstolen avseende kumulativ påverkan uttalade följande: ”*Vid bedömningen av kumulativa effekter bör parker som ännu endast är planerade inte beaktas. I stället måste kumulativa effekter bedömas från den tillkommande verksamheten, pågående markanvändning och exploateringar, avslutade men inte efterbehandlade verksamheter samt tillståndsgivna men ännu inte startade verksamheter.*”

Det föreligger inte något stöd i rättspraxis för att kumulativa effekter från planerade projekt ska ingå som en del i en miljökonsekvensbeskrivning i tillståndsprövningen. Både av lagstiftningen och i rättstillämpningen framgår således att beskrivningen av kumulativa effekter i miljökonsekvensbeskrivningen enbart ska avse tillståndsgivna planer och projekt. Utposten 2 har ännu inget tillstånd.

I linje med ovan kan även konstateras att regeringen, i regeringsbesluten avseende tillstånd till två havsbaserade vindparker i Kattegatt i Sveriges ekonomiska zon, godkänt tillhörande miljökonsekvensbeskrivning där de kumulativa effektbedömningarna (enbart) baserats på redan tillståndsgivna projekt.

Vad Utposten anför om Naturvårdsverkets yttrande om kumulativa effekter är inte heller relevant eftersom Naturvårdsverket har frångått sin tidigare bedömning. Dessutom ska framhållas att det av Naturvårdsverkets egen vägledning framgår att det är pågående och tillståndsgivna verksamheter och åtgärder som ska tas med i analysen.

Slutligen vill Bolaget framhålla att Bolaget oaktat detta har redovisat kumulativa effekter i en bredare kontext – med redovisning av andra planerade projekt – i den komplettering av ansökan som gavs in den 30 augusti 2021.

Landskapsbild (nattanimering)

Utposten anser att en korrekt redovisning av påverkan på landskapsbilden inte är gjord då visualiseringar och animeringar inte är framtagna enligt gällande föreskrifter för hinderljus för luft- och sjöfart. Enligt Utposten kan detta upplevas som vilseledande och utgör en allvarlig brist.

Utpostens påstående är i denna del felaktigt. De animeringar som finns på Bolagets hemsida utfördes i februari 2021 och är baserade på en äldre layout där vindkraftverken ligger närmare land. Därefter har nya animeringar tagits fram utifrån den senaste layouten. Animeringarna för både den förra och den nya layouten har hinderljus som är placerade enligt de senaste och nu gällande föreskrifter från Transportstyrelsen för luftfart (TSFS 2020:88) och IALA för sjöfart.

Animeringarna utvisar vita, blinkande högintensiva ljus på nacellerna på de verk som bland annat ligger ytterst och tre röda lågintensiva ljus halvvägs upp på tornet i enlighet med TSFS 2020:88. Övriga vindkraftverk har röda lågintensiva ljus på nacellerna. För sjöfart placeras hindermarkeringarna SPS och IPS på vindkraftverk i vindkraftparkens ytterkant i enlighet med Guideline G1162. SPS är gula, blinkande ljus med minst 5 M räckvidd (drygt nio kilometer) som sitter 15 meter upp på tornet. IPS är gula blinkande ljus med minst 2 M räckvidd (3,7 kilometer) som sitter 15 meter upp på tornet.

Syftet med nattanimeringen är att ge en realistisk bild av hur det kan komma att se ut. Layouten och vindkraftparkens slutliga placeringar kan ändras, men redovisningen av hur vindkraftverken kan synas på natten utifrån en realistisk exempellayout är gjord på ett adekvat och korrekt sätt.

Övrigt

Utposten har också anförts att det saknas en bedömning av påverkan på Natura 2000-området Axmar-Gåsholma och att Utposten inte kan se hur mark- och miljödomstolen ska kunna göra en tillåtlighetsprövning utifrån bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken.

Vad Utposten anför i denna del är inte korrekt eftersom påverkan på skyddade områden har beskrivits i betydande omfattning i miljökonsekvensbeskrivningen med tillhörande underlag och kompletteringar samt yttranden i målet. I ansökan är såväl naturreservat som Natura 2000-området Axmar-Gåsholma redovisade. Bedömningen att verksamheten inte medför någon påverkan på Natura 2000-området och naturvårdsreservatet baseras på områdenas bevarandesyften och mål. Alla relevanta påverkansfaktorer, såsom buller och sedimentspridning, har beskrivits och bedömts i miljökonsekvensbeskrivningen. Den information som behövs för att göra en bedömning mot tillåtligheten enligt 7 kap. miljöbalken finns alltså i miljökonsekvensbeskrivningen. Vidare vill Bolaget framhålla att varken länsstyrelsen eller Naturvårdsverket har lyft frågan om brister i denna del.

Samordnad prövning

Bolaget har tagit del av Utpostens yttrande och noterar att Utposten anser att den nyss ingivna ansökan om tillstånd till en vindkraftpark i Gävle kommun, som överlappar vindkraftpark Storgrundets södra del, ska bli föremål för en samordnad prövning tillsammans med Storgrundet. Bolaget motsätter sig Utpostens hemställan då förutsättningar för en samordnad prövning inte är för handen. Bolagets ansökan har handlagts i över två år medan ansökan för Utposten inkom den 22 maj 2023. Ett samordnat förfarande är, i motsats till vad Utposten påstår, inte en nödvändig förutsättning för prövning av ansökan för vindkraftpark Storgrundet.

Ansökningarna ska prövas utifrån sina förutsättningar och en ytterligare fördröjning av ett avgörande i Bolagets mål är vidare oförenlig med principen om en effektiv handläggning och att mål ska avgöras så snabbt möjligt efter huvudförhandling. En samordning kan knappast anses önskvärd ur ett allmänt och samhällsekonomiskt perspektiv och Bolaget ser inte heller några förutsättningar till samexistens i området.

Tillämpning av 16 kap. 11 § miljöbalken

Utposten har i andra hand yrkat att tillståndsansökningarna för Storgrundet och Utposten ska jämkas enligt 16 kap. 11 § miljöbalken på så vis att Storgrundet inte får etablera sig i Utpostens projektområde.

16 kap. 11 § 1 st miljöbalken

”Om mål eller ärenden enligt denna balk om tillstånd eller dispens till skilda verksamheter prövas samtidigt och verksamheterna på grund av att de berör samma naturresurs eller av någon annan orsak inte kan utövas vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna, skall verksamheterna om möjligt jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentlig nackdel för någon av dem. Om en sådan jämkning inte kan göras, skall företräde ges åt den verksamhet som bäst stämmer överens med 3 kap.”

Utposten andrahandsyrkande ska avvisas

Yrkandet kan inte framställas i det mål som nu är för handen (dvs. mål nr M 1569-21) eftersom det är Bolaget som sätter ramen för tillståndsprövningen i målet (MÖD 2006:57, MÖD 2011:41). Utposten kan inte utvidga ramen för prövningen genom att framställa yrkande om att Utposten ska prövas i detta mål.

Det föreligger hinder mot sådan prövning som Utposten yrkar på grund av att det redan pågår ett mål angående samma sak (tillstånd till vindkraftpark Utposten 2) i Mark- och miljööverdomstolen, mål nr M 12531-22 (lis pendens).

Utpostens andrahandsyrkande ska i andra hand avslås

Det saknas förutsättningar för att tillämpa 16 kap. 11 § eftersom en prövning rörande jämkning skulle innebära att ett avgörande i målet behöver skjutas upp i strid med 22 kap. 21 § miljöbalken och det saknas giltig grund för vilandeförklaring enligt 32 kap. 5 § rättegångsbalken.

En tillämpning av 16 kap. 11 § skulle strida mot principen om effektiv och snabb domstolshandläggning och strida mot likabehandlings- och objektivitetsprinciperna.

Yttranden från Vision Jungfrukusten och privatpersoner

Bolaget bemöter i det följande de huvudsakliga synpunkterna tematiskt.

Samråd

Ett stort antal privatpersoner har i sina yttranden anfört att det förelegat brister i Bolagets samråd. Som tidigare redovisats i ansökan vill Bolaget understryka att samrådet varit omfattande och har genomförts i enlighet med de krav som ställs i miljöbalken. Genom samrådet har Bolaget mottagit synpunkter som resulterat i flera förändringar av den planerade verksamheten, bland annat avseende vindkraftverkens totalhöjd, vindkraftparkens utformning och lokalisering samt skyddsåtgärder, vilket medfört att miljöpåverkan minskat.

Myndigheter, organisationer, föreningar, närboende, verksamhetsutövare och allmänheten har deltagit i samrådet inför framtagande av ansökan med miljökonsekvensbeskrivning. Sammantaget har ett fyrtiotal möten hållits under samrådet för att informera berörda parter samt att inhämta information avseende projektet. Flera möten har hållits med stugägare från Storjungfrun, Prästgrundet, Enskär, Rönnskär, Hamnskär, Lockskär och Grimskär. Dialog och samråd har också, även tidigt i samrådsförfarandet, hållits med tjänstemän och samtliga politiska partier i Gävle och Söderhamns kommuner, representanter för yrkesfiskarna i Gävle och Söderhamns kommuner, producentorganisationen Kustfiskarna Bottenhavet, länsfiskekonsulten vid Länsstyrelsen Gävleborg, Sjöfartsverket, lokala lotsar samt företrädare för hamnar i området. Bolaget har även haft samråd med föreningarna Storjungfruns hamnförening, Vision

Jungfrukusten, föreningen Hyttan, Axmar bruk och Naturskyddsföreningarna i Gävle, Söderhamn och Gävleborg. Sammantaget anser Bolaget att samrådet har varit brett och inkluderande samt även föranlett de revideringar av projektet som gjorts inför att tillståndsansökan lämnades in.

Ljud

Vision Jungfrukusten har anfört synpunkter gällande ljud, bland annat att ljudanalysen skulle innehålla brister vad gäller modell, metodik och data.

Bolaget har anlitat Akustikkonsulten i Sverige AB ("Akustikkonsulten") för att utföra ljudberäkningar avseende ljudnivå utomhus och lågfrekvent ljud inomhus från vindkraftpark Storgrundet. Akustikkonsulten har utfört sin utredning i enlighet med Naturvårdsverket rekommendationer i vägledningsdokumentet Vägledning om buller från vindkraftverk (2020-12-01). Vägledningen rekommenderar beräkningsmetoden Nord2000 för beräkning av ljud från vindkraftverk. Vid beräkningen inkluderas bland annat parametrar som markens hårdhet, topografi och källjud från vindkraftverkens positioner. Resultaten från Nord2000-beräkningen visar att den planerade verksamheten inte kommer överskrida 35 dB(A) vid fastigheter, vilket också utgör föreslaget begränsningsvillkor avseende buller

Akustikkonsulten har även utfört beräkningar av lågfrekvent ljud i enlighet med riktvärdena i Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus. Dessa riktvärden anvisas även för lågfrekvent ljud inomhus enligt Naturvårdsverkets vägledning (se ovan) och de utgör vedertagen nivå för reglering av lågfrekvent ljud i miljötillstånd. Resultaten visar att den planerade verksamheten inte kommer överskrida riktvärden avseende lågfrekvent ljudnivå inomhus i ljudkänsliga punkter.

Bolaget vill således understryka att de ljudberäkningar som utförts samt de resultat som presenterats är i linje med reglerande myndigheters rekommendationer och praxis avseende både A-vägd ekvivalent ljudnivå utomhus och lågfrekvent ljud.

Ekonomisk säkerhet för avvecklingskostnader

Några privatpersoner samt Vision Jungfrukusten har lämnat synpunkter på beräkningen av den ekonomiska säkerheten för avvecklingskostnader.

Bolaget har i yttrandet daterat den 30 augusti 2021 redogjort för det beräkningsunderlag som ligger till grund för den föreslagna säkerheten för avvecklingskostnader. Kostnadsberäkningen är huvudsakligen i enlighet med Energimyndighetens vägledning om nedmontering av vindkraftverk, vilket inkluderar vindkraftverkets dimensioner, geografiska läge samt andra platsspecifika faktorer. Kostnaden för specifika arbetsmoment är också baserad på faktiska anbud och kostnadsestimat för avveckling av havsbaserade vindkraftparker inom ramen för wpd:s verksamhet.

I yttrandena hänvisas till internationella utredningar avseende avvecklingskostnader för havsbaserade vindkraftparker. Bolaget menar att det inte går att dra några slutsatser från dessa utredningar då beräkningsmetoden för avvecklingskostnader skiljer sig åt beroende på land och geografisk placering. Den ekonomiska säkerheten för havsbaserad vindkraft i Sverige har dock nyligen prövats och det kan konstateras att Bolagets föreslagna säkerhet för avvecklingskostnader väsentligt överstiger de nivåer som beslutats för annan havsbaserad vindkraftsverksamhet i Sverige.

Oförutsedd skada

Vision Jungfrukusten menar att oförutsedd skada kan inträffa under hela vindkraftparkens livscykel och inte bara under de fem första åren som Bolaget har föreslagit. Föreningen anser att tiden för anmälan av anspråk gällande oförutsedd skada därför bör förlängas tills vindparksanläggningen är helt avvecklad och naturen är återställd i samråd med tillsynsmyndigheter.

Bolaget justerar yrkande vad avser tiden för yrkande om ersättning för oförutsedd skada så att den utsträcks till 10 år. En tid för anmälan om ersättning för oförutsedd skada som sträcker sig över en verksamhets hela drifttid är inte möjlig med hänsyn

till den tidsbegränsning för sådan anmälan som lagstiftningen uppställer (24 kap. 18 § miljöbalken). Vad avser verksamhetsutövers ansvar för nedmontering och återställande vid avveckling av vindkraftparken utgör detta krav under tillståndet och lagstiftningen.

Fågel

Vision Jungfrukusten och privatpersoner har framfört synpunkter vad gäller fågel. Det har bland annat anförts att för få fågelinventeringar har genomförts. Vidare har kritik framförts gällande studiernas data, metod och resultat.

Bolaget vill understryka att Bolaget har låtit utföra omfattande studier av fågel i området i enlighet med etablerade metoder rekommenderade av ornitologer och under flera år, dels i samband med den förra tillståndsprövningen, dels inför den nu aktuella tillståndsprövningen. Under hösten 2020 och våren 2021 har omfattande inventeringar av fågel på Storgrundet genomförts, sammanlagt under 44 fältdagar. En sammanfattning av genomförda undersökningar finns i Bilaga MK3 till kompletteringen daterad 30 augusti 2021.

Bolaget bedömer att ett gediget underlag har tagits fram som både täcker fåglarnas historiska och nuvarande användning av området, i vilken utsträckning migrerande fåglar passerar området och vilka konsekvenser för fågel som vindkraftparken kommer att ha under driftfasen.

Fladdermöss

Vision Jungfrukusten och privatpersoner har anført att Bolaget inte uppfyller kunskapskravet i fråga om fladdermöss.

Bolaget instämmer inte i påståendet att kunskapskravet inte skulle vara uppfyllt i fråga om fladdermöss. Ledande expertis på området har anlåtats för bedömning av förekomst av fladdermöss i området och i enlighet med rekommendation från experter kommer förekomst av fladdermöss att först kunna undersökas när vindkraftverk har etablerats. Strukturer ute i havet kan potentiellt locka till sig insekter, vilket skulle kunna innebära att fladdermöss kan jaga i området, även om

sannolikheten bedöms som låg. Bolaget har dock föreslagit ett villkor om ett undersökningsprogram som omfattar uppföljning av verksamhetens påverkan på fladdermöss och som avser en period om två år efter driftsättning av vindkraftparken. Bolaget har vidare föreslagit ett delegationsvillkor där länsstyrelsen ges möjlighet att meddela villkor beträffande skyddsåtgärder om dessa bedöms nödvändiga. Under undersökningsperioden kommer en stoppreglering att tillämpas när fladdermöss potentiellt kan förekomma i området. Detta medför sammantaget att kunskapskravet är uppfyllt, liksom försiktighetsprincipen.

Fisk

Vision Jungfrukusten har anfört att ansökan brister i metodik, data och resonemang vad gäller studier av fisk. Föreningen och privatpersoner anser att ansökan bör avslås eftersom den innehåller bristande utvärdering av vindparkens påverkan på fisk och yrkesfiske. Privatpersoner har anfört att ansökan bör avslås på grund av bristande helhetsbedömning av vindkraftparkens påverkan på fisk och yrkesfiske.

Bolaget vill framhålla att en omfattande undersökning av fiskfaunan har utförts i området, vilket har redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen till ansökan samt i det yttrande som ingavs till mark- och miljödomstolen den 1 juli 2022. De fiskundersökningsmetoder som har använts är etablerade metoder såsom nordiska översiktsnät och ryssjor. Fiskundersökningarna har även kompletterats med genetisk provtagning (eDNA) som i flera studier visat sig ge en bättre bild av artsammansättningen. Därmed uppfyller Bolaget även kraven på att använda bästa tillgängliga teknik (BAT). Vidare har länsstyrelsens fiskevårdskonsulent bedömt att upplägget är relevant och lämpligt.

Bedömningar av påverkan på fisk och yrkesfiske har baserats på insamlade data och gjorts utifrån det rådande kunskapsläget i den vetenskapliga litteraturen.

Bedömningarna har gjorts utifrån vedertagen metodik och motiverats i miljökonsekvensbeskrivningen. Vidare har flera villkor förslagits i form av skyddsåtgärder för fisk. Även yrkesfiskets omfattning i området har beskrivits och påverkan på fisket utretts, se avsnitt 7.15 och 11.11 i

miljökonsekvensbeskrivningen. Det föreligger således inte några brister i underlag eller metodik på det sätt som framförts i yttrandena utan Bolaget anser att påverkan på fisk och yrkesfiske beskrivits på ett fullgott sätt och i enlighet med lagkrav.

Säl

Vision Jungfrukusten har framfört synpunkter avseende säl och menar att brister i metodiken ogiltigförklarar slutsatserna samt att sälstudien ignorerar väsentliga faktorer såsom en snabbt sjunkande sälpopulation i närområdet. Föreningen anser även att en maxgräns för bullerskapande aktivitet krävs och att mark- och miljödomstolen bör avslå ansökan på grund av bristerna i ansökan.

Bolaget vill framhålla att en utförlig beskrivning av förekomsten av säl i området samt aktuella populationers status och sårbarhet finns i avsnitt 7.7 i miljökonsekvensbeskrivningen. Att gråsälspopulationen minskat under 2015–2019 har inte bortsetts ifrån utan populationens variation över tid har förklarats och illustrerats i det yttrande som ingavs till mark- och miljödomstolen den 1 juli 2022. I ett längre perspektiv har den svenska gråsälspopulationen ökat stadigt och den är inte upptagen som en rödlistad art i Sverige då den betraktas som livskraftig.

Vidare har Bolaget föreslagit villkor som syftar till att minimera påverkan från buller på säl och andra organismer. En maximal ljudstyrka för pålningsarbeten finns med bland dessa villkor, men även andra relevanta hänsynsåtgärder. Skyddsåtgärderna reducerar i betydande mån risken för negativa effekter och påverkan på säl blir mycket liten.

Kumulativa effekter

Vision Jungfrukusten och privatpersoner menar att det har gjorts en bristfällig analys av de kumulativa effekterna.

Enligt gällande praxis ska en bedömning av kumulativa effekter ta hänsyn till befintliga och tillståndsgivna verksamheter. En bedömning av kumulativa effekter har gjorts i avsnitt 15 i miljökonsekvensbeskrivningen. I Storgrundets närområde finns det inte några tillståndsgivna vindkraftparker eller annan tillståndspliktig

verksamhet som kan ge upphov till kumulativa effekter. Övriga verksamheter som kan ge en kumulativ påverkan är huvudsakligen fartygstrafik som passerar området och det fiske som bedrivs i närområdet.

Under anläggning av vindkraftparken uppkommer grumling av sediment och en återsedimentation. Varken sjötrafik eller fiske med nät eller pelagisk trål innebär någon grumling av sediment och kumulativa effekter uppkommer därför inte. Under anläggning och drift av vindkraftparken uppkommer luftburet buller. Vidare uppkommer undervattensbuller vid anläggning, framför allt vid anläggandet av fundament. De ljudnivåer, både luftburet buller och undervattensbuller, som fartyg och fiskebåtar i området ger upphov till i närområdet bedöms vara av liten betydelse till följd av lågt nyttjande av vattenområdet. Därför bedöms inte några kumulativa effekter av betydelse uppkomma.

I enlighet med tidigare inkomna önskemål har också en översiktlig bedömning gjorts kring vilka kumulativa effekter som skulle kunna uppstå för det fall vindkraftparker i närområdet etableras. Detta har bland annat redogjorts för i kompletteringen daterad den 30 augusti 2021.

Nätanslutning

Synpunkter har inkommit avseende anslutningen av vindkraftpark Storgrundet till elnätet, bland annat gällande de konsekvenser anslutningen skulle ha på naturmiljön. Nätanslutningen är emellertid inte en del av förevarande prövning. Storgrundet Nät AB har sedan tidigare ett miljötillstånd för anslutningskablar samt även nätkoncession. För det fall de befintliga koncessionerna inte skulle nyttjas till förmån för en ny ansökt koncession kommer frågor om omgivningspåverkan prövas separat och i särskild ordning.

Upplysningsvis vill Bolaget dock framhålla att den anslutningspunkt som kommer att bli aktuell för vindkraftpark Storgrundet är beroende av var Svenska kraftnät beslutar att anslutningen ska ske. Det är av denna anledning som Bolaget har redovisat hur eventuella andra sträckningar kan komma att se ut, för det fall det

tillståndsgivna huvudalternativet för anslutningen inte kan realiseras. Det är dock bara en anslutningskorridor som kommer att bli aktuell men alternativen har redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen för att ge en bild av hur anslutningen kan komma att utformas och för beskrivning av effekter i form av följdverksamhet.

Föreningen Svenskt Landskapsskydd

Föreningen Svenskt Landskapsskydd ("FSL") har motsatt sig den ansökta verksamheten med hänvisning till att föreningen bland annat anser att miljökonsekvensbeskrivningen är undermålig, att den valda lokaliseringen är olämplig för vindkraftsetablering, att påverkan på redan existerande verksamheter i området är oacceptabel samt att ansökan till sin utformning är medvetet vilseledande. Vidare har föreningen framfört att några kompensationsåtgärder inte har redovisats. Bolaget bestrider FSL:s påståenden. Kompensationsåtgärder bedöms inte aktualiseras med hänsyn till att verksamheten inte ger upphov till någon skada på naturmiljön eller andra naturvärden som kan aktualisera krav på kompensationsåtgärder. Bolagets uppfattning är vidare att ansökan uppfyller uppställda krav på innehåll och bedömningar enligt 6 kap. miljöbalken.

Ersättningsanspråk

Bolaget noterar att det har inkommit yrkanden om ekonomisk ersättning för ekonomisk skada på fastigheter från en rad fastighetsägare samt den ideella föreningen Vision Jungfrukusten. Framförda ersättningsanspråk baseras i allt väsentligt på samma grunder, varför Bolaget bemöter dessa samlat.

I ersättningsanspråken framhålls bl.a. att storleken på den skäligen ersättning som yrkas påverkas av tillståndsprövningen och att ersättningsanspråken ska prövas av mark- och miljödomstolen. De yrkade ersättningarna baseras på påstått minskat fastighetsvärde till följd av den ansökta vindkraftsparken. Bolaget noterar att ingen part har framställt någon bevisning till stöd för yrkad ersättning. Flera av fastighetsägarna yrkar därtill att ersättningen ska betalas ut omgående efter meddelat tillstånd, dock utan redovisad bevisning eller stöd för att ett tillstånd i sig skulle medföra ett minskat fastighetsvärde.

Bolaget anser att inga ekonomiska skador idag kan förutses på enskilda fastigheter, varken till följd av miljöfarlig verksamhet eller av vattenverksamhet. Det kan nämnas att Naturvårdsverket i syntesrapporten ”Vindkraftens påverkan på människors intressen” från 2021 (Vindval, Rapport 7013) har redogjort för flera olika forskningsrapporter som analyserar vindkraftsetableringars påverkan på fastighetsvärden. Bland de studier som granskats (vilket inkluderar den rapport från KTH som flera av fastighetsägarna har hänvisat till i sina yttranden) saknas överlag statistiskt signifikant stöd för att närheten till vindkraftverk har negativ effekt på fastighetsvärden.

Bolagets inställning är att ersättningsyrkandena ska avvisas i målet då frågan om minskade marknadsvärden på fastigheter till följd av en verksamhet prövas i särskild ordning (som ersättningsanspråk under miljöbalken) och inte inom ramen för tillståndsmålet. I sak bestrider Bolaget att den sökta verksamheten skulle ge upphov till skada eller annan störning som skulle medföra en ersättningsrätt för enskilda fastighetsägare. Det är inte heller styrkt att en vindkraftpark skulle medföra sänkta fastighetsvärden. Bolaget kan inte heller vitsorda skäligheten av de framställda ersättningsbeloppen. Någon skada till följd av vattenverksamheten kan inte heller förutses idag. I den mån det skulle uppkomma någon skada på enskilda intressen till följd av vattenverksamheten prövas en konstaterad skada i särskild ordning enligt miljöbalkens regler om oförutsedd skada.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 7-9 juni 2023 hållit huvudförhandling. Syn i målet genomfördes den 8 juni.

Formella förutsättningar

Rådighet

Bolaget innehar den vattenrättsliga rådighet som krävs enligt 2 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet genom det medgivande som Kammarkollegiet lämnat genom beslut den 1 april 2020. Inget enskilt vattenområde berörs av den sökta verksamheten.

Svea Vind Offshore AB/Utposten har rådighet inom samma område i söder enligt Kammarkollegiets beslut den 8 mars 2017.

Kommunalt tillstyrkande

Kommunfullmäktige i Gävle beslutade 2021-11-22 att tillstyrka Bolagets ansökan.

Kommunfullmäktige i Söderhamn beslutade 2022-12-19 att tillstyrka Bolagets ansökan. Söderhamns kommuns beslut om tillstyrkande överklagades till förvaltningsrätten i Falun som 2023-03-21 avslog överklagandet.

Förvaltningsrättens beslut har överklagats till kammarrätten i Sundsvall som beslutat att inte meddela prövningstillstånd. Sedan Högsta Förvaltningsdomstolen beslutat att inte meddela prövningstillstånd har även Söderhamns kommuns tillstyrkandebeslut vunnit laga kraft.

Ska ansökan avvisas?

Det har i målet framställts yrkanden om att ansökan ska avvisas på grund av att samråd inte genomförts på ett korrekt sätt och att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller sådana brister att ansökan inte kan ligga till grund för en prövning i sak och därför ska avvisas. Som exempel på sådana brister som framhållits kan framhållas följande. Det har gjorts gällande att samråd skett med en för liten krets särskilt berörda då Bolaget avgränsat kretsen för snävt. Bolaget har anfört att samrådet varit omfattande och har genomförts i enlighet med de krav som ställs i miljöbalken. Bolaget har gjort samrådsutskick med inbjudan till samråd till samtliga fastighets- och stugägare på ön Storjungfrun, dvs. boende närmast parken (vilket är åtta km från parken). Därutöver har Bolaget haft flera särskilda samrådsmöten med stugägare och fastighetsägare på öarna Storjungfrun, Prästgrundet, Enskär, Rönnskär, Hamnskär, Lockskär och Grimskär samt möten med föreningar och näringsidkare på öar och vid kusten. Samråd med den berörda allmänheten har skett på sedvanligt sätt och i enlighet med praxis. Genom samrådet har Bolaget mottagit synpunkter som resulterat i flera förändringar av den planerade verksamheten, bland

annat avseende vindkraftverkens totalhöjd, vindkraftparkens utformning och lokalisering samt skyddsåtgärder, vilket medfört att miljöpåverkan minskat.

Bolaget anser att praxis gällande den som är särskilt berörd är den som förväntas drabbas av störningar som når en viss allvarlighetsgrad. Bolaget är av uppfattningen att verksamheten inte innebär ingrepp eller störning av sådan grad att fastighetsägare eller stugägare är att betrakta som särskilt berörda av den sökta verksamheten.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att varken länsstyrelsen eller någon av de övriga remissmyndigheterna har haft någon erinran mot avgränsningen av kretsen av särskilt berörda eller mot genomförandet av samrådsprocessen i övrigt. Mark- och miljödomstolen bedömer att Bolaget genomfört samrådet på ett sådant sätt att enskilda, länsstyrelsen och remissmyndigheter har haft möjlighet att påverka framtagningen av miljökonsekvensbeskrivningen. Det saknas därför anledning att avvisa Bolagets ansökan av dessa anledningar.

Det har vidare framförts att det skriftliga samrådsunderlaget varit felaktigt och ofullständigt gällande redovisningen av påverkan och konsekvenser för miljö och människa. De påpekar att samrådsunderlaget var mer en sammanställning av allmän information och olika mer eller mindre tillförlitliga fakta om bl.a. riksintressen (allmän farled, yrkesfiske, friluftsliv, naturvård), Natura 2000, naturreservat mm. Därmed uppfylls inte kravet på underlag för samrådet enligt 8-9 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Bolaget menar att samrådsunderlaget uppfyller de krav som ställs i miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att ingen av remissmyndigheterna har haft någon erinran på samrådsunderlaget. Mark- och miljödomstolen anser att samrådsunderlaget för de genomförda samråden uppfyller kraven på uppgifter om lokalisering, miljöns känslighet och påverkan på denna, förslag på skyddsåtgärder

m. m som ställs på underlag för samrådet enligt miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Det har vidare från ett antal privatpersoner och från Utposten anförts att ansökan ska avvisas med anledning av att miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller kraven i 6 kap 35§ miljöbalken. De brister i miljökonsekvensbeskrivningen som lyfts fram är att miljökonsekvensbeskrivningen bygger på teknik som inte finns idag och att kumulativa bedömningar inte gjorts eller gjorts på ett felaktigt sätt då Utpostens planerade verksamhet inte redovisats.

Bolaget har i dessa delar hänvisat till bestämmelser i 6 kap. 35 § miljöbalken och 18 § 6 p miljöbedömningsförordningen.

Mark och miljödomstolen konstaterar att enligt 18 § 6 p miljöbedömningsförordningen ska en miljökonsekvensbeskrivning, avseende redovisning av kumulativa effekter, omfatta sådana miljöeffekter som kan förväntas uppkomma till följd av *”verksamheten eller åtgärden tillsammans med andra verksamheter som bedrivs, som har fått ett tillstånd eller som har anmälts och får påbörjas”*. Mark- och miljödomstolen konstaterar därför att Utpostens planerade verksamhet, liksom andra verksamheter som endast är planerade, inte ska beaktas. Mark- och miljödomstolens bedömning är således att Bolagets beskrivning av de kumulativa effekterna är tillräckliga.

Det har vidare anförts att det inte gjorts en korrekt redovisning av påverkan på landskapsbilden då framtagna visualiseringar och animeringar inte tagits fram enligt gällande föreskrifter för hinderljus för luft- och sjöfart. Det har också anförts att det inte är möjligt för domstolen att göra en tillåtlighetsprövning utifrån bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken om skyddade områden då det inte finns tillräcklig beskrivning eller visat på vilket sätt områdena inte kommer att påverkas eller att bevarandemålen inte riskeras.

Bolaget har anfört att påståendena i dessa delar är felaktiga. Animeringarna har hinderljus som är placerade enligt de senaste och nu gällande föreskrifter från Transportstyrelsen för luftfart (TSFS 2020:88) och IALA för sjöfart. Vad avser påverkan på områdesskydd har påverkan på skyddade områden har beskrivits i tillräcklig omfattning i miljökonsekvensbeskrivningen. Såväl naturreservat som Natura 2000-området Axmar-Gåsholma har redovisats och bedömningen är att verksamheten inte medför någon påverkan på Natura 2000-området och naturvårdsreservatet

Mark- och miljödomstolen bedömer att det i målet redovisade materialet ger en så långt möjligt rättvisande bild av det förväntade intrycket på landskapsbilden. Domstolen konstaterar vidare och att varken Transportstyrelsen eller Sjöfartsverket har haft någon erinran mot det presenterade materialet gällande hinderljusen. Vad sedan avser frågan om skyddade områden konstaterar domstolen att varken länsstyrelsen eller Naturvårdsverket framhållit några brister i gällande underlaget eller bedömningarna av skyddad natur. Domstolen gör bedömningen att de skyddade områdena är redovisade i miljökonsekvensbeskrivningen på ett sådant sätt att tillåtligheten kan bedömas. Domstolen återkommer till denna fråga under tillåtlighetsbedömningen nedan.

Det har anförts brister då miljökonsekvensbeskrivningen inte i tillräcklig omfattning beaktar effekterna av lågfrekventa infraljud och interferensfenomen och förstärkningseffekter som kan uppstå av flera intill varandra närliggande vindkraftverk som förstärker alstringen av ljud. Inte heller de medicinska riskerna till följd av den planerade verksamheten är utredda i miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget har framhållit att de ljudberäkningar som utförts samt de resultat som presenterats är i linje med reglerande myndigheters rekommendationer och praxis avseende både A-vägd ekvivalent ljudnivå utomhus och lågfrekvent ljud.

Domstolen konstaterar att bullerutredningen har skett i enlighet med Naturvårdsverket vägledningsdokument. Beräkningar av lågfrekvent ljud i har genomförts för att kunna jämföras med riktvärdena i Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus. Mark- och miljödomstolens bedömning är att den inlämnade bullerutredningen kan ligga till grund för en prövning i målet.

Det har anförts att den växande havsörnsstam inte redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen Även redovisningen av påverkan på fladdermöss är bristfällig.

Bolaget har hänvisat till det i målet ingivna materialet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller ett gediget underlag som täcker såväl fåglars historiska och nuvarande användning av området samt i vilken utsträckning migrerande fåglar passerar området och vilka konsekvenser för fågel som vindkraftsparken kommer att ha under driftfasen. På motsvarande sätt har påverkan på fladdermöss bedömts. Ingen av remissmyndigheterna har anförts synpunkter avseende brister gällande fågelinventeringarna eller fladdermusinventeringarna som är underlag i målet. Domstolen konstaterar att undersökningarna är genomförda på ett sätt att de kan ligga som grund för att avgöra målet.

Vad avser de brister som gjorts gällande beträffande avvecklingen av vindkraftsparken, miljögifter i samband med etablering, drift och avveckling av verksamheten, miljögifter inbäddade och sedimenterade i havsbotten, grundvattenåsen under Storgrundet och de skeppsvrak som finns i området har Bolaget hänvisat till de utredningar som tagits fram.

Mark- och miljödomstolen delar Bolagets uppfattning om att det material som framtagits i dessa delar är tillräckligt för att domstolen ska kunna pröva målet i sak.

Mark- och miljödomstolen har ovan gått igenom de brister som lyfts fram gällande miljökonsekvensbeskrivningen och underlaget för målet samt även i övrigt gått igenom det ingivna materialet. Domstolen kan konstatera att Bolaget har använt sig av vedertagna vägledning, standardiserade metoder och dokumenterat välmeriterade personer i arbetet med att färdigställa miljökonsekvensbeskrivningen. Det har inte framförts några synpunkter från någon remissmyndighet vad avser innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen eller det sätt på vilket samråd genomförts. Domstolen konstaterar därför att den specifika miljöbedömning som föregått ansökan har utförts i enlighet med 6 kap. 28 § miljöbalken och att miljökonsekvensbeskrivningen i den specifika miljöbedömningen uppfyller vad som anges i 6 kap. 35 och 37 §§ miljöbalken. Ansökan kan ligga till grund för den nu aktuella prövningen.

Domstolen kan därför i enlighet med 6 kap. 42 § miljöbalken slutföra den specifika miljöbedömningen. Domstolen bedömer även att den identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekterna av den sökta verksamheten som Bolaget gjort är tillräcklig.

Domstolen övergår här efter till att pröva verksamhetens tillåtlighet.

Verksamhetens lokalisering och omgivningspåverkan

Bolaget har redan ett lagakraftvunnet tillstånd som omfattar en stor del del av det område på vilket tillstånd nu söks. Bolaget har även ett tillstånd från Energimarknadsinspektionen avseende anslutningsledningar. Syftet med föreliggande ansökan är att etablera en verksamhet med färre men större och mer effektiva vindkraftverk som medför ett bättre resursutnyttjande av området.

Storgrundet är ett grundområde i Bottenhavet som berör både Söderhamns och Gävles kommuner. Det genomsnittliga avståndet till fastlandet är cirka 15 kilometer. Närmaste bebyggelse finns på ön Storjungfrun som är belägen cirka åtta kilometer väster om verksamhetsområdet. Verksamhetsområdet omfattar ca 88 km².

Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska en plats för en verksamhet väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Den ansökta placeringen och utformningen av vindkraftsparken ligger inom ett område som av i Havsplanen för Bottniska viken pekats ut för energiutvinning med hänsynstagande till Försvarsmaktens intressen och höga naturvärden. Området är utpekat som riksintresse för energiproduktion. Områden av utpekat riksintresse för fiskenäringen berörs ej av parken. Längs Hälsingekusten finns vidare utpekade riksintressen för friluftslivet och naturvärden, kulturvärden, Natura 2000-områden samt naturreservat. Ön Storjungfrun omfattas av utpekat riksintresse för naturvård. De kommunala översiktsplanerna är viktiga underlag vid beslut som innebär ändrad mark- och vattenanvändning. Detta gäller särskilt för tillämpningen av hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken men även för andra överväganden som rör mark- och vattenanvändningen. I kommunernas översiktsplanering pekas Storgrundet ut som område för etablering av vindkraft där hänsyn ska tas till natur och kulturvärden samt farleder. Den ansökta verksamheten strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser. Bolaget har redovisat alternativa lokaliseringar i miljökonsekvensbeskrivningen. Samtliga remissmyndigheter utom Sjöfartsverket har tillstyrkt att tillstånd kan ges för den tillståndssökta verksamheten.

Ett stort antal privatpersoner och föreningar har yrkat att mark- och miljödomstolen ska avslå ansökan. Som grund har de i allt väsentligt anfört störningar i form av ljus, ljud, försämrad utsikt, försämrade fastighetsvärden samt påverkan på turismnäring m.m. och att naturen ovan och under vattenytan påverkas på ett icke acceptabelt sätt.

Sjöfartsverket har anfört att farled ska skyddas från intrång av ex. fasta anläggningar till havs och att det ska vara ett tillräckligt säkerhetsavstånd mellan farled och anläggningen och därför ska ett säkerhetsavstånd tillämpas.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § miljöbalken)

Privatpersoner och Vision Jungfrukusten menar att de enorma vindkraftparker som projekteras längre ut på havet borde ges företräde före etableringen på Storgrundet eftersom det finns risk att Storgrundet med flera kustnära vindkraftsparker skulle komma i vägen för större satsningar längre ut. Därför vore det ytterst olyckligt om dessa innersta, förhållandevis små och skärgårdsnära parker (Storgrundet, Utposten 2, Gretas klackar 2 och 1) med i sammanhanget små bidrag till elförsörjningen blir av.

Privatpersoner hänvisar till att Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad trycker på att hållbar vindkraftsutbyggnad fördelas jämnt över hela landet, på land och till havs. Den hållbara utbyggnaden ska också ske med hänsyn till människors hälsa och livsmiljö när det gäller buller, upplevelser av landskapet och möjligheter att utöva friluftsliv. Den hållbara utbyggnaden av vindkraft ska slutligen också vara väl förankrad i området där den byggs. Bolagets ansökan möter inte den nationella strategin.

Privatpersoner och VJ menar att både Gävle och Söderhamns kommuner positiva inställning till vindkraft i sina översiktsplaner bygger på gamla fakta. Vindkraftsplanen för Söderhamns Kommun är från 2014. I den planen finns vindkraftverk som är 90 m.ö.h. respektive 120 m.ö.h. Gävle kommun har inte gjort någon egen vindkraftsplan utan hänvisar till Havs- och vattenplan. Någon helhetsbedömning, med hänsyn till möjligheten att bygga vindkraftsparkerna längre ut från kusten, har ingen av kommunerna gjort i nutid.

Bolaget anser att det är ett område utpekade som riksintresse för vindbruk med goda vindförhållanden, går att förena med de andra riksintressena i området, har stöd i de kommunala översiktsplanerna, lämpliga förhållanden geografiskt och geologiskt för att kunna bygga en vindkraftspark och med minsta möjliga intrång och olägenhet ska ske för människors hälsa och miljön.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den planerade verksamheten inte står i konflikt med de kommunala översiktsplanerna och domstolen gör bedömningen att

riksintressena går att förena utan att det menligt påverkar någon av dessa samt att området är utpekad som riksintresse för vindbruk. Gällande invändningen om att de kommunala översiktsplanerna bygger på gamla fakta kan domstolen bara konstatera att dessa gäller tills kommunen har beslutat om nya och därför står inte den sökta verksamheten i strid med dessa. De båda kommunerna har vidare tillstyrkt etableringen.

Mark- och miljödomstolens bedömning är platsen för exploateringen är gynnsam utifrån den teknik som kommer att vara tillgänglig för tidpunkten för den tänkta byggstarten. Havsdjupet och bottenförhållandena innebär att ingen av exploateringens faser på ett oacceptabelt sätt stör djur- och växtliv ovan eller under havsytan.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den sökta verksamheten kommer att förändra landskapsbilden samt upplevelsen av ett obrutet landskap och horisont. Vindkraftsparken kommer att synas på ett tydligt sätt från de flesta lägen från kusten och öar som idag i området nyttjas för permanentboende, besöksnäring, fritidsboende och det rörliga friluftslivet. Domstolens bedömning är att vindkraftsparken inte täcker hela utblicken utan att det obrutna kommer att finnas kvar i flera riktningar från de flesta platser därmed är påverkan acceptabel.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det rörliga friluftslivet till största delen är knuten till kusten, öar och ytterst till Storjungfrun och att möjlighet till nyttjandet inte störs av vindkraftsetableringen samt att vindkraftsparken inte stoppar fritidsbåtars passering genom parken. Domstolen har förståelse för att upplevelsen av området kommer att förändras men inte på ett sätt som är oacceptabelt när man väger samman intressena i målet.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att störningar på människors hälsa och livsmiljö blir obetydlig med anledning av avståndet till bebyggelse och den valda lösningen på teknik och utformning av parken. Domstolen kan konstatera att den största risken för påverkan från vindkraft är buller kommer att vara låg.

Särskilt om påverkan på närliggande utpekade riksintressen

I närområdet finns tre utpekade riksintressen för kulturmiljövård, Rönnskär, Vallviks industrisamhälle och Prästgrundet. Områdena ligger mer än en mil från verksamhetsområdet.

I närområdet finns också Natura 2000-området Axmar – Gåsholma samt det utpekade riksintresset Axmarkusten. I de utpekade riksintressena ingår bland annat ön Storjungfrun. Domstolen bedömer att någon påverkan av betydelse inte kommer att uppkomma då området är beläget närmare sju kilometer från verksamhetsområdet. Den bullerpåverkan som kommer att uppstå liksom påverkan från sedimentspridning måste bedömas som obetydlig.

Som framgår ovan omfattas området förutom av utpekat riksintresse för vindbruk av en farled som delvis överlappar verksamhetsområdet, medan ytterligare en farled löper öster om verksamhetsområdets ytterkant. Dessa farleder är utpekade som riksintresse för sjöfart. Det aktuella området är även utpekat som riksintresse för totalförsvaret. I närheten av Storgrundet finns flera områden som är utpekade som riksintressen för naturvård och ett område som är utpekat som riksintresse för kulturmiljövård. Områden utpekade som riksintresse för yrkesfiske finns väster och öster om verksamhetsområdet, varav det närmaste ligger knappt tre km väster om verksamhetsområdet.

Mark- och miljödomstolen bedömer att vindkraftparkens utformning är anpassad till andra riksintressen i området och inte är oförenlig med några andra utpekade riksintressen. Verksamheten kommer bidra till produktion av förnyelsebar energi samt bidra till de nationella utbyggnadsmålen för vindkraften i Sverige. Därmed kommer ianspråktagandet av mark- och vattenområden användas till det ändamål som på ett lämpligt sätt främjar en långsiktig hushållning.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att Försvarsmakten och Bolaget har avvägt riksintressena för vindbruk och totalförsvaret genom att föreslå villkor som ska gälla för verksamheten för att bägge riksintressena ska kunna samexistera. Domstolen gör samma bedömning av avvägningen av riksintressena. Med de föreslagna villkoren bedömer domstolen att den planerade verksamheten inte står i strid mot det utpekade riksintresset för totalförsvaret.

Mark- och miljödomstolen konstaterar vidare att syftet gällande riksintressena för naturvård är att skydda vissa naturtyper, bland annat sandbankar, laguner, rev, myrsjöar samt vissa arter, såsom gråsäl, storlom, havsörn och fiskgjuse. De i målet aktuella naturskyddsområdena som grundas på riksintressena ligger på avstånd mellan 12-20 km bort. Ingen av remissmyndigheterna har uttryckt att detta riksintresse påverkas på ett oacceptabelt sätt. Domstolens bedömning är att den sökta verksamheten i sina olika faser är av sådan karaktär att de inte påverkar de utpekade syftena för riksintresset naturvård gällande skyddet av naturtyper. Gällande skyddet av de utpekade arterna i syftet för skyddsområdena gör mark- och miljödomstolen bedömningen, med underlaget i målet gällande fågelinventeringar och beskrivning av påverkan på säl, så kommer inte syftena i naturskyddsområdena gällande arter att påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Riksintresse kulturmiljö (Vallvik, Rönnskär och Prästgrundet) gamla fiskehamnar, lots- och tullstation, teknik- och arkitekturhistoriskt intressant industrimiljö med representativ bebyggelse från 1800 talet och 1900-talets början. Mark- och miljödomstolen konstaterar att ingen av remissmyndigheterna har påpekat att de utpekade riksintressena skulle påverkas. Domstolens bedömning är att dessa platsers kulturmiljövärden inte kommer att påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Sjöfartsverket anser att riksintresset för farled ska skyddas från intrång av fasta anläggningar till havs och att det ska vara ett tillräckligt säkerhetsavstånd på 2 200 meter mellan riksintresset och anläggningen. Såsom området för vindkraftparken är utformat i ansökan så inte bara angränsar utan överlappar ytan för vindkraftparken

ytan för riksintresse farled både i norr och i söder samt även i öster i och med ett nödvändigt säkerhetsavstånd saknas. Sjöfartsverket anser att ansökan bör avslås.

Bolaget anser att den reducering av verksamhetsområdet som Sjöfartsverket föreslår är inte miljömässigt motiverat och inte nödvändig till skydd för människors hälsa och miljön. Bolaget menar att krav som ställs på en verksamhet med stöd av 2 kap. 2-6 §§ miljöbalken behöver stå i rimlig proportion till nyttan med skyddsåtgärderna och kostnaderna för dessa. Den yta som Sjöfartsverket nu avstyrker har redan bedömts tillåtlig genom befintligt tillstånd. Vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken kan ett säkerhetsavstånd om 2 200 meter, med hänsyn till de mycket begränsade sjöfartsriskerna i området, inte anses stå i rimlig proportion till förlusten av 400-600 GWh förnybar elproduktion per år. Sjöfart och vindkraftsproduktion kan samexistera i området utan påverkan på vare sig sjöfarten eller riksintresset för kommunikation. Riksintresset för energiproduktion får därtill anses vara det ändamål som på ett lämpligt sätt främjar en långsiktig hushållning av området.

Mark- och miljödomstolen utgår i denna bedömning från Trafikverkets riksintresseanspråk som i sin tur utgår från linjer från farlederna i närheten av hamnarna ut till större stråk. Detta för att på ett översiktligt plan tillse att funktionen tillgång till hamnen för sjöfarten kan upprätthållas. I havsplanen från Havs- och vattenmyndigheten konstateras för det ansökta området att *”för att åstadkomma samexistens med användning energiutvinning (B146) behöver påverkan på fartygstrafiken och möjligheterna att ändra eller flytta de vägar som fartygen tar till hamnarna utredas. Anpassning kan därefter behöva ske av både sjöfart och energiutvinning ”* vilket domstolen bedömer är möjligt. Mark- och miljödomstolen konstaterar det utpekade riksintresset för sjöfartens intressen snarast handlar om funktion och inte en geografisk avgränsning. Domstolen konstaterar vidare att det finns ett befintligt tillstånd i det område som Sjöfartsverket vill begränsa och domstolen gör nu ingen annan bedömning än i den tidigare prövningen. Mark- och miljödomstolen delar således Bolagets bedömning att det finns tillräckligt öppet vatten söder, väster och öster om vindkraftparken för att kunna manövrera säkert

och bibehålla tillgängligheten till hamnarna, även för fartyg med störst djupgående. Gällande farleden norr om vindkraftparken kommer rutten att bli ca 0,25 nautiska mil (470 meter) längre och med den relativt låga fartygstrafiken så gör domstolen bedömningen att detta inte skadar riksintresset för sjöfart. Mark- och miljödomstolen konstaterar att sammanfattningsvis att riksintressena för sjöfart och vindbruk, med de villkor som föreskrivits, är förenliga och att någon avvägning av riksintressena i enlighet med 3 kap 10 § miljöbalken inte erfordras.

Vad avser övriga utpekade riksintressen delar mark- och miljödomstolen de bedömningar Bolaget gjort och att någon påverkan på de utpekade riksintressena inte bedöms uppstå.

Särskilt om påverkan på landskapsbilden

I målet har ett stort antal privatpersoner och ett antal organisationer framfört att de anser att ansökan ska avslås, bland annat med hänvisning till vindkraftsanläggningens påverkan på landskapsbilden. Domstolen konstaterar att ett stort antal av de privatpersoner som yttrat sig inte berörs av vindkraftparken då de bor på ett alltför stort avstånd från den planerade anläggningen. Den visuella påverkan från anläggningen skulle bli som störst på ön Storjungfrun. Under målets handläggning har Bolaget åtagit sig att upprätthålla ett skyddsavstånd om åtta kilometer från Storjungfruns fyr för att härigenom minska påverkan på bland annat landskapsbilden.

Domstolen konstaterar att den visuella påverkan på landskapsbilden kommer att bli betydande. Den tidigare obrutna horisontlinjen kommer att ersättas av en utblick där vindkraftverken är synliga. Domstolen bedömer dock att vindkraftverkens synlighet och anläggningens påverkan på landskapsbilden inte är så stor att den kan sägas innebära hinder mot tillåtlighet.

Bottenflora och bottenfauna

Mark- och miljödomstolen konstaterar att verksamheten kommer att etableras på ett djup som är mer än tio meter vilket är relativt gynnsamt för bottenflora och bottenfauna. Underlaget i miljökonsekvensbedömningen gällande bottenflora och

bottenfauna visar på att påverkan blir försumbar. Domstolen bedömer att etablering med en s.k. boxmodell, som regleras i villkor, där förslag på placering av verken sker efter analyser av varje placering av Bolaget som lämnar förslaget till länsstyrelsen för samråd och godkännande säkerställer att påverkan på bottenflora och bottenfauna blir så liten som möjlig och acceptabel.

Bottenflora och bottenfauna kan även påverkas av grumling som kan lägga sig på växtlighet och minska ljuset som når ner till botten. Skyddsåtgärder i denna del framgår av avsnittet påverkan på fisk.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att påverkan på bottenflora och bottenfauna är acceptabel med de försiktighetsmått som föreskrivs i domen.

Påverkan på fisk

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att påverkan på fisk sker framför allt genom grumling i samband med anläggning och avveckling av de enskilda vindkraftsverken. Genom att föreskriva villkor för koncentration av grumlingen samt krav på lägre koncentrationer i samband med fiskelek under året hamnar påverkan på fisk på en nivå som inte påverkar fiskbeståndet på ett negativt sätt.

Fisk påverkas även av starka undervattensljud där pålning har den största påverkan. Därför ska pålning ske med mjuk uppstart där styrkan successivt trappas upp vilket villkoras i tillståndet. Vidare så sätts krav på högsta ljusintensitet som får förekomma. För att skydda fiskelek får inte pålning ske under de olika fiskarternas lektider.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att påverkan på fisk är acceptabel med de försiktighetsmått som föreskrivs i domen.

Påverkan på marina däggdjur

Det finns främst tre arter av marina däggdjur i Östersjön som kan förekomma i området; gråsäl, knubbsäl och tumlare. Gråsäl är den vanligast förekommande av dessa kring Storgrundet. Knubbsäl och tumlare förekommer sällan i området.

Det är främst starka undervattensljud som påverkar sälens levnadsmönster.

Gällande villkor för undervattensljud så är orsakerna till skyddsåtgärder samma som för fisk. Till detta föreskrivs ett krav på minsta avstånd för pålning till Natura 2000-området Axmar-Gåsholma under februari och mars om kutar förekommer i Natura 2000-området.

Det finns en indirekt påverkan från grumling på gråsäl genom att bytesfisk lämnar området om stark grumling sker.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att påverkan på marina däggdjur är acceptabel med de försiktighetsmått som föreskrivs i domen.

Påverkan på fåglar

Mark- och miljödomstolen konstaterar att området inte är av betydelse för rastande och övervintrande fåglar samt häckande fåglar. Domstolen bedömer att utförda inventeringar och studier är tillförlitliga. Det framgår av miljökonsekvensbeskrivningen att sträckande fågel passerar framförallt väster om Storjungfrun.

Senare studier, bl a ”Resolving Key Uncertainties of Seabird Flight and Avoidance Behaviours at Offshore Wind Farms” och ”Avian collision risks at an offshore windfarm”, visar att kollisionsrisk och barriäreffekt som skulle innebära längre flygvägar för flyttande fågel har omvärderats. Dessa studier visar på att fåglar flyger igenom vindkraftsparker med glesare mellanrum mellan vindkraftverken och att längre flygvägar inte påverkar energidepåerna hos fåglar som man tidigare trott.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att inga villkor behövs för att påverkan på fågel ska accepteras eftersom området inte bedöms som betydande för fågel samt att nyare studier visar på att risken för kollisioner och följder av eventuella barriäreffekter inte kan accepteras.

Påverkan på fladdermöss

Vindkraftverken kan förväntas dra till sig insekter som kan locka till sig fladdermöss till födosök i området och därmed riskera att kollidera med vingarna på vindkraftsverken.

Inga av de kända passageområdena för flyttande fladdermus passerar genom området och det är förmodligen låg förekomst av fladdermus i området med anledning av det stora avståndet till land. Men det finns ändå vissa osäkerheter i underlaget.

Med detta som bakgrund har Bolaget och länsstyrelsen föreslagit att ett undersökningsprogram ska tas fram för att undersöka en eventuell påverkan på fladdermöss. Vidare ska vindkraftsparken ha en drift där delar av parken kan stängas av för att undvika kollisioner vid gynnsamma väderleksförhållanden fram till att undersökningsprogrammet avslutats.

Mark- och miljödomstolen bedömer att regleringen till skydd för fladdermöss och undersökningsprogrammet som föreslagits innebär att riskerna för påverkan på fladdermöss i området minimeras och hanteras på ett godtagbart sätt.

Påverkan på kulturmiljö och landskapsbild

Det finns inga kända fartyglämningar eller andra marinarkeologiska lämningar inom verksamhetsområdet. Som skyddsåtgärd villkoras att om marinarkeologiska lämningar påträffas inom arbetsområdet ska fynd rapporteras till länsstyrelsen. Mark- och miljödomstolen konstaterar att i första hand styr kulturmiljölagens bestämmelser hanteringen av marinarkeologiska lämningar och domstolens bedömning är att de villkor som föreskrivs i målet förtydligar ansvaret för att omhänderta eventuella marinarkeologiska fynd på ett sätt så att dessa värden inte skadas på ett oacceptabelt sätt.

Vindkraftsparkens utformning, höjd och kravet på hinderbelysning medför att parken kommer att vara synlig på långa avstånd. Detta medför en påverkan på upplevelsen av det storslagna öppna landskapet med obruten horisont och de på de

kulturmiljöer med bebyggelse som är förknippade med yrkesfiske och industrisamhällen. Kulturmiljöerna representeras framförallt av Storjungfrun, Rönnskär, Prästgrundet, Vallviks, Trollharen och Axmar bruk. Domstolens bedömning är att vindkraftsparken kommer att befinna sig på ett så stort avstånd så att det inte täcker hela utblicken utan upplevelsen av den obrutna horisonten kommer att finnas kvar i flera riktningar därmed är påverkan acceptabel när man väger samman intressena i målet. Gällande kulturmiljöerna kopplade till yrkesfiske och industrisamhällen så gör mark- och miljödomstolen bedömningen att dessa kulturmiljöers värden inte påverkas nämnvärt på det avståndet som etableringen sker.

Påverkan på rekreation, friluftsliv och fritidsfiske

Vid kusten och de närmaste öarna är friluftslivs- och rekreationsvärdet kopplat till områdena med skyddad natur, det kulturhistoriska värdet med dess fiskelägen, delvis till det kustnära fisket vars verksamhet till viss del bedrivs i de äldre fiskehamnarna. Längre ut i havet är rekreation och friluftsliv främst knutet till ön Storjungfrun och skärgården. Inga stora intressen för friluftsliv eller fritidsfiske kan knytas till det sökta området i målet. Utformningen av vindkraftsparken tillåter fritidsbåtstrafik och fiske inne i området. Mark- och miljödomstolens bedömning är att etableringen av vindkraftsparken påverkar upplevelsen negativt för friluftslivet genom att sin synbarhet i många lägen men inte på ett sådant sätt att ansökan ska avslås när man väger samman samtliga intressen. Gällande påverkan på fritidsfisket gör domstolen bedömningen att tillgång på fisk eller möjligheten att fiska inte förändras nämnvärt men att upplevelsen av vindkraftsparken kan uppfattas som en försämring av upplevelsen.

Ljud/buller

Det beräknade ljudnivån vid närmaste byggnation och de närmaste öarna kommer att vara betydligt under Naturvårdsverkets riktvärden. Mark- och miljödomstolens bedömning är att de förväntade ljudnivåerna inte påverkar människors hälsa eller upplevelsen av naturvärdena nämnvärt. Domstolen väljer ändå att föreskriva villkor om ljud under anläggningsskedet och driftsskedet för att säkerställa att omgivningspåverkan från buller inte överskrider Naturvårdsverkets riktlinjer.

Påverkan på yrkesfiske

I området idag bedrivs ett begränsat yrkesfiske och yrkesfiske kommer fortsatt att kunna bedrivas inom den planerade vindkraftparken, men i en förändrad form.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att yrkesfisket får tolerera en eventuell förändrad form av fisket inne i parken när en bedömning görs mot övriga intressen.

Påverkan på sjöfart

Sjöfarten påverkas genom att fasta anläggningar kommer att uppföras i anslutning till farleder som kan leda till att fartyg får gå en något längre väg än i nuläget. Under anläggningsfasen och avvecklingsfasen kan sjöfarten behöva ta hänsyn till arbetsfartyg i området. De nya fasta anläggningarna och arbetsfartygen är nya företeelser för sjöfarten som behöver hanteras. Mark- och miljödomstolen bedömer, som anförts ovan, att med de föreslagna villkoren är verksamheten förenlig med sjöfartens intressen. Det saknas därför anledning att vikta värdet den ökade produktionen av fossilfri el som är en del av den gröna omställningen för att nå miljömålet om begränsad miljöpåverkan mot den påverkan på sjöfarten som den tillståndssökta verksamheten medför.

Påverkan på totalförsvaret

Mark- och miljödomstolen har att ta ställning till den sökta verksamheten och andra kända pågående eller tillståndsgivna verksamheter. Försvarmakten och Bolaget har kommit fram till hur vindkraftsparken ska utformas och hur processen för placering av enskilda vindkraftsverk ska ske. Därmed kan inte mark- och miljödomstolen se att verksamheten kommer att påverka totalförsvaret på ett menligt sätt.

Försvarmakten har i målet framhållit att Försvarmaktens acceptans- och oskadlighetsbedömning beträffande Bolagets ansökan bygger på att tillstånd till andra vindkraftsanläggningar inte beviljas i närområdet. Domstolen kan i föreliggande mål inte ta ställning till annat än Bolagets ansökan och om det blir aktuellt med andra tillståndsprövningar i närområdet får Försvarmakten bevaka sina intressen i dessa senare prövningar. Såvitt avser påverkan på Försvarmaktens intressen konstaterar domstolen att Försvarmakten, med de villkor som föreskrivits, bedömer att verksamheten kan komma till stånd utan att Försvarmaktens intressen skadas.

Övriga hänsynsregler

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)

Det har i målet gjorts gällande att det i dagsläget inte finns praktisk kunskap av hur den föreslagna storleken på vindkraftsverk fungerar och ännu mindre om den miljöpåverkan som dessa gör på omgivningen. Därför uppfyller inte Bolaget kunskapskravet.

Mark- och miljödomstolen bedömer att Bolaget har erfarenhet av vindkraftsetablering till havs och har presenterat ett relevant kunskapsunderlag i ansökan. Exempel på storleken av vindkraftverken finns inte att tillgå kan domstolen konstatera att Bolaget via beräkningar och modelleringar på ett trovärdigt sätt visat vilka effekter som kan bli aktuella vid etablering av verksamheten. För att undvika störningar på människors hälsa eller miljö har villkor meddelats för att undvika detta.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken)

Villkoren i denna dom och Bolagets åtaganden i ansökan är tillräckliga för att uppfylla kraven gällande försiktighetsprincipen enligt mark- och miljödomstolens bedömning.

Gällande val av bästa möjliga teknik kan domstolen konstatera att den sökta höjden för verken är den bästa bedömningen Bolaget kan göra för tiden av leverans av verken och vad som Försvarmakten kan acceptera utifrån Försvarmaktens intressen.

Produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken)

Mark- och miljödomstolen bedömer att de i målet redovisade rutinerna för produktval är tillräckliga för att klara kraven för produktvalsprincipen.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)

Mark- och miljödomstolen konstaterar att vindkraft är en energikälla som bidrar till omställningen av energiproduktionen för att klara det av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålet om begränsad klimatpåverkan och att efterfrågan av fossilfri

energi ökar i framtiden. Utbyggnad av vindkraft är en av de möjligheter som står till buds för att klara detta.

Domstolens bedömning är att det föreslagna utnyttjandet av området är förenligt med god hushållning. Vidare konstateras att de i målet presenterade underlagen för omhändertagande av avfall samt återanvändning och återvinning efter i samband med avveckling överensstämmer med kretsloppsprincipen.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6§ miljöbalken)

Se Verksamhetens Lokalisering och omgivningspåverkan tidigare i domskälen.

Sammanfattningsvis gör mark- och miljödomstolen bedömningen att de krav som följer av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är uppfyllda.

Miljö kvalitetsnormer

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den enda miljö kvalitetsnorm som är aktuell i målet är den för vatten. Mark- och miljödomstolen bedömer att möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten inte äventyras med ansökt verksamhet eftersom påverkan på vattenförekomsten är en begränsad grumling i samband med anläggning och avveckling av verksamheten.

Sammanfattning tillåtlighet

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den sökta verksamheten kommer att ha en påverkan på framförallt landskapsbilden där upplevelsen av det obrutna landskapet och horisonten kommer att förändras.

Samtliga remissmyndigheter utom Sjöfartsverket har tillstyrkt tillåtligheten för den sökta verksamheten. Sjöfartsverket tillstyrker tillåtligheten för verksamheten om dess förslag till villkor gällande säkerhetsavstånd accepteras.

Mark- och miljödomstolen anser att verksamheten är tillåtlig. Domstolen anser att den planerade verksamheten kan bedrivas med en begränsad och acceptabel miljö påverkan med de villkor som föreskrivs för verksamheten.

Bolaget och remissmyndigheterna har föreslagit ett flertal villkor till skydd för störningar på som till allra största delar accepteras av alla parter. Mark- och miljödomstolen bedömer att de i domslutet föreskrivna villkoren innebär ett godtagbart skydd för människor och miljön i och omkring verksamhetsområdet.

Villkor

Mark- och miljödomstolen konstaterar att de flesta remissmyndigheterna tillstyrker tillåtlighet till verksamheten och under målets handläggning har Bolaget justerat sina villkorsförslag för att tillmötesgå de synpunkter som framställts. Det råder därför enighet kring merparten av de föreslagna villkoren. Mark- och miljödomstolen bedömer att de föreslagna villkoren i dessa delar är tillfyllest. Domstolen har gjort vissa redaktionella förändringar i villkoren jämfört med vad som föreslagits.

Det råder däremot oenighet om villkor gällande sjösäkerhet, ljud/buller, fladdermöss och fisk/fiske. I dessa delar gör domstolen följande bedömning.

Sjösäkerhet

Sjöfartsverket yrkar på ett tillägg till villkor 4 om ett minsta avstånd till vindkraftverk eller transformatorstationer på 2 200 meter till fyren Vallviks vita sektor och dess förlängning. Detta villkor syftar till att säkerställa att parkens yta möjliggör ett tillräckligt säkerhetsavstånd till den norra inseglingen. Som underlag för detta baseras beräkningarna på de erkända internationella riktlinjerna som PIANC tagit fram

Bolaget anser att det vid en jämförelse med andra platser att det är en låg trafikintensitet i och omkring verksamhetsområdet eftersom det är färre än ett fartyg per dag i rutt 2 (ca 120-200 fartyg/år med dimensionerande på 100-125 m). Även med en dubbling av den kommersiella sjöfarten är det att betrakta som en låg trafikintensitet.

Bolaget anser att PIANCs riktlinjer utgår från en tvåstegsmetod: steg 1 utgår från en standardformel som i steg 2 ska kompletteras med plats och verksamhetsspecifika

förutsättningar. PIANCs schablon anger att 1 NM är acceptabel vid hög trafikintensitet vilket inte är fallet vid vindkraftsetableringen.

Slutsatsen av riskanalysen är dock inte 2 200 meter, utan att ca 500 meter behöver iaktas för nödankring eftersom det är väldigt låg trafikintensitet och mycket vattenyta att navigera på (det finns inte ett begränsande hinder i norr).

Bolagets förslag innebär en mindre flyttning av dagens sjötrafik mot norr där det finns en stor fri yta för fartygstrafiken. För fartyg finns det därför inte några problem att hålla ett avstånd både med 500 meter eller 2200 meter norr om det sökta området (vad nu befälhavaren beslutar). En mindre omsektorering av Vallviks fyr kan behövas, vilket Bolaget åtagit sig att bekosta. Samexistens är möjlig och stora säkerhetsavstånd kan hållas, även vid isförhållanden.

Bolaget hänvisar till nyligen beslutade havsbaserade vindkraftsparker. Kattegatt Syd och Galatea-Galene (regeringsbeslut 15 maj 2023). Det förstnämnda fallet omfattade ca 14 000 fartygspassager per år. Sjöfartsverket godtog och regeringen fastställde ett säkerhetsavstånd om 1 Nm till en farled utifrån en dimensionerande fartyglängd om 200 m (längsta fartyg 330 m). Det andra fallet omfattade ca 21 000 fartygspassager per år. Sjöfartsverket godtog och regeringen fastställde ett säkerhetsavstånd om 1,4 NM till en farled utifrån en dimensionerande fartyglängd om 250 m (längsta fartyg 400 m). Bolaget framhåller att i jämförelse med vad som Sjöfartsverket accepterade i dessa två fall så är Sjöfartsverkets inställning i det aktuella fallet omotiverat strikt. Bolaget anser vidare att en skälighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken ger vid handen att den reducering av verksamhetsområdet som Sjöfartsverket föreslår inte är miljömässigt motiverat och heller inte nödvändig till skydd för människors hälsa och miljön. De krav som ställs på en verksamhet med stöd av 2 kap. 2-6 §§ miljöbalken behöver stå i rimlig proportion till nyttan med skyddsåtgärderna och kostnaderna för dessa. Den yta som Sjöfartsverket nu avstyrker har redan bedömts tillåtlig genom befintligt tillstånd. Bolaget anser därför att det vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken kan ett säkerhetsavstånd om 2 200 meter inte anses stå i rimlig proportion till förlusten av 400-600 GWh förnybar elproduktion per år. Sjöfart och

vindkraftsproduktion kan samexistera i området utan påverkan på varken sjöfart eller riksintresse kommunikation. Riksintresse energiproduktion får därtill anses vara det ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning av området och ska därmed äga företräde.

Mark-och miljödomstolen inleder med att konstatera att ett utpekad riksintresse för sjöfart inte är geografiskt avgränsat som fallet är för många andra utpekade riksintresse. Det är snarare frågan om att säkerställa en samhällsviktig funktion. Domstolen konstaterar att det finns ett stort område norr om den föreslagna parken att navigera på för sjöfarten och därmed hålla det säkerhetsavstånd som befälhavaren beslutar om. Vidare kan domstolen konstatera att fartygstrafiken i området är låg även vid en eventuell fördubbling av trafiken om destinationshamnarna i området ökar sin verksamhet. Dessutom noterar domstolen att vid andra nyligen beslutade havsbaserade vindkraftparker, med betydlig högre trafikintensitet och tyngre trafik, har Sjöfartsverket godtagit kortare säkerhetsavstånd än vad som görs gällande i detta mål. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att Bolagets redovisade beräkningar för säkerhetsavståndet som har grund i samma PIANCs riktlinjer som Sjöfartsverkets är vederhäftiga och som visar att man även tar hänsyn till trafikintensiteten och därmed kan domstolen acceptera det säkerhetsavståndet som föreslås av Bolaget. Domstolens bedömning är att tillsammans med övriga villkor gällande sjösäkerhet så uppfylls kravet på sjösäkerhet.

Mark- och miljödomstolen delar också Bolagets bedömning om att förlusten av 400-600 GWh förnybar elproduktion per år inte är rimlig vid en skälighetsbedömning jämfört med en mindre flytt av farleden. Dessutom kan domstolen konstatera att Sjöfartsverkets förslag till säkerhetsavstånd skulle inkräkta på ett område som Bolaget redan har ett tillstånd för.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen att det inte finns något behov av så långtgående krav som Sjöfartsverkets ställt i sitt villkorsyrkande.

Buller/ljud

Länsstyrelsen yrkar på ett villkor vad gäller buller innebärande att vindkraftverken inte ska tillåtas ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå än 35 dB(A) utomhus inkluderat öar större än 2 500 m². Länsstyrelsen hänvisar till Naturvårdsverkets vägledning om buller och särskilt till riktvärdena som gäller i förhållande till friluftsområden och menar att hela den berörda kuststräckan på fastlandet inklusive öar, bl.a. Storjungfrun, Kusön och Kusö Kalv, faller in under definitionen av friluftsområden.

Bolaget motsätter sig länsstyrelsens förslag då villkorsförslaget bygger på en alltför oklar motivering och behov samt skulle innebära en villkorsskrivning som inte har någon motsvarighet i tidigare praxis. Enbart den faktor att en ö är större än 2 500 m² medför inte att det är ett område som nyttjas mer frekvent för friluftsliv, där naturupplevelsen är en viktig faktor och en låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet. Det avgörande bör snarare vara hur ett visst område nyttjas och i vilket syfte.

Bolaget menar att ljudnivån inte kommer att överstiga 35 dB(A) vid någon ö (oavsett storlek) och att villkorsyrkandet därmed är onödigt.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den ljudutredning som redovisas i ansökan med dess kompletteringar visar att den beräknade ljudnivån kommer att ligga betydligt under de 35 dB(A) som föreslås ligga som villkor oavsett om man tittar på de öar på över 2500 m² som länsstyrelsen föreslår ska ingå i villkoret eller om man tittar på de bostäder som blir mest ljudutsatta. Därmed anser domstolen att det är uppenbart onödigt att reglera ljudnivån enligt länsstyrelsens villkorsförslag. Domstolen föreskriver därför ett villkor gällande ljudnivå vid bostad för att säkerställa att människor inte störs av verksamheten. Genom detta villkor tillgodoses även länsstyrelsens önskemål gällande ljudnivån i friluftsområden.

Säkerhet

Privatpersoner samt Vision Jungfrukusten har lämnat synpunkter på beräkningen av den ekonomiska säkerheten för avvecklingskostnader. De menar att internationella uppskattningar gällande nedmonteringskostnader är ca. 10-15 gånger större än

Bolagets förslag för Storgrundet. Uppskattning av nedmonteringskostnader är komplex och Sverige saknar erfarenhet av modern havsbaserad vindkraft.

Bolagets har redovisat att de utgår från kostnadsberäkningen som huvudsakligen är i enlighet med Energimyndighetens vägledning om nedmontering av vindkraftverk, vilket inkluderar vindkraftverkets dimensioner, geografiska läge samt andra platsspecifika faktorer. Kostnaden för specifika arbetsmoment är också baserad på faktiska anbud och kostnadsestimat för avveckling av havsbaserade vindkraftparker inom ramen för wpd:s verksamhet.

I yttrandena hänvisas till internationella utredningar avseende avvecklingskostnader för havsbaserade vindkraftparker. Bolaget menar att det inte går att dra några slutsatser från dessa utredningar då beräkningsmetoden för avvecklingskostnader skiljer sig åt beroende på land och geografisk placering. Den ekonomiska säkerheten för havsbaserad vindkraft i Sverige har dock nyligen prövats och det kan konstateras att Bolagets föreslagna säkerhet för avvecklingskostnader väsentligt överstiger de nivåer som beslutats för annan havsbaserad vindkraftsverksamhet i Sverige.

Ingen av remissmyndigheterna har efter kompletteringar och redovisning i samband med huvudförhandlingar haft någon erinran mot det villkorsförslag som Bolaget har föreslagit.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att det råder stora osäkerheter i att beräkna kostnader som ligger så långt fram i tiden som vid en sådan avveckling som det är i fråga om i detta mål. Domstolen kan konstatera att efter kompletteringar och redovisning på huvudförhandlingen så går det att följa hur beräkningen av säkerheten har genomförts. Mark- och miljödomstolens bedömning är att de redovisade beräkningarna är gjorda med Energimyndighetens vägledning som grund och att kostnaderna för specifika arbetsmomenten bygger på anbud är tillräckligt bra för att kunna stå som grund för en komplex kalkyl om framtida kostnader. Därför anser domstolen att storleken av den beräknade säkerheten är

tillräcklig. Domstolen bedömer dock att säkerheten bör godkännas av tillståndsmyndigheten.

I målet framställda ersättningskrav

I målet har framställts ett antal enskilda yrkanden om ersättning till följd av att, såvitt får förstås, fastigheternas värde bedöms minska till följd av den tillståndssökta verksamheten. Ansökan i målet omfattar såväl vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken som miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken. Såvitt kan bedömas är det den visuella påverkan av verksamheten, således den miljöfarliga verksamheten, som anses påverka marknadsvärdena på fastigheterna. Domstolen konstaterar, i likhet med vad Bolaget anfört, att ersättningsfrågor med anledning av den miljöfarliga verksamheten inte bör prövas i samband med tillåtlighetsprövningen utan i ett senare skede då erfarenhet om påverkan kan konstateras. Domstolen konstaterar därför att i målet framställda ersättningsyrkanden ska avvisas.

Särskilt om Utpostens yrkanden i målet

Utposten har ansökt om tillstånd för en del av det område som även Storgrundet ansökt om tillstånd för. Utpostens ansökan avvisades på grund av brister i samrådet. Utposten har överklagat avvisningsbeslutet och mark- och miljööverdomstolen har meddelat prövningstillstånd.

Utposten har inkommit med en ny ansökan om tillstånd som i allt väsentligt avser samma sak som för närvarande prövas i Mark- och miljööverdomstolen. Utposten andra ansökan är fortfarande anhängig vid domstolen men ansökan är ännu inte kungjord. Ansökan har inte avvisats på grund av litis pendens.

Utposten har motiverat sin talerätt i målet med att Utposten har ansökt om tillstånd till verksamhet som konkurrerar med Bolagets ansökta verksamhet på delvis samma område.

Utposten har i första hand anfört att Bolagets ansökan bör avvisas på grund av brister i samråd och miljökonsekvensbeskrivning. I dessa delar hänvisas till vad

som tidigare anförts och att mark- och miljödomstolen anser att samrådsprocessen och miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller miljöbalkens krav och att ansökan därför inte ska avvisas.

Utposten har i andra hand gjort gällande att Bolagets verksamhet ska jämkas enligt 16 kap 11 § miljöbalken på så sätt att Bolagets verksamhetsområde inte ska tillåtas överlappa det område i vilket Utposten planerat verksamhet.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att en tillämpning av 16 kap 11 § miljöbalken förutsätter att målen är under prövning samtidigt. Så är inte fallet utan Utpostens nu inneliggande ansökan är nyligen ingiven och handläggningen av målet har inte ens påbörjats. Det är därför inte möjligt att ta ställning till om Utposten ansökan kan bifallas och i så fall på vilka villkor. Dessutom kan jämkning av verksamheterna inte ske så att verksamheterna kan komma till stånd utan väsentlig nackdel för Bolagets tilltänkta verksamhet. Det saknas därför förutsättningar att ta ställning till om en sådan föreslagen jämkning skulle kunna leda till ett mer optimalt nyttjande av området för vindkraftsändamål. Några skäl för att avvakta med prövningen av Bolagets ansökan föreligger inte. Utpostens jämningsyrkande ska därför avslås.

Utposten har i tredje hand gjort gällande att Bolagets ansökan ska avslås till den del ansökan avser det område där även Utposten önskar bedriva verksamhet. Utposten anser att Bolagets verksamhet inom denna del inte på bästa sätt kommer medföra en från allmän synpunkt god hushållning enligt 3 kap. miljöbalken. Utpostens argumentation i dessa delar utgår bland annat från att Utposten har ansökt om tillstånd i ett större område i Gävle kommun och att Utpostens planerade verksamhet utgår från högre vindkraftverk med större svepyta och därmed högre effekt och resursutnyttjande.

Mark- och miljödomstolen konstaterar, som tidigare anförts, att Utpostens ansökan befinner sig i ett mycket tidigt skede av prövningen. Utpostens ansökan avser samma sak som nu ligger under prövning i Mark- och miljööverdomstolen och om Utposten ansökan kan upptas till prövning med tanke på reglerna kring litis pendens

är osäkert. Även om ansökan kan upptas till prövning är det inte möjligt att inom ramen för innevarande prövning ta ställning till bland annat om Utpostens verksamhet kan komma att tillstyrkas av Gävle kommun, om Försvarsmakten kan komma att ha synpunkter på verksamheten och om de högre vindkraftverken kan komma att ha en mer påtaglig störning på landskapsbilden. I övriga delar hänvisar domstolen till vad som i övrigt anförts under tillåtlighetsprövningen ovan. Utpostens yrkanden i denna del ska således avslås.

Övrigt

Det har i målet framställt yrkanden från enskilda om att mark- och miljödomstolen ska avslå nu aktuell ansökan och återkalla det sedan tidigare laga kraftvunna tillståndet för Bolaget att uppföra en vindkraftsanläggning vid Storgrundet. Domstolen konstaterar att ett yrkande om återkallelse av ett laga kraftvunnet tillstånd inte kan ske på talan av en enskild varför yrkandena ska avvisas.

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader i enlighet med vad som framgår av domslutet. Yrkandet, som medgivits av Bolaget, är skäligt varför domstolen tillerkänner länsstyrelsen det yrkade beloppet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD- 01)

Överklagande senast den 5 oktober 2023.

Lars Nyberg

I domstolens avgörande har deltagit ställföreträdande chefsrådmannen Lars Nyberg, ordförande, och tekniska rådet Jari Hiltula samt de särskilda ledamöterna Solveig Eriksson och Catharina Ekelund.